

október 2021

novinky z radnice

život a kultúra trnava

meso trnava ■ ročník XXXII ■ číslo 9 ■ nepredajné!

foto: Pavol Matava

Autentický život

Davy ľudí zaplnili v jarmočný piatok centrum Trnavy, ktoré svojou atmosférou pripomínalo večerné ulice letovísk. Nevadil im limitovaný počet stánkov, minimum propagácie či občerstvovacích priestorov. Mnohí intuitívne vyšli do ulíc, aby si vychutnali príjemný deň a stretli sa s priateľmi. Riava a ruch neutíchali ani v neskorých večerných hodinách, keď tma uzavrela predajné stánky. Terasy reštaurácií sa stali útočiskom i miestom, kde pokračovalo vychutnávanie dňa.

Odchádzal som dobre naladený z koncertu Breakers, počas ktorého som si uvedomil niekoľko paralel medzi súčasnosťou a dobou vzniku beatnickej generácie a neskôr i samotného bigbitu.

Nespokojnosť s dobou, v ktorej peniaze, moc a formalizmus vytlačili autentický život, sa postupne začala prejavovať aj v literatúre a hudbe. Dezilúzia zo stavu spoločnosti, zameranej iba na zisk a prezentáciu, alebo na spravodlivosť korigovanú mocou a paragrafmi, vyústila do známych študentských nepokojov v roku 1968. Paradigmu hromadenia statkov a presadzovania sa na úkor ostatných prekryla na niekoľko rokov túžba žiť autenticky a naplno v danej prítomnosti. Prirodzene, sústredenie sa len na kritiku, bez vnímania kontextu a dôslednej zmeny systému, vytvorilo z protestu generácie zdanlivo len epizódu v dejinách 20. storočia. No pri pozornejšom čítaní textov beatnickej generácie, ako aj vďaka energii a atmosfére počas koncertu skupiny Breakers som si uvedomil, že podstata výpovede generácie šesťdesiatych rokov je nielen správna, ale je stále živá. Redukcia človeka do systémov, ktorých hnacím motorom je len to, čo sa oplatí, čo vytvára zisk a upevňuje moc bez rešpektovania iných, je rakovinou spoločnosti. Nepomôže zmena názvu systému, ani foriem moci, kým nezmeníme prístup k životu, svetu a ľuďom okolo nás. Nie sú našimi konkurentmi, ani nepriateľmi len preto, že majú iný názor ako my. Svet nie je priestorom, kde si vykolíkovaním územia či peniazmi možno robiť nárok na čokoľvek.

Život vo svete je jedinečný a čas, ktorý nám je dopriaty, je časom odkrývania harmónie, vnútorných hodnôt človeka a jeho schopnosti lásky. Nimi sa život nielen udržia, ale i pokračuje. Pilierom, ktorý odkrýva veľkosť človeka, jeho hodnotu i zmysel, nie je hromadenie statkov alebo moci, ale dávanie a láska. Potom tvorba, a to nielen umelecká, ale aj každodenná starosť o priateľov, rodinu a prírodu nepodliehajú systému, ale autentickosti života. Vtedy pri všetkej obozretnosti a múdrosti dokážeme prekonať i oprávnený strach z toho, že epidémia, moc či systém ohrozujú náš autentický život.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redakčná rada: Simona Jurčová,

Martin Jurčo, Miroslava Kuracinová Valová

Redakcia: Mestský úrad, Trhová 3

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 105

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Autor grafického dizajnu: Andrej Grossmann

Počítačové spracovanie: Filip Grossmann

Tlač: Ultra print

Pluhová 49, 831 03 Bratislava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

(red)

V skratke

■ Učiaca sa Trnava hľadá dobrovoľníkov

Historicky prvý festival Učiaca sa Trnava sa uskutoční v Trnave v piatok 22. októbra 2021. Prípravy naň sú v plnom prúde. Organizačný tím oslovuje hostí, partnerov, pripravuje jednotlivé programové bloky, zabezpečuje priestorové a technické vybavenie, a tiež spolupracuje s mnohými ďalšími lokálnymi organizáciami, aby festival priniesol kvalitnú príležitosť pre rozvoj všetkých cieľových kategórií.

Pri prípravách, no predovšetkým samotnej realizácii bude potrebná pomoc niekoľkých desiatok dobrovoľníkov. „Aktuálne hľadáme približne 38 ochotných ľudí, ktorí by mohli priložiť ruku k dielu pár týždňov pred festivalom, ale aj počas samotného festivalového dňa,“ hovorí Michal Koricina z organizačného tímu Učiacej sa Trnavy. Ako spresňuje, dobrovoľníci budú zastrešovať mnohé z činností, od marketingu, technického zabezpečenia, koordinácie účastníkov cez sprevádzanie hostí, prácu so sociálnymi sieťami až po fotografovanie či moderovanie workshopov. Cieľom je nájsť aktívnych ľudí, ktorí vidia zmysel v celoživotnom učení (sa) a radi pomôžu naštartovať tradíciu tohto festivalu.

Dobrovoľníci môžu organizačný tím kontaktovať prostredníctvom výzvy na platforme GROWNi alebo prostredníctvom vyplnenia formuláru. Viac informácií o celom projekte je možné nájsť na stránke projektu <https://www.uciacasatrnava.sk/>.

■ Pri riešení sporov poradia občanom Trnavy bezplatne v mediáčnej poradni

Mediačná poradňa od augusta tohto roku bezplatne radí občanom Trnavy pri riešení ich sporov. Najbližšie konzultácie budú 6. októbra od 14.00 do 17.00 h na radnici na Hlavnej ulici 1 v miestnosti

S1. Riešenie neprehľadných situácií v rôznych oblastiach budete môcť konzultovať s certifikovanou mediátorkou Naďou Štefunkovou, ktorá pomôže nájsť zmierlivé riešenia sporov. „Nezastupujem ani jednu stranu v spore. Som tu pre obe strany rovnako. Hľadáme spolu komplexné riešenie náročnej životnej situácie, ktoré je založené na potrebách, požiadavkách a záujmoch oboch strán. Pri úspešnej mediácii odchádzate s prijateľnou dohodou a nenarušeným vzťahom,“ vysvetľuje Naďa Štefunková priebeh konzultácie. Mediácia je moderné riešenie sporov bez súdu, pri ktorej osoby zúčastnené na mediácii pomocou prostredníka – mediátora riešia spor, ktorý vznikol z ich zmluvného alebo iného právneho vzťahu. Je neformálna, dobrovoľná, lacnejšia, diskretná, rýchla a za splnených podmienok právoplatná. Mediátor pomáha uľahčovať komunikáciu a hľadať riešenie pre domáce, rodinné, generačné, partnerské, susedské, majetkové, dedičské, komunitné, obchodné či pracovné spory, rovnako aj ďalšie civilné spory či spory týkajúce sa verejnej politiky. Ak sa obe strany dohodnú, že chcú spor riešiť inak ako súdnou cestou – zmierlivo, môžu osloviť mediátora spoločne, alebo to urobí len jedna z nich. V tom prípade mediátor následne osloví druhú stranu sporu, či má tiež záujem riešiť spor mediáciou. Konzultácie budú na radnici na Hlavnej ulici 1 vždy v prvú stredu v mesiaci: 6. októbra, 3. novembra a 1. decembra. Viac informácií nájdete na internetovej stránke mediátorky <https://nehcemsasudit.sk/>.

■ Právna klinika pokračuje online formou

Činnosť Právnej kliniky Mesta Trnavy pokračuje aj v tomto zimnom semestri online formou. Na e-mailovú adresu [pravna.porad-](mailto:pravna.poradna@truni.sk)

[na@truni.sk](mailto:pravna.poradna@truni.sk) je možné zasielať otázky ohľadom právnych problémov. Tí, ktorí nemajú prístup k internetu, môžu kontaktovať supervízora kliniky až o 10. decembra každý utorok od 8.00 do 08.45 h a od 10.00 do 10.45 h na telefónnom čísle 0917 863 233. Právna klinika pre občanov Trnavy je spoločným projektom Mesta Trnavy a Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, ktorého cieľom je pomôcť Trnavčanom, najmä tým s nižšou životnou úrovňou, resp. ťažkou sociálnou situáciou, s riešením právnych problémov.

Na klinike sa nepripravujú konkrétne podania, keďže klinika nenahrádza činnosť advokátov, notárov a iných osôb poskytujúcich právne služby, ani nemôže záväzne radiť občanom. Ide len o bezplatné poskytnutie právnych informácií, usmernení a základnej orientácie v problematike. Zároveň je predmetom výučby pre študentov Právnickej fakulty TU, ktorý im umožňuje zlepšovať právnické zručnosti.

■ Vymeňte použitý jedlý olej za kompostovateľné vrecká

Od 1. októbra môžete na zberovom dvore na Mikovíniho ulici za odovzdanie troch litrov použitého oleja dostať od mesta kompostovateľné vrecká. Táto služba je určená iba pre občanov Trnavy. „Prosíme občanov, aby sa pred odovzdaním oleja identifikovali občianskym preukazom, aby sme im zaň mohli dať kompostovateľné vrecká,“ spresnila postup Dominika Slezáková z odboru komunálnych služieb Mestského úradu v Trnave.

Odovzdaním použitých olejov chránime životné prostredie, ale aj ťažko skúšaný kanalizačný systém mesta. Použitý olej sa tiež môže ďalej využiť, napríklad ako biopalivová zložka do motorovej nafty. „Odovzdávať sa ale môže

iba jedlý olej, prosíme občanov, aby na zberový dvor nenosili iné druhy ani typy olejov," doplnila Dominika Slezáková.

Zberový dvor na Mikovíniho ulici je otvorený od pondelka do piatka od 12.00 do 18.00 h, v sobotu od 8.00 do 18.00 h.

■ Zber konárov z rodinných domov sa začína 2. októbra v Modranke

Zber orezaných konárov zo záhrad rodinných domov sa v sobotu 2. októbra začína v Modranke. Nadbytočné a nepotrebné konáre z drevín budete môcť odovzdať aj počas ďalších troch sobôt – 9., 16. a 23. októbra podľa harmonogramu zberu odpadu pre rodinné domy.

„V deň určeného termínu mobilného zberu je potrebné, aby ste konáre zo stromov vyložili pred bránu domu ráno do 7.00 h tak, aby bola zabezpečená schodnosť a zjazdnosť chodníkov, cyklochodníkov a komunikácií. Zbe-

rové vozidlo bude po každej ulici prechádzať iba jedenkrát, a po zbere treba verejné priestranstvo vyčistiť,“ pripomína Dominika Slezáková z odboru komunálnych služieb Mestského úradu v Trnave a dodáva, že zber je zameraný výlučne na konáre, nie na zvyšky rastlín zo záhonov, trávu a lístie. Po Modranke bude zber konárov pokračovať v sobotu 9. októbra na Špiglsále, ktorý je ohraničený ulicami Ružindolskou, Hospodárskou a Parkom J. Kráľa, vrátane uvedených ulíc.

V sobotu 16. októbra bude zber na Tulipáne a vo Vajslovej doline – od Trnávky smerom k Tulipánu. Ďalšiu sobotu bude zber konárov na Kopánke I. a II., Vodárni, Zátvore, ohraničených ulicami Bučianskou, Rybníkovou a Šrobárovou, na ktorých sa tiež budú ukladať konáre.

Zber konárov bude v sobotu 23. októbra aj na Vozovke, B. S. Timravy, Kollárovej a Športovej

ulici. Na Kočíšskom, Oravnom, Medziháji a Farárskom môžu občania ukladať konáre vedľa kontajnerov na objemný odpad.

■ Začína sa celomestská deratizácia, ohláste mestu konkrétne lokality výskytu hlodavcov

Mesto Trnava prosí občanov o spoluprácu pri nahlasovaní konkrétnych lokalít výskytu hlodavcov. Ak ste si všimli opakovaný výskyt hlodavcov, prípadne našli uhynutých jedincov, napíšte na e-mailovú adresu lenka.danisovicova@trnava.sk. Takáto adresná pomoc bude veľkým prínosom pre dôslednejšiu likvidáciu škodcov.

„Bolo by vhodné, aby súčasťou e-mailov boli aj fotografie miesta výskytu potkanov a tiež širšieho okolia pre lepšiu identifikáciu aktívnych dier,“ dopĺňa Lenka Danišovičová z odboru komunálnych činností z Mestského úradu v Trnave. Celomestská deratizácia potrvá do 15. novembra 2021. ■

(red)

Z prvej ruky

Rôzne investičné aktivity v meste pokračovali aj v dovolenkovom období a v septembri. Prinášame vám zozbier reportov, ktorými pravidelne informuje občanov o aktuálnom dianí v kompetencii mestskej samosprávy primátor Peter Bročka na svojom oficiálnom facebookovej stránke.

■ Zrekonštruovaný je už aj sedemmetrový úsek opevnenia pri severovýchodnej veži

Sedemmetrový úsek na križovatke Rybníkovej a Hlbokej pri severovýchodnej nárožnej veži získal novú tvár. Pri rekonštrukcii však nešlo len o jeho estetiku, ale najmä o stabilitu, pretože hradobný múr bol v havarijnom stave a nakláňal sa nabok.

Práce sa začali minulý rok v auguste, ich súčasťou bol aj archeologický prieskum. V časti hradieb bolo okrem zabezpečenia statiky potrebné doplniť chýbajúce murivo a maltu, ktorá bola kvôli zjednoteniu povrchu originálnych a doplnených škár patinovaná. Ako stavebný materiál boli použité kvalitné staré tehly neznečistené soľami

a sadzami a vzdušné hasené vápno. Stavebné práce boli realizované v súlade s pokynmi Krajského pamiatkového úradu Trnava. Obnova tohto úseku mestského opevnenia sa uskutočnila s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR vo výške 25 000 eur v rámci programu Obnovme si svoj dom.

■ Obnova Linčianskej napreduje

Vítazný ateliér z architektonickej súťaže o najlepší návrh revitalizácie verejných priestranstiev v rámci obytného súboru Generála Goliana, ktorú minulý rok vyhlásilo Mesto Trnava, už spracoval komplexnú štúdiu. Nasledovať bude jej verejná prezentácia a práca na realizačnej projektovej

dokumentácii. Základnou charakteristikou navrhovaných dvorov má byť hustá výsadba stromov, vytvárajúca intímne prostredie s pozitívnym vplyvom na mikroklimu. Nezabudlo sa ani na manažment zrážkových vôd, ktoré budú zachytávané v dažďových záhradách s trvalkovou výsadbou a pevné povrchy na dvoroch budú z tzv. mlatu, prepúšťajúceho vodu do podlažia. Ak sa nič závažné nestane, práce na realizácii tejto najväčšej sídliskovej revitalizácie nielen na Slovensku, sa postupne začnú v priebehu budúceho roku.

■ Vzkriesenie Kalvárie

pre vás pripravujeme v spolupráci s Ôateliérom (architekti Kvitkovský a Varga). Na základe štúdie, z ktorej sú aj tieto vizualizácie,

sa začne ďalší stupeň, ktorým je projektová dokumentácia. V budúcom roku sa pred nami opäť ukáže historický vstup na starý cintorín, prejdeme sa po nových povrchoch chodníkov, ponoríme sa do vnútorného ticha kalvárie alebo sveta vôní liečivých bylín v skleníku tvaru niekdajšieho lazaretu.

Na okraji pri ceste sa budeme môcť osviežiť v pavilóne s malou gastroprevádzkou a verejným WC a nebude chýbať ani lávka na druhú stranu Trnávky.

Martin Jurčo

Svoju školu majú konečne už aj autistické deti .....

V našom meste na Prednádraží otvorili základnú školu pre žiakov s autizmom. Je súčasťou komplexu špeciálneho školstva na sídlisku Prednádražie. Školu môžu navštevovať deti s autizmom alebo ďalšími vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia. Od bežných základných škôl sa škola pre autistov odlišuje hlavne malým počtom detí v triedach, čo umožňuje pedagógom intenzívne sa venovať každému jednému žiakovi. O deti v triede sa stará jedna učiteľka a dve asistentky. Škola pre žiakov s autizmom je jednou z organizačných zložiek Spojenej školy na Lomonosovovej ulici v Trnave, ktorá má dlhoročnú tradíciu vo vzdelávaní zdravotne znevýhodnených detí.

Ako odznelo na otvorení školy pre autistické deti v Trnave – v budúcnosti by mala byť plnoformátovou školou so všetkými ročníkmi. Učebný plán má škola rozšírený o rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností a rozvíjanie grafomotorických zručností a písania. „Do posledného dňa otvorenia sme nevedeli, koľko žiakov do školy nastúpi. Medzitým žiaci poodchádzali do bežných škôl, kde boli integrovaní. Teraz máme do školy zaradených 11 detí. Dochádzka detí je ťažšia, takže sú to zväčša deti z Trnavy a okolia. Na prijatie je potrebné, aby detský lekár – psychiater stanovil diagnózu detský autizmus. Na základe toho vyšetrenia odchádza dieťa do Centra pedagogicko-psychologického poradenstva, kde sú stanovené psychologom a špeciálnym pedagógom podmienky a predpoklady na vzdelávanie,“ hovorí riaditeľka školy Katarína Machovičová. „Deti sú podľa

■ Mesto chce vrátiť ľuďom priestor za jednotou

Priestor za jednotou je trochu komplikovaný vlastníckymi vzťahmi, ale aj napriek tomu pracujeme na jeho obnove. Táto časť historického centra mesta bola extrémne zasiahnutá architektúrou, ktorá v mestskej pamiatkovej rezervácii radšej nemusela byť. Po prestavbe sa tento verejný priestor vráti ľuďom a odrastené stromy spolu s intenzívnym vodným prvkom pomôžu celú zónu výrazne ochladiť.

■ Pracháreň má stavebné povolenie

a s kompletnou rekonštrukciou tejto národnej kultúrnej pamiatky sa budeme uchádzať o zdroje z Plánu obnovy. V nových priestoroch okrem prevádzky v duchu starého „mliečáku“ nájde svoju základňu aj unikátne detské divadlo. Tento projekt z dielne Bellušových ateliérov FAD STU bude určite patriť architektonicky k tomu najlepšiemu z aktuálne pripravených investícií. ■

veku rozdelené do dvoch tried – prípravný a prvý ročník. Doteraz sa vzdelávali v bežných základných školách ako integrované. Veľkou nevýhodou bolo, že takéto deti boli integrované do veľkých kolektívov, čo im dosť prekážalo. Autizmus je totiž ochorenie, ktoré dieťaťu neumožňuje rýchle zmeny, musí sa dlhšie adaptovať. Preto sú pre nelepšie menšie kolektívy, kde má učiteľka viac priestoru, aby sa venovala každému dieťaťu zvlášť,“ hovorí K. Machovičová a predstavuje miestnosti, ktoré majú určené na vzdelávanie. Okrem tried, ktoré netvoria klasické lavice a tabule, majú napríklad aj špeciálny typ učebni. „Asistentka sa podľa pokynov učiteľky môže presunúť s dieťaťom na individuálne vzdelávanie v samostatnej miestnosti. Máme vybavenú aj bezpodnetovú miestnosť. Keď tam detikrátka čas pobudnú, dostanú sa do fázy pokoja a môžu pokračovať

vo vyučovaní,“ hovorí K. Machovičová. Škola vybavila učebne vďaka Okresnému úradu v Trnave s pomocou Trnavského samosprávneho kraja. Potvrďuje to aj vedúca odboru školstva Okresného úradu v Trnave Marta Gubrická: „Je to historická chvíľa pre náš región, lebo to je prvá a veľmi potrebná škola. Budeme sa snažiť postupne otvárať takéto učebne v celom kraji. Aj keď všetky deti sa integrovať nedajú, vieme, že potrebné je nielen vzdelanie, ale aj citlivý prístup a láska. A to je niekedy dôležitejšie. Podľa plánu by takéto zariadenie malo vzniknúť v každom regióne kraja. Podľa štatistík nám u žiakov takéto poruchy veľmi pribúdajú, nielen autizmus, ale aj poruchy učenia, Aspergerov syndróm a podobne. Dôležité je začať a dať aj týmto deťom všetko, čo potrebujú – aby si mohli nájsť svoje miesto v živote,“ hovorí Marta Gubrická. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Magnetická rezonancia v trnavskej Fakultnej nemocnici je jednou z najmodernejších na Slovensku

Fakultná nemocnica v Trnave spustila v staronových priestoroch na Rádiologickej klinike do prevádzky vlastnú magnetickú rezonanciu. Do nemocnice sa tak vracia diagnostická metóda, ktorá bola pred rokmi v mnohých nemocniciach privatizovaná. Návratnosť magnetickej rezonancie nemocnica odhaduje na 7 – 8 rokov. Vyšetrení na tomto prístroji je totiž veľmi veľa, keďže ide o jednu z najčastejších vyšetrovacích metód pri závažnejších diagnózach.

Nový prístroj poskytlo Ministerstvo zdravotníctva SR, nemocnica zabezpečila na tento účel svoje priestory. Ministerstvo chce, aby práve tieto diagnostické, ale i laboratórne metódy prešli späť pod krídla nemocníc. Tak to funguje v zahraničí a je to efektívnejšie i ekonomicky. „Cesta bola dlhá, dva a pol roka od spísania požiadaviek na ministerstvo až cez proces verejného obstarávania. Keďže ide o veľmi drahý prístroj, všetko má svoje pravidlá, ktoré sa nedajú časovo veľmi skracovať. Je to jedna zo špičkových magnetických rezonancií na celom Slovensku. Veľmi nám pomôže a zefektívni manažment pacienta. Tieto vyšetrenia sme doteraz museli riešiť v privátnom sektore, čo odčerpávalo aj naše financie a ani manažment diagnostiky pacienta nebol plynulý. Pacienta sme odosielali inde, často neboli voľné kapacity, a podobne. Keď už máme rezonanciu tu, vieme pod jednou strechou pacienta prijať, vyšetriť, diagnostikovať, nasadiť liečbu a doliečiť. Prináša to skomfortnenie a zlepšenie liečby,“ povedal primár Rádiologickej kliniky Fakultnej nemocnice v Trnave Andrej Klepanec, ktorého sme pri tejto príležitosti požiadali o rozhovor. Andrej Klepanec absolvoval štúdium všeobecného lekárstva na Lekárskej fakulte UK

v Bratislave (1998 – 2005), na Slovenskej zdravotníckej univerzite postgraduálne štúdium v odbore rádiológie (2005 – 2010), potom doktorandské štúdium v odbore rádiológie na Lekárskej fakulte Masarykovej univerzity v Brne (2010 – 2012), neskôr získal aj európsku kvalifikáciu v intervenčnej rádiológii a absolvoval špecializačné štúdium v oblasti Odborník na riadenie vo verejnom zdravotníctve Master of Public Health na Fakulte verejného zdravotníctva SZU v Bratislave.

■ **Ako ste sa dostali k svojej práci? K medicíne a neskôr aj k tejto špecializácii – rádiológii?**

- K medicíne som mal blízko už od detstva vďaka mojej mame,

ktorá je lekárka. Rádiológia ma počas štúdia medicíny zlákala nielen vďaka svojej šírke pôsobnosti v rámci celej medicíny, ale aj možnosti liečiť pacientov miniinvazívnymi metódami. Od začiatku môjho nástupu po škole do lekárskej praxe vo Fakultnej nemocnici Brno ma najviac oslovil profesor Vlastimil Válek, prednosta Rádiologickej kliniky, predovšetkým svojim obrovským zánietením pre rádiológiu.

■ **Čo všetko zahŕňa rádiológia a čomu ste sa v rámci tejto špecializácie venovali?**

- Rádiológia má mimoriadne široké pole pôsobnosti, keďže je vlastne takým spojivom medzi všetkými medicínskymi špecializáciami a umožňuje

pacientom získať presnú diagnostiku aj terapiu rôznych druhov ochorení. V súčasnosti si nemocnicu bez rádiológie nie je možné predstaviť. V rámci mojej špecializácie sa venujem najmä intervenčným rádiologickým výkonom.

■ **Na konte máte celý rad výkonov súvisiacich s liečbou mnohých chorôb, od embolizácie myómov až k endovaskulárnej liečbe cievnych ochorení. Skúsme si tieto postupy vysvetliť – ktorý z nich je, povedzme, najťažší, a ktorý z nich má najväčšiu perspektívu pri frekventovaných choreniach?**

- Princípom cievnych intervenčných rádiologických výkonov je operácia vo virtuálnej realite pod kontrolou röntgenového zobrazenia schopní s pomocou špeciálnych drobných katétrov a vodičov dostať sa do najmenších ciev v ľudskom tele od mozgu až po palec na nohe, a týmto spôsobom zabezpečiť miniinvazívnu liečbu širokého spektra ochorení pre pacientov neurologických, cievnych, dialyzovaných, gynekologických, onkologických a ďalších. Všetky vaskulárne aj nevaskulárne intervenčné výkony sú svojím spôsobom špecifické a rôzne náročné. Z môjho pohľadu patrí medzi najkomplexnejšie liečba mozgových aneuryziem. Intervenčná rádiológia zaznamenala v posledných dekádach veľký rozmach. Najväčšiu zmenu a prínos pre pacientov v poslednom desaťročí na poli intervenčnej liečby priniesla endovaskulárna tromboektómia u pacientov s cievnu mozgovou príhodou, ktorá celosvetovo umožňuje zachrániť a zlepšiť

kvalitu života obrovskému množstvu pacientov. Sme radi, že v endovaskulárnej liečbe pacientov s akútnym uzáverom mozgovej cievy patríme medzi lídrov na Slovensku. Z hľadiska často frekventovaných ochorení je určite perspektívna embolizácia prostaty u pacientov s benígnou hyperpláziou prostaty alebo embolizácia myómov u pacientiek so symptomatickými myómami matrice.

■ **Fakultná nemocnica teda má novú magnetickú rezonanciu. Aké nové možnosti to prináša pre vašu kliniku?**

- Náš nový prístroj pre magnetickú rezonanciu je najmodernejším a najkomplexnejšie vybaveným MR prístrojom na Slovensku so silou 1,5T, čo umožňuje diagnostiku ochorení pacientov s veľmi širokým poľom pôsobenia od MR vyšetrení mozgu, chrbtice, brucha, cez MR vyšetrenia prsníkov, srdca, ciev, detských pacientov, MR vyšetrenia prostaty alebo celotelové MR vyšetrenia. Jeho výhodou je široká technická výbava s pokročilými funkciami a najmodernejšie technické vybavenie s náročnými aplikáciami, ktoré môžeme využiť v bežnej každodennej praxi. Nový MR prístroj je pre nás veľkým prínosom – okrem kvalitnej diagnostiky a liečby pacientov aj pri našich vedeckých a pedagogických aktivitách pre študentov.

■ **Povedzte si viac o vybavení Rádiologickej kliniky. Je porovnateľná so špičkovými pracoviskami?**

- Rádiologická klinika v súčasnosti jednoznačne

patrí medzi najkomplexnejšie rádiologické pracoviská na Slovensku, pričom si môžem dovoliť tvrdiť, že ani v Bratislave na jednom mieste nie je také kvalitné komplexné a moderné zázemie v rádiológii, aké je vo Fakultnej nemocnici Trnava s dvoma CT pracoviskami, magnetickou rezonanciou, pracoviskom intervenčnej rádiológie s komplexnými vaskulárnymi aj nevaskulárnymi intervenčnými výkonmi, tromi ultrazvukovými pracoviskami, skiaskopickým pracoviskom, ako aj mamologickým pracoviskom zaradeným medzi niekoľko skrýningových mamografických pracovísk na Slovensku. Vďaka množstvu a modernosti pracovísk vieme na väčšinu rádiologických vyšetrení pacientom ponúknuť minimálne čakacie doby a kvalitnú komplexnú diagnostiku a liečbu pod jednou strechou. Samozrejme, nesmieme zabudnúť na skvelý tím lekárov, technikov a zdravotných sestier na Rádiologickej klinike, bez ktorých by tieto špičkové technológie nemohli pomáhať pacientom.

■ **Čo z ponuky, ktorá existuje na trhu medicínskej techniky, by vám ešte pomohlo pri diagnostike a liečbe?**

- V krátkej budúcnosti určite plánujeme do Fakultnej nemocnice Trnava zaobstarať ďalšiu magnetickú rezonanciu, ako je štandardom v okolitých krajinách i vo svete, tiež prístroj na vákuovú biopsiu a ďalší angiografický prístroj na rozšírenie intervenčnej liečby kardiologických pacientov. Zároveň by sme v budúcnosti chceli rozširovať diagnostiku a liečbu pacientov vďaka metódam nukleárnej medicíny. ■

Martin Jurčo, foto: archív autora

Zomrela praneter generála Štefánika Viola Ježková

Vo veku nedožitých 93 rokov zomrela praneter Milana Rastislava Štefánika Viola Milana Ježková rodená Polívková (*27. september 1928 v Lučenci – †16. august 2021 Trnava). Druhé meno Milana dostala po generálovi Štefánikovi, ktorému bola praneterou a najstaršou žijúcou príbuznou v línii po jeho sestre Oľge. Pochádzala z troch detí, narodila sa ako druhá v poradí rodičom Oľge Koričanskej, rod. Hajtšovej, neteri generála M. R. Štefánika, a Vladimírovi Polívkovi, profesorovi učiteľského ústavu a poslancovi Národného zhromaždenia v Prahe.

V Lučenci prežila svoje detstvo a vychodila i ľudovú školu. V štúdiu pokračovala na gymnáziu v Banskej Bystrici a ďalšie vzdelanie si rozšírila na odbornej škole. Ako mladá sa vydala za Štefana Borského, v manželstve sa im narodili dve dcéry, Viola a Alena. Po

vrátili znova do Čiech. Manžel Jiří Ježek zomrel na jar roku 1977. Po jeho smrti sa Viola Ježková neskôr presťahovala do Zvolena, do rovnakého bytového domu, v ktorom už v tom čase bývala jej mama so svojím manželom. Ďalších 44 rokov svojho života žila bez partnera

neskoršom rozvode ju pracovné povinnosti zaviedli do Podbrezovej, kde sa zoznámila so svojím druhým manželom, architektom Jiřím Ježkom, s ktorým sa im narodil syn Zdeněk. Po skončení práce na strednom Slovensku sa spolu presťahovali do Čiech, kde bývali v Chlumci nad Cidlinou. Keďže Jiřího Ježka pracovné povinnosti často zaviedli do rôznych kútov republiky, istý čas obaja pobudli i v Rimavskej sobote, kde sa v tom období stal cukrov. Po úspešnom dokončení tejto stavby sa

obklopená láskou širokej rozvetvanej rodiny a blízke a srdečné vzťahy udržiavala s mnohými svojimi priateľmi a známymi. Vo Zvolene žila viac ako tri desaťročia, neskôr sa tu starala o rodičov – o svoju mamu Oľgu Koričanskú, rodenú Hajtšovú, ktorá zomrela v roku 1989, a jej druhého manžela Štefana Koričanskeho, ktorý zomrel o dva roky neskôr. Od roku 2017 žila v Trnave u dcéry Violy. Vo svojom živote sa Viola Ježková musela vyrovnat s mnohými tragédiami. Ako desaťročná prišla

Vladimír Polívka pri jednom zo svojich prejavov v poslaneckej snemovni v roku 1938 pri tragickej automobilovej nehode o otca Vladimíra Polívku, profesora učiteľského ústavu a poslancu Národného zhromaždenia v Prahe. V roku 1982 sa musela vyrovnat s tragickou smrťou svojho brata Vladimíra Polívku, o 4 roky neskôr zomrela jej sestra Oľga Lacková, rod. Polívková, v roku 2008 pochovala dcéru Alenu. Posledná rozlúčka s ňou bola v Trnave v úzkom rodinnom kruhu. V Trnave dnes žijú jej dcéra Viola Bronišová a vnuk Martin. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Trnavský Execír – KOPÁNKA

Vyšla nová kniha o histórii jednej trnavskej mestskej štvrte

V Západoslovenskom múzeu v Trnave bola v sobotu 18. septembra 2021 slávnostne uvedená kniha **Trnavský Execír – KOPÁNKA** s podtitulom **Historická monografia špecifickej mestskej štvrte**, ktorú v roku 2021 vydala **Národopisná spoločnosť Slovenska**, (múzeum je jej kolektívnym členom) s finančným príspevkom **Fondu na podporu umenia a Mesta Trnava**. **Autorský kolektív** tvoria **PhDr. Martina Bocánová, Ph.D., PhDr. Klaudia Mišovičová, PhDr. Martin Priečko, Ph.D., PhDr. Peter Sokolovič, Ph.D.** Každý z autorov sa venoval jednej zo štyroch kapitol knihy. **Recenzentmi publikácie** sú nedávno zosnulý **prof. PhDr. Jozef Šimončič, CSc., prof. PhDr. Alexandra Bitušíková, Ph.D. a PaedDr. Simonne Jurčová**. Ide o publikáciu, ktorá sa venuje histórii vybranej mestskej lokality – **Kopánky**, ktorá sa počas dvadsiateho storočia pretvárala a formovala inak ako zvyšok mesta.

Okolo roku 1900 sa na mieste budúcej štvrte **Kopánka**, na severovýchod za **Hlohoveckým mýtom**, nachádzalo popri ceste do **Špačiniac** len niekoľko majerov a tehelňa, naokolo boli už iba polia. Susedili s mestským rybníkom a vojenským cvičiskom, kam chodili trénovať za monarchie vojaci z honvédskeho pluku sídliaceho v budove tzv. **Káčerovho majera**. Hneď za severovýchodným rohom mestských hradieb, ale až za cestou na **Bučany**, bolo klzisko, kde sa **Trnavčania** v zime korčuľovali.

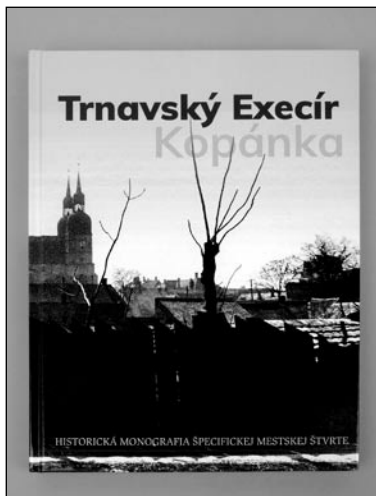
Rybník v tridsiatych rokoch 20. storočia - miesto prechádzok Trnavčanov, zdroj: zbierka ZsM

Na Bučianskej ceste, v pozadí Pavlíkov majer, okolo r. 1947, fotografia Viktora Michalca, zdroj: Jozef Michalec

Žatva na poliach pri majeroch na Bučianskej ceste, okolo r. 1947, fotografia Viktora Michalca, zdroj: Jozef Michalec

V dvadsiatych rokoch 20. storočia sa medzi tehelňou a vojenským cvičiskom začali stavať skromné obydlia, jednoduché domy a mesto sem umiestnilo zopár vyradených vagónov, kam sa nasťahovalo to najchudobnejšie obyvateľstvo. Štvrť ľudia volali Execír (podľa execirplacu – teda vojenského cvičiska). Kopánka bola v tom čase na okraji záujmu, žilo tam sociálne slabé obyvateľstvo v núdzových obydliach s problémami plynúcimi z ich chudoby a nevzdelanosti, semenisko kriminality i alkoholizmu. Skrátka, Execír bolo miesto so zlou povestou medzi Trnavčanmi žijúcimi v meste za hradbami.

V tridsiatych a štyridsiatych rokoch zasiahol štvrť stavebný i populačný boom a začala sa pomaly meniť. Kopánka sa rozrastala, v roku 1932 tu bola otvorená Masarykova štátna ľudová škola a veľkú úlohu v osвете medzi obyvateľstvom zohrali saleziáni, ktorí sa na Kopánku zamerali vo svojej činnosti. Obrovským prínosom pre ich činnosť bolo postavenie a otvorenie kostola a saleziánskeho oratória priamo v rámci štvrte. Saleziáni ponúkli mládeži zmysluplné trávenie voľného času, zamerali sa spočiatku na

Rybníková ulica smerom ku križovatke s Hlbokou a Špačinskou cestou pred prestavbou, cca 1946-1950, zdroj: internet

Pohľad na teheľňu pri Špačinskej ceste, v pozadí škola na Kopánke, cca 1950, zdroj: internet

Sídlisko ČSM, okolo r. 1965 – 1970, fotografia Jána Motulku, zdroj: zbierka ZsM

športovú činnosť. Menšou, ale dôležitou komunitou žijúcou na Kopánke boli i rodiny Bulharov, ktorí sa venovali pestovaniu zeleniny. Začiatkom štyridsiatych rokov 20. storočia sa na Kopánku prisťahovalo asi 20 rodín z Ústia nad Oravou, dedinky určenej na zánik pre stavbu Oravskej priehrady. Prisťahovalci si so sebou priniesli okrem úzkeho vzťahu k pôde a hospodárstvu aj svoje tradície, išlo o zomknuté, veľmi pracovité rodiny a hlboko veriacich ľudí. Saleziánske oratórium zohralo svoju pozitívnu úlohu i v akejkoľvek aklimatizácii tejto komunity v novom prostredí.

V druhej polovici 20. storočia sa začala Kopánka znovu meniť. V rámci štvrte s ulicami rodinných domov so záhradami boli vyčlenené miesta, kde sa plánovala výstavba sídlisk. Domčeky v okolí Hlohoveckého mýta, niekdajšie klzisko a majery pri Bučianskej ceste nahradili začiatkom šesťdesiatych rokov 20. storočia prvé viacposchodové bytové domy sídliska Československej mládeže (ČSM), ktoré ponúkali na svoju dobu moderné bývanie s kuchynskou linkou, kúpeľňou a sociálnym zariadením. O desaťročie neskôr pribudlo sídlisko Vodáreň, neskôr Zátvor a na mieste bývalej tehelne s jamami po ťažbe hliny vzniklo sídlisko Na hlinách. Na sídliskách bola postupne vybudovaná infraštruktúra – školy, škôlky, jasle, samoobsluhy a obchodné centrá. V súčasnosti postupuje výstavba ďalej na severovýchod a štvrť je dávno rovnocenná s inými časťami Trnavy, v zmysle pohodlného života obyvateľov.

Publikácia sa zaoberá históriou Kopánky, ponúka i konkrétne príklady zo života ľudí v štvrti v minulosti i autentické spo-

Dom na Ústianskej ulici pre presídlencov z Oravy, cca 1943-44, zdroj: internet

mienky jej obyvateľov. Autori záhradami, ako aj v bytových domoch na sídliskách v tesnom

Cholera kaplnka, okolo r. 1970, fotografia Jána Motulku, zdroj: zbierka ZsM

ného života ľudí v chudobe, zaoberajú sa pokusmi o riešenie situácie i konkrétnymi impulzami, ktoré viedli postupne k zlepšeniu života obyvateľov tejto mestskej štvrte. V polovici storočia sa život v štvrti zlepšoval a časom zmizla i segregáčna nálepka jej obyvateľov. Napokon, koncom 20. storočia sa Kopánka stala vyhľadávanou lokalitou, kam sa ľudia začali sťahovať. Dnes ponúka bývanie tak v rodinných domoch so

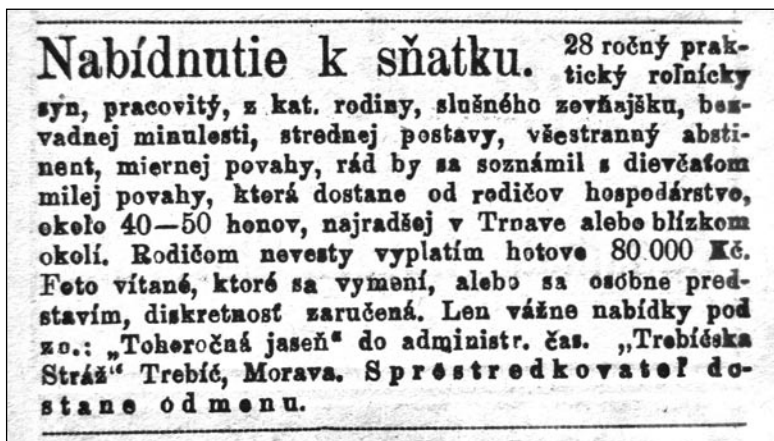
styku s centrom Trnavy. Monografia obsahuje okrem autentických výpovedí obyvateľov i zaujímavý obrazový materiál zo súkromných zdrojov, je nielen pútavým čítaním, ktoré čitateľa prevedie z minulosti do súčasnosti, ale do určitej miery aj návodom, ako je možné riešiť podobné situácie aj dnes. Kniha Trnavský Execír – KOPÁNKA je na predaj v Západoslovenskom múzeu v Trnave a jej predajná cena je 10 eur. ■

PhDr. Martin Horváth

„Zoznamky“ a rady, ako si zachovať šťastné manželstvo, v tlači z tridsiatych rokov 20. storočia

Často zisťujeme, že veci, ktoré sme dosiaľ považovali za novinky alebo výsledky technického pokroku, vlastne v určitej podobe poznali už ľudia v minulosti. V súčasnosti je už absolútne prirodzené nadväzovať známosti prostredníctvom internetu. K dispozícii je veľké množstvo webových stránok či aplikácií, ktoré nám poväčšine umožňujú vytvoriť si svoj profil, na základe ktorého nás ľudia môžu kontaktovať. Takýto typ „zoznamiek“, ale trochu v odlišnej forme, však už poznali aj naši predkovia, Trnavčania z minulého storočia.

Využívali na tento účel tlač, kde sa vo forme inzerátov stručne predstavili a nezabudli uviesť ani to, akého partnera hľadajú. Potom už len trpezlivo alebo netrpezlivo čakali na odpovede. Tento trend pretrval desiatky rokov, ale dnes sú takéto inzeráty v periodikách už skôr raritou. Odkedy sa stal internet súčasťou takmer každej domácnosti, ustúpila táto forma nadväzovania známostí do úzadia. Jednoducho sa stala príliš komplikovanou. Podobám lásky v archívnych dokumentoch bola v roku 2020 venovaná výstava v Štátnom archíve v Trnave a na túto tému bolo tiež publikovaných viacero článkov.¹ V tomto článku budem preto venovať pozornosť hlavne zoznamovacím inzerátom, ale aj radám pre šťastné manželstvo, ktoré sa objavili na stránkach nezávislého politického týždenníku *Nové Slovensko* v tridsiatych rokoch 20. storočia. Hoci bolo toto obdobie poznačené hospodárskou krízou a predvojnovým napätím, je pekné sledovať, že medzi ľuďmi naďalej prekvitala láska a vznikali nové známosti. Spomínané *Nové Slovensko* vychádzalo v rokoch 1923 – 1938², pričom sa stalo nástupcom týždenníka s názvom *Slovensko*³. Rovnako ako jeho predchodca,

Inzerát z roku 1931, v ktorom mladý muž z Moravy hľadal partnerku z Trnavy alebo blízkeho okolia. (Zdroj: Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, *Nové Slovensko*, zviazaný ročník VIII, 1931, č. 35, str. 7)

Ilustračná fotografia z konca dvadsiatych rokov 20. storočia zachytávajúca mládež na výlete. (Zdroj: Simona Jurčová, z rodinného archívu J. Forrovej)

¹ V roku 2020 bol v májovom čísle *Noviniek* z radnice publikovaný článok s názvom *Máj, Máj, večný Máj* v ktorom autori okrem iného spomenuli viaceré inzeráty zo štyridsiatych rokov 20. storočia v ktorých ľudia hľadali partnerov. RAGAČOVÁ, Júlia – RAGAČ, Radoslav. *Máj, Máj, večný Máj*. In: *Novinky z radnice. Život a kultúra Trnavy. Mesto Trnava, máj 2020, ročník XXXI, č. 4, str. 18 – 21.*

² Po vzniku Slovenského štátu, v roku 1939, začal vychádzať celoštátny časopis, ktorý mal taktiež názov *Nové Slovensko*.

³ Týždenník *Slovensko* vychádzal v rokoch 1918 – 1923, pričom 30. decembra 1923 vyšlo prvé vydanie *Nového Slovenska*.

malo dosah na oblasť západného Slovenska. Jeho redakcia a administrácia sídlila v Trnave, v budove vtedajšej Slovenskej banky.⁴ Obsah novín bol rôznorodý, neobsahovali výhradne iba politické správy, ale aj reklamy, inzeráty či články z iných oblastí, napríklad kultúry, zdravotníctva, histórie a pod. Samotný fakt, že redakcia a administrácia sídlila v našom meste, mal taktiež evidentný vplyv na obsah jednotlivých čísiel. Trvalou súčasťou každého vydania boli práve reklamy trnavských podnikov a obchodov a veľmi často k nim pribudli aj správy z Trnavy a okolia, články o histórii a kultúre nášho mesta, prípadne inzeráty a oznamy Trnavčanov a obyvateľov neďalekých obcí.

Pokiaľ ide o inzeráty, v ktorých ľudia hľadali partnera, tie sa v období tridsiatych rokov vyskytovali na stránkach Nového Slovenska sporadicky. Nešlo o častý fenomén, ktorý by sa objavoval v každom čísle, dokonca ani v každom ročníku. V prevažnej väčšine boli takýmito inzerentmi bezdetní muži v mladom veku, ktorí hľadali partnerku za účelom sobáša. Z obsahu viacerých inzerátov možno usúdiť, že ich pôvodcovia pochádzali z Trnavy, prípadne sa v texte priamo uvádza, že hľadajú partnera z Trnavy alebo okolia. Pri tých ostatných, ktorých autori v texte bližšie neznačili svoj pôvod, je taktiež veľká pravdepodobnosť, že išlo o ľudí z nášho mesta, prípadne okolia, ale vzhľadom na dosah novín môžeme konštatovať iba to, že pochádzali zrejme zo západného Slovenska. V rámci zachovania diskretnosti inzerenti ponechávali svoju adresu iba v redakcii, ktorej administratíva sa ale dodnes pravdepodobne

Nabídnutie k sňatku. Bezdetná vdova vládnuca menším imaním, hľadá hodného pána do 55 rokov, buď penzistu alebo s inak zaistenou existenciou za účelom sňatku. Nabídky pod sn. „Úpri r n á“ do administr. t. l.

Ponuka na sobáš od staršej bezdetej vdovy z roku 1932. (Zdroj: Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 20, str. 6)

Ilustračná fotografia dvoch mladých slečien z roku 1932. (Zdroj: Rodinný archív Martina Horvátha)

nezachovala. Bez ohľadu na pôvod týchto ľudí však ostáva faktom, že všetky inzeráty boli dostupné prinajmenšom Trnavčanom a ľuďom z okolia, ktorí na ne mohli v prípade záujmu zareagovať. Možno práve touto formou niektorí z nich našli svojho životného partnera. Predmetné inzeráty boli v *Novom Slovensku* uverejňované v rubrike s názvom *Drobné oznamy*. Niektoré mali aj vlastnú hlavičku *Nabídnutie k sňatku*, iné sa začínali priamo textom. Ako prvé si prezrieme tie, ktorých obsah vypovedá o tom, že ich autori pochádzali z Trnavy, prípadne, že hľadali partnerov práve z nášho mesta alebo jeho okolia. V roku 1930 hľadal partnerku istý úradník z Trnavy. Jeho inzerát

zníe nasledovne: „*Úradník hľadá partnerku do 22 rokov úradníčku, učiteľku, veselú, peknú. Neanonymné dopisy pod zn(ačkou) „Jaro“ restante Trnava.*“⁵ V nasledujúcom roku sa objavil zaujímavý inzerát mladého muža z Moravy, ktorý sa v ňom veľmi kvetnato predstavil a mal aj jasnú predstavu o svojej budúcej partnerke. Týždenník *Nové Slovensko* využil práve z dôvodu, že sa chcel oženiť s dievčaťom z Trnavy alebo blízkeho okolia, pričom v prípade záujmu nemal problém pricestovať a osobne sa danej slečne predstaviť: „*Nabídnutie k sňatku. 28 ročný praktický roľnícky syn, pracovitý, z kat(olíckej) rodiny, slušného zovňajšku, bezvadnej minulosti, strednej postavy, všestranný ab-*

⁴ Dnes sa táto budova nachádza na Rázusovej ulici a sídli v nej Knižnica Juraja Fándlyho. JURČOVÁ, Simona. Trnava – prechádzka v čase. Vydavateľstvo Miloš Prekop – AND, 2018, str. 174.

⁵ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník VII, 1930, č. 10, str. 9.

stinent, miernej povahy, rád by sa soznámil s dievčaťom milej povahy, ktorá dostane od rodičov hospodárstvo, okolo 40–50 honov, najradšej v Trnave alebo blízkom okolí. Rodičom nevesty vyplatím hotove 80 000 Kč. Foto vítané, ktoré sa vymení, alebo sa osobne predstavím, diskretnosť zaručená. Len vážne nabídky pod zn(ačkou): „Tohoročná jaseň“ do administr(ácie) čas(opisu) „Třebíčska Stráž“ Třebíč, Morava. Sprostredkovateľ dostane odmenu.“⁶

Na začiatku tridsiatych rokov dal uverejniť ponuku na sobáš aj istý mládenec, ktorý mal záujem o partnerku z Trnavy alebo okolia, ktorá by však spĺňala určité majetkové podmienky: „Nabídnutie k sňatku. 32 ročný poriadny mládenec hľadá za účelom sňatku známost' s devou z Trnavy alebo okolia, ktorá vlastní daaký obchod. Bezdetná vdova od 25–30 rokov s venom od 20.000 Kč vítaná. Lásk(avé) nabídky prijíma adm(inistrácia) t(ohoto) l(istu) pod zn(ačkou) „Amerikán“.“⁷

Vytrvalosť isto nechýbala staršej Trnavčanke, vdove, ktorá dala v rokoch 1932 – 1934 uverejniť viacero ponúk na sobáš. Ich znenie bolo niekoľkokrát pozmenené, ale na základe ich charakteru a obsahu možno usúdiť, že išlo stále o tú istú osobu. Jej prvý inzerát má nasledovné znenie: „Nabídnutie k sňatku. Bezdetná vdova vládnuca menším imaním, hľadá hodného pána do 55 rokov, buď penzistu alebo s inak zaistenou existenciou za účelom sňatku. Nabídky pod sn(ačkou) „Úprimná“ do administr(ácie) t(ohoto) l(istu).“⁸

V tom istom roku ho pozmenila ešte trikrát: „51 ročná vdova

Ilustračná fotografia z tridsiatych rokov 20. storočia zachytávajúca mládež na výlete. (Zdroj: Simona Jurčová, z rodinného archívu J. Forrovej)

Drobné oznamy.

Štátny úradník 29ročný hľadá peknú a zámožnú dievku za účelom posdejšieho sňatku. Nabídky do administr. t. l. pod značkou „Z Trnavy a okolia“.

Inzerát z roku 1937, v ktorom 29ročný štátny úradník hľadal partnerku z Trnavy a okolia. (Zdroj: Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XIV, 1937, č. 1, str. 9)

majiteľka väč(šieho) rod(inného) bezdlžného domu v Trnave, rada by sa soznámila s pánom v zaistenom postavení a pod penziou. Nabídky nemecky písané do adm(inistrácie) t(ohoto) l(istu).“⁹ „50ročná vdova penzistka majiteľka pekného rod(inného) domu v Trnave, vydala by sa za riadneho staršieho pána v zaistenom postavení. Písomné nabídky do administr(ácie) t(ohoto) l(istu).“¹⁰ „50ročná vdova bezdetná, majiteľka krásneho bezdlžného rod(inného) domu, hľadá za príčinou sňatku staršieho muža v dobrom postavení, pod pen-

ziou. Lásk(avé) nabídky dľa možnosti v reči nemeckej do adm(inistrácie) t(ohoto) l(istu).“¹¹ Za povšimnutie stojí fakt, že táto Trnavčanka najskôr uvádzala, že má 51 rokov a neskôr 50 rokov. Či išlo o chybu redakcie alebo priamy úmysel inzerentky, je však neznáme. V inzerovaní pokračovala aj v roku 1933 s opäť pozmeneným inzerátom: „Samostatná staršia vdova pracovitá a šetrná s pekným rodinným bezdlžným domom hľadá známost' so starším pánom v zaistenom postavení. Adresa v red(akcii) t(ohoto) l(istu).“¹²

⁶ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník VIII, 1931, č. 35, str. 7.

⁷ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 17, str. 7.

⁸ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 20, str. 6.

⁹ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 33, str. 7.

¹⁰ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 36, str. 7.

¹¹ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 48, str. 7.

¹² Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník X, 1933, č. 24, str. 7.

V ďalšom roku pridala ešte dva príspevky: „Bezdetná vdova s malou penziou a krásnym bezdlžným rodinným domom hľadá penzistu v prostredných rokoch alebo v zaistenom postavení ako domáceho pána. Adr(esa) v red(akcii) t(ohoto) l(istu).“¹³

„Bezdetná vdova s malou penziou, majiteľka pekne zariadeného, bezdlžného rodinného, domu hľadá za príčinou sňatku známosť s 45 až 55 ročným pánom v zaistenom postavení alebo pe(n)zistom. Nabídky písomne do admin(istrácie) tohoto listu.“¹⁴

V nasledujúcom období sa na stránkach Nového Slovenska už nevyskytli žiadne inzeráty od tejto Trnavčanky. Pevne verím, že to je znamenie toho, že našla partnera, ktorého tak dlho hľadala.

Stručný, ale výstižný inzerát si v roku 1934 podali aj dvaja vysokoškooláci z Trnavy: „Dvaja vysokoškooláci hľadajú dve priateľky. Značka „Prechádzky“ poste restante Trnava.“¹⁵

O tri roky neskôr hľadal prostredníctvom tlače nevestu z Trnavy a okolia aj ďalší mladý úradník: „Štátny úradník 29ročný hľadá peknú a zámožnú dievku za účelom pozdejšieho sňatku. Nabídky do administr(ácie) t(ohoto) l(istu) pod značkou „Z Trnavy a okolia“.“¹⁶

V poslednom rade, z tejto kategórie, nemožno prehliadnúť ani príspevok istého Trnavčana, ktorý sa v roku 1937 snažil nájsť partnerku na večerné spoločenské zábavy: „Hľadá inteligentnú partnerku dobrú tanečnicu pre večerné spoločenské zábavy. Píšte pod značkou: Jaroš poste restante Trnava.“¹⁷

Z ďalších inzerátov, ktoré sa

Nabídnutie k sňatku.

Mladý obchodník prižení sa do obchodu s miešaným tovarom. Prínos 20.000 Kč. Náboženstvo nerozhoduje. Vdova s 1 dieťaťom nie je vylúčená. Nabídky pod zn. „Obchod“ do administr. t. l.

Ponuka na sobáš od mladého obchodníka z roku 1936. (Zdroj: Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XIII, 1936, č. 31, str. 7)

objavili v *Novom Slovensku* v tridsiatych rokoch 20. storočia, spomeniem tie, pri ktorých nemožno s istotou potvrdiť, že ich dali uverejniť ľudia z Trnavy, prípadne okolia, nie je to však vylúčené. Navyše, ako už bolo spomenuté, tieto inzeráty boli adresované širšej verejnosti zo západného Slovenska, teda aj Trnavčanom alebo obyvateľom neďalekých obcí, ktorí na ne mohli v prípade záujmu zareagovať. V ťažkej životnej situácii sa isto ocitol mladý muž, vlastník obchodu a hospodárstva, ktorý stratil manželku a ostal sám s dieťaťom. Začiatkom tridsiatych rokov preto skúšal aj on šťastie v tlači: „Nabídnutie k sňatku. 35 ročný vdovec s 1 dieťkom hľadá za manželku dievku alebo vdovu do 35 rokov s venom od 10.000Kč vyše, schopnú do hospodárstva a obchodu. Nabídky pod zn(ačkou) „Šťastné manželstvo“ do administr(ácie) t(ohoto) l(istu).“¹⁸

V rokoch 1932 a 1933 sa na stránkach daného týždenníku zase vyskytli ponuky na sobáš od staršieho zabezpečeného pána. Podľa charakteru a obsahu oboch inzerátov možno opäť usúdiť, že majú rovnakého pôvodcu. Znejú takto: „Ožení sa

Ilustračná fotografia manželského páru z okolia Trnavy z tridsiatych rokov 20. storočia. (Zdroj: Rodinný archív Martina Horvátha)

starší muž v zaistenom postavení, majiteľ domu, so staršou slečnou alebo vdovou od 50 rokov, ktorá má nejaký majetok. Nabídky do administr(ácie) t(ohoto) l(istu).“¹⁹

„60 ročný bezdetný vdovec s hotovým kapitálom 30.000Kč hľadá za účelom sňatku staršiu bezdetnú vdovu, ktorá má nejaký ma-

¹³ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XI, 1934, č. 11, str. 7.

¹⁴ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XI, 1934, č. 42, str. 7.

¹⁵ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XI, 1934, č. 16, str. 7.

¹⁶ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XIV, 1937, č. 1, str. 9.

¹⁷ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XIV, 1937, č. 11, str. 7.

¹⁸ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 11, str. 8.

¹⁹ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 24, str. 7.

jetok. Podobenku môžem poslať. Lásk(avé) nabídky do administr(ácie) t(ohoto) l(istu).²⁰

Stručnú a priamu ponuku na sobáš podal v roku 1933 istý zámožný obchodník, pre ktorého bol dôležitý hlavne vek, vzhľad a veno jeho budúcej partnerky: „Zámožný obchodník hľadá za účelom sňatku dievča do 25 rokov, ktorá má veno od 80.000 Kč. Foto nutné. Nabídky pod zn(ačkou) „Sňatok“ do adm(inistrácie) t(ohoto) l(istu).“²¹

V roku 1936 hľadali známosti aj dvaja mladí muži, jeden bol štátny úradník a druhý obchodník. Zatiaľ čo prvý zmienený nemal vysoké nároky na svoju budúcu partnerku, druhý sa plánoval priženiť do obchodu so zmiešaným tovarom. Ich inzeráty sú takéto:

„Mladý štátny úradník hľadá sympatickú družku života. Nabídky pod zn(ačkou) „Vernost“ do adm(inistrácie) t(ohoto) l(istu).“²²

„Nabídnutie k sňatku. Mladý obchodník prižení sa do obchodu s miešaným tovarom. Prínos 20.000 Kč. Náboženstvo nerozhoduje. Vdova s 1 dieťaťom nie je vylúčená. Nabídky pod zn(ačkou) „Obchod“ do administr(ácie) t(ohoto) l(istu).“²³

Je potrebné poukázať tiež na to, že nie vždy boli inzerenti priamo tí, ktorí hľadali partnera. Takýmto príkladom sú dva inzeráty z prvej polovice tridsiatych rokov. V prvom možno vidieť, že brat doslova ponúkal na výdaj svoju sestru a v druhom zase staršia pani, ktorá bola slepá, hľadala opatrovníčku, ktorá by sa zároveň aj vydala za jej syna. Originálne znenia týchto príspevkov sú nasledovné: „Nabídnutie k sňatku. Vydám sestru učiteľku s venom

Hľadám opatrovníčku. 64 ročná slepá vdova, majiteľka domu a ovocnej záhrady v cene 25.000 Kč hľadá opatrovníčku, ktorá má asi 10 000 Kč a mohla by sa stať manželkou jediného vdovinho syna. Adresa v red. tohoto listu.

Inzerát slepej vdovy hľadajúcej opatrovníčku a zároveň manželku pre svojho syna z roku 1933. (Zdroj: Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník X, 1933, č. 12, str. 7)

za solídneho rím(sko) kat(olíckeho) 40–50 ročného penzistu. Nabídky pod. zn(ačkou) „Idea-listka“ do adm(inistrácie) t(ohoto) l(istu).“²⁴

„Hľadám opatrovníčku. 64 ročná slepá vdova, majiteľka domu a ovocnej záhrady v cene 35.000 Kč hľadá opatrovníčku, ktorá má asi 10 000 Kč a mohla by sa stať manželkou jediného vdovinho syna. Adresa v red(akcii) tohoto listu.“²⁵

Za zmienku stojí aj oznam, ktorý dala v *Novom Slovensku* v roku 1932 uverejniť istá informačná kancelária sídliaca v Novom Meste nad Váhom, na Wilsonovej ulici č. 31. V nadpise uvádzali, že sa k nim má hlásiť ten, „kto si praje zrobiť známost cieľom sňatku“. Jeho znenie je takéto: „Hľadajú sa dámy 20 až 50 ročné, s venom od 20 do 150 tisíc Kč pre obchodníkov rozličného oboru. Na odpoveď treba pripojiť 2 koruny pošt(ovej) známky.“²⁶ Z textu je zrejmé, že išlo o akúsi sobášnu kanceláriu, ktorá sa snažila aj takýmto spôsobom získať nových klientov. Tvorila akéhosi sprostredkovateľa pre slečny, ktoré nechceli hľadať partnera na vlastnú päť. Či sa na nich obrátila niektorá slečna z Trnavy alebo okolia, je však neznáme. Uvedené inzeráty dnes

už pôsobia úsmevne, boli však písané vo všetkej vážnosti a ľudia do nich vkladali svoje nádeje. Krásne nám ukazujú vtedajšie priority pri výbere partnera, úprimnosť, ale v istom zmysle aj vypočítavosť ľudí. Vo väčšine prípadov ide o priame ponuky na sobáš, za splnenia určitých podmienok. Je neprehliadnuteľné, že inzerenti kládli dôraz predovšetkým na majetok, prípadne veno ich budúceho partnera. Pre niektorých bol však dôležitý aj ich vzhľad, charakter či povolanie. Môžeme len veriť v to, že ne jeden zo zmienených inzerentov našiel týmto spôsobom svojho životného partnera a prežili spolu šťastné manželstvo.

V tejto súvislosti musím tiež spomenúť, že v roku 1936 bol v *Novom Slovensku* zverejnený aj článok s názvom *Desatoro prikázani šťastného manželstva*. Toto desatoro malo byť úspešným receptom na to, aby si ľudia zachovali pokojné a harmonické manželstvo. Predmetná myšlienka vznikla údajne v Amerike, kde ako prví urobili pokus o vytvorenie akéhosi ideálneho desatora manželského šťastia, ktoré by vyhovovalo všetkým manželom, seriózne uvažujúcim o svojom manželstvom šťastí. Nie je zrejmé, či

²⁰ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník X, 1933, č. 4, str. 7.

²¹ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník X, 1933, č. 42, str. 7.

²² Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XIII, 1936, č. 2, str. 5.

²³ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník XIII, 1936, č. 31, str. 7.

²⁴ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník VII, 1930, č. 20, str. 8.

²⁵ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník X, 1933, č. 12, str. 7.

²⁶ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – Knižnica, Nové Slovensko, zviazaný ročník IX, 1932, č. 36, str. 7.

autor príspevku iba preložil toto desatoro z amerického originálu, alebo ho prispôbil vtedajším pomerom v našej krajine. Sám však upozornil na to, že otázka ľudského a manželského šťastia nie je tak jednoduchá, aby ju bolo možné zhrnúť iba do niekoľkých prikázaní. Na druhej strane ale podotkol, že ak sa ľudia, ktorí chcú žiť spoločne, vyvarujú aspoň tých najhorších chýb, môžu sami značne prispieť ku svojmu šťastiu. Desatoro pre ženu znie nasledovne: „1. *Nebud' výstredná.* 2. *Maj vo svojej domácnosti vždy dokonalý poriadok.* 3. *Tvoj odev nech je vždy čistý a úhľadný.* 4. *Ale nesnaž sa upútať na seba pozornosť cudzích mužov.* 5. *Neodporuj nikdy vychovateľskej autorite svojho muža v prítomnosti detí.* 6. *U svojej matky nemaj už svoj domov.* 7. *Never ani susedom, ani priateľom, keď ide o tvoj domov.* 8. *Nesnižuj svojho muža pred cudzími ľuďmi.* 9. *Bud' vlúdna a prívetivá.* 10. *Nerozprávaj svojmu mužovi o slúžkach.*“ Desatoro pre muža zase obsahuje tieto body: „1. *Bud' tak štedrý, ako ti dovoľujú*

prostriedky. 2. *Nepleť sa žene do gazdinských vecí.* 3. *Bud' veselý; návrat večne zamračeného manžela skazí každej žene náladu.* 4. *Staraj sa o svoju ženu.* 5. *Dvor sa jej.* 6. *Nevyčítaj.* 7. *Nebývaj nikdy v blízkosti svojej alebo jej rodiny.* 8. *Varuj sa podnájomníkov.* 9. *Staraj sa o svoj zovňajšok a bud' čistotný.* 10. *Bud' láskavý a spravodlivý ku svojim deťom.*“²⁷

Je otázne, či sa niektorí manželia, či už v Amerike alebo v našom regióne, skutočne riadili uvedenými prikázaniami a zaznamenali pozitívne výsledky. Pre tých, ktorým v manželstve aj v dnešnej dobe chýba trošku viac šťastia, môže však toto desatoro slúžiť ako inšpirácia. Niektoré jeho body by mohli byť pokojne aplikované aj v súčasnosti. A tí, ktorým sa žiadnymi spôsobmi nedarí nájsť životného partnera, nevešajte hlavu. Vždy môžete zvoliť aj spôsob našich predkov a podať si inzerát v tlačí. Stačí byť iba úprimný, vedieť presne, čo hľadáte, a možno sa na vás usmeje šťastie. ■

²⁷ Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave – knižnica, Nové Slovensko, zväzovaný ročník XIII, 1936, č. 28, str. 6.

Milan Ševčík, Západoslovenské múzeum

Dejiny Osmanskej ríše zo 17. storočia od Sira Paula Rycauta

Sir Paul Rycaut, britský diplomat, cestovateľ a odborník na Osmanskú ríšu, sa narodil v roku 1628. Jeho otec Peter bol finančníkom, ktorý požičiaval peniaze „na vysokej úrovni“ – napríklad panovníkom Španielska a Anglicka. Do Londýna prišiel počas vlády Jakuba I., kúpil pozemky v Aylesforde a vo Wittershame v Kente a 13. mája roku 1641 ho vo Whitehalle pasovali na rytiera. Pôžičky poskytnuté panovníkom sa často nevyplácali, pretože králi ich odmietali splácať. Tak to bolo aj v prípade Petra Ry-

cauta, ktorý žiadal o vyplatenie pôžičiek až do roku 1649. Dôsledkom ich nezaplatenia zruinoval a musel predať svoje majetky v Kente. Zomrel asi v roku 1657 a zanechal po sebe manželku Mary, mnohých synov a dcéru Mary. Petrov najmladší syn Paul získal vzdelanie na Trinity College v Cambridgi, kde v roku 1647 zmaturoval a v roku 1650 spromoval. Väčšinu z ďalších desiatich rokov strávil v zahraničí a v roku 1661 odcestoval do Osmanskej ríše

Ľudia a udalosti . . .

■ **1. 10. 1896** – V Rakúsku sa narodil historik, archivár a odborný publicista OVÍDIUS FAUST, ktorý v rokoch 1953 – 1970 pôsobil ako historik v Zsl. múzeu v Trnave (125. výročie).

■ **1. 10. 1991** – V Kanade umrel trnavský rodák GUSTÁV BAKOŠ, astronóm, astrofyzik a pedagóg pôsobiaci na University of Waterloo v Kanade, kde vybudoval nové univerzitné observatórium, ktoré nesie jeho meno (30. výročie).

■ **2. 10. 1621** – V Trnave umrel ostrihomský kanonik MIKULÁŠ SARTORIUS, organizátor a mecén duchovnej hudby (400. výročie).

■ **3. 10. 1921** – V Čechách sa narodil archeológ, pedagóg a odborný publicista BOHUSLAV NOVOTNÝ, profesor Trnavskej univerzity, na ktorej od jej založenia prednášal staroveké dejiny i dejiny praveku (100. výročie).

■ **6. 10. 2016** – V Divadle Jána Palárika v Trnave sa uskutočnilo slávnostné udeľovanie Čestného občianstva Trnavského samosprávneho kraja, ktoré si prevzali básnik VILIAM TURČÁNY, historik MILAN STANISLAV ĎURICA, etnológ JÁN PODOLÁK a lekár – patológ ŠTEFAN KOPECKÝ (5. výročie).

■ **11. 10. 2016** – Na autobusovej stanici v Trnave dali do užívania cestujúcim a vodičom autobusov novú prevádzkovú budovu (5. výročie).

■ **11. 10. 2001** – Akademický senát Trnavskej univerzity schválil návrh rektorátu TU na zriadenie Ústavu dejín Trnavskej univerzity (20. výročie).

ako sekretár veľvyslanca Heneaga Fincha, grófa z Winchilsea. Pôso- bil tam šesť rokov, počas ktorých dvakrát cestoval do Anglicka. Raz cez Benátky a raz cez Uhorsko. V roku 1663 v rámci svojej oficiálnej funkcie vydal text Kapitulácie a články mierovej zmluvy medzi Anglickom a Osmanskou ríšou... (The Capitulations and Articles of Peace between England and the Porte, as modified at Adrianople, January 1661), venovaný spoločnosti levantských obchodníkov a vytlačený v Istanbule Abrahamom Gabaiom.

Medzitým zbieral materiály na svoju najdôležitejšiu prácu, zalo- ženú prevažne na vlastných po- zorovaniach, s názvom Súčasný stav Osmanskej ríše obsahujúci maximy tureckej politiky, naj- hmotnejšie body mohamedán- skeho náboženstva, ich vojenský výcvik... (The Present State of the Ottoman Empire, containing the Maxims of the Turkish Politie, the most material points of the Ma- hometan Religion, their Military Discipline, a particular Descrip- tion of the Seraglio... illustrated with divers pieces of Sculpture, representing the varieties of Ha- bits among the Turks). Kniha vyšla v troch zväzkoch v Londýne v roku 1665. O popularite sved- čí viacero vydaní – v roku 1686 vyšlo už šieste a navyše niekoľko prekladov do francúzštiny a nem- činy. Zaujímavosťou je existencia poľského prekladu z roku 1678. Anglický obchodník a politik Dudley North, ktorý dobre poznal

Osmanskú ríšu, však Rycautovu prácu odsúdil ako povrchnú a s mnohými chybami. Napriek tomu dielo predstavuje zaujímavo vy- kreslený a celkovo verný obraz tureckých spôsobov. Používalo sa dlhý čas a autorova nestrannosť ho robí zaujímavým aj pre súčas- ného čitateľa.

V roku 1666 bol zvolený za člena Kráľovskej Spoločnosti a v roku 1667 bol vymenovaný Levantskou spoločnosťou za ich konzula v Smyrne (dnes Izmir), kde zostal jedenásť rokov. V roku 1679 sa vrátil do Anglicka a vydal text Súčasný stav gréckej a arménskej cirkvi, Anno Christi 1678 (The Present State of the Greek and Armenian Churches, Anno Christi 1678), esej ovplyvnenú jeho du- chom spravodlivosti a vyjadrujúcu túžbu po opätovnom zjednotení kresťanov. V roku 1687 vydal De- jiny Tureckej ríše v rokoch 1623 až 1677, obsahujúce vlády po- sledných troch sultánov (Amurath IV. – Mahomet IV.) (The History of the Turkish Empire from 1623 to 1677, containing the reigns of the last three emperors (Amurath IV–Mahomet IV)). Išlo v podstate o pokračovanie starších Dejín Turecka (Turkish History) od his- torika Richarda Knollesa.

V roku 1681 preložil zo španiel- činy Graciánov Kritikon, v roku 1685 z latinčiny Životy pápežov (The Lives of the Popes, transla- ted from the Latin of Baptist Pla- tina, and continued from 1471 to this present time) a v roku 1688 zo španielčiny Kráľovské kome- n-

Ľudia a udalosti . . .

■ **17. 10. 1916** – V Trnave sa narodil muzikológ, dirigent, huslista a pedagóg LADISLAV GALKO, držiteľ Ceny mesta Trnava in memoriam za celo- životné dielo v oblasti sloven- skej kultúry (105. výročie).

■ **17. 10. 1941** – V Bábě sa narodil kňaz, publicista a ka- zateľ JOZEF SLAMKA, ktorý dlhé roky pôsobil v Trnave ako dekan farnosti sv. Miku- láša, člen výboru Spolku sv. Vojtecha a čestný občan mes- ta Trnava (80. výročie).

■ **18. 10. 1641** – V Trnave umrel JURAJ FORRÓ, spolu- pracovník Petra Pázmaňa pri zakladaní Trnavskej univerzity a v r. 1637 – 1640 jej rektor (380. výročie).

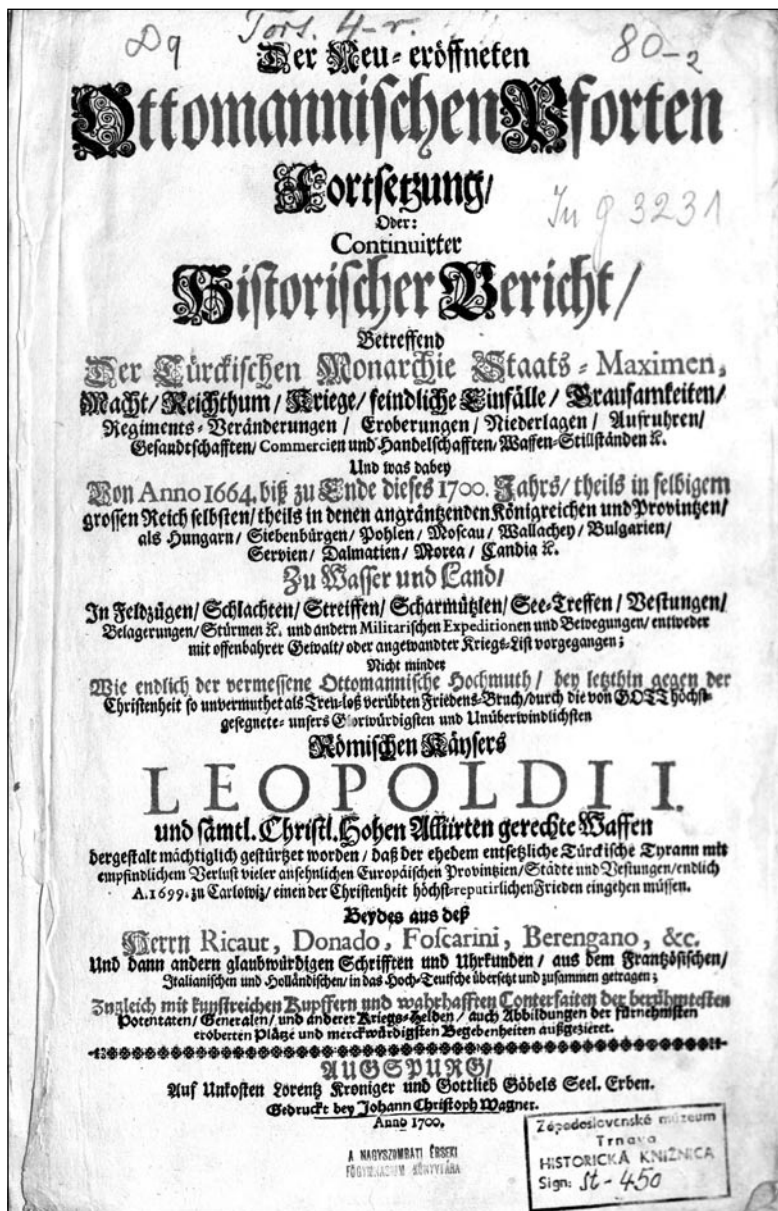
■ **18. 10. 1951** – V obci Bíňa sa narodil výtvarník a spo- luzakladateľ Klubu filatelis- tov Tirnavia MILAN ŠNIRC, ktorému r. 2008 udelili Cenu mesta Trnava in memoriam za významnú reprezentáciu a propagáciu mesta vo filatelii (70. výročie).

■ **19. 10. 1846** – V Trnave sa narodil lekár, popredný európsky botanik a odborný publicista JOZEF PANTOČEK (175. výročie).

■ **19. 10. 2006** – V Trnave slávnostne otvorili výrobný závod PSA Peugeot Citroën Slovakia (15. výročie).

■ **21. 10. 1831** – Komisár krajinského palatína KAROL ZAY úradne vyhlásil koniec cholerovej epidémie v Trnave (190. výročie).

■ **22. 10. 1926** – V Opoji sa narodil akademický ma- liar, grafik a monumentalista JOZEF DÓKA starší, ktorý žil a tvoril v Trnave (85. výročie).

táre o Peru (The Royal Commentaries of Peru, from the Spanish of Garcilasso de la Vega). Od roku 1689 Rycaut pôsobil v Hamburgu a bývalých hanzových mestách. V roku 1700 zomrel na apoplexiu a bol pochovaný v blízkosti svojho otca a matky v kostole v Aylesforde. V historickej knižnici Západoslvenského múzea v Trnave sa nachádza nemecký preklad spomínaného Rycautovho diela o Osmanskej ríši Der Neu-eröffneten Ottomannischen Pforten...

Kniha vyšla v nemeckom Augsburgu v roku 1700 a záujemcovia si môžu túto historickú tlač pozrieť v rámci výstavy Sedemnásťte storočie slovom a obrazom v Múzeu knižnej kultúry (23. 4. 2021 – 31. 3. 2023). ■

Zdroje:
 DARLING, Linda T. 1994. Ottoman Politics Through British Eyes : Paul Rycaut's the Present State of the Ottoman Empire. In Journal of World History, Vol. 5, 1994.
 Dictionary of National Biography. 1885 – 1900. London : Smith, Elder & Co., 1885 – 1900. Heslo Rycaut, Paul.

Ľudia a udalosti...

- 22. 10. 1946 – V Trnave sa narodila publicistka, organizátorka a moderátorka kultúrnych podujatí ADRIENA HORVÁTHOVÁ, dlhoročná predsedníčka MO Maticе slovenskej v Trnave a vedúca Literárneho klubu Bernolák, nositeľka Ceny mesta Trnava za celoživotný prínos v oblasti kultúry (75. narodeniny).
- 23. 10. 1936 – V Trnave sa narodil hudobník, skladateľ, dirigent a pedagóg JOZEF KUDRI, zakladateľ Trnavského komorného orchestra a nositeľ Ceny mesta Trnava za rozvoj hudobného života mesta a úspešnú pedagogickú činnosť (85. výročie).
- 26. 10. 1941 – V Prahe umrela spisovateľka, publicistka a učiteľka ELENA IVANKOVÁ, rodáčka z Trnavy (80. výročie).
- 27. 10. 1696 – V Trnave sa narodil historik, náboženský spisovateľ a kňaz JÁN KRSTITEL NAJMAR, autor historicko-geografického opisu slovenských krajov (325. výročie).
- 27. 10. 1931 – Narodil sa lekár-chirurg BOHUMIL PÍSEČNÝ, v rokoch 1976 – 85 riaditeľ trnavskej nemocnice (90. výročie).
- 31. 10. 1926 – Vo Valaskej Belej sa narodil spisovateľ, prekladateľ, publicista a saleziánsky kňaz ANTON HLINKA, ktorý študoval na gymnáziu v Trnave, neskôr pôsobil ako redaktor Hlasu Ameriky a Rádia Slobodná Európa a po návrate z emigrácie v r. 1996 – 1999 prednášal na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (95. výročie).

P.R

Martin Jurčo, foto: archív autora

Historická pamäť je dôležitá pre formovanie citlivosti voči recidívam totalitného myslenia

K osudom židovskej komunity v Trnave v rokoch 1938 – 1945

Na stránkach *Noviniek z radnice* sme viac ako dva roky prinášali seriál, ktorý sa venoval osudom židovskej komunity v Trnave. Tu, rovnako ako aj v iných mestách, komunita židovských občanov prežívala (a väčšina z nich neprežila) strastiplné obdobie počas slovenského štátu a celkovo druhej svetovej vojny. Neraz tieto bolestné príbehy prežívali s nimi aj ich spoluobčania a mnohí im napriek nesmierne- mu riziku poskytli pomoc. No aj naopak, mnohí Slováci využívali situáciu vo svoj prospech. Veronika Slneková-Plesníková opisala toto obdobie prostredníctvom odborných prameňov aj skúseností prežív- ťších vo svojej rozsiahlej štúdii *K osudom židovskej komunity v Trnave v rokoch 1938 – 1945*, ktorá vznikla na pôde Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Publikácia vyšla v roku 2010 bez akejkoľvek reflexie trnavskej od- bornej verejnosti. Napriek tomu, že Trnavčania sa zaujímajú o históriu svojho mesta, o tomto období vládlo v Trnave aj po No- vembri 89 ticho, samozrejme, ak nepočítame pochvalné vyjadrenia bývalého trnavského arcibiskupa Jána Sokola na adresu prezidenta Tisa a zádušnú omšu za neho, ktorú v deň výročia jeho popravy celebrol v roku 2008 v bratislav- skom Blumentáli, alebo fotografie „nášho pána prezidenta“ Tisa pri príležitosti výročia vzniku slo- venského štátu v centre mesta na nástenke a webovej stránke trnav- skej pobočky istej celoslovenskej inštitúcie. No nielen spomínané dlhoročné ticho, ale aj údajné nespokojné ohlasy na náš seriál svedčia o tom, že naše mesto sa doteraz s touto stránkou svojej histórie nevyrovnalo.

Na záver nášho seriálu sme sa preto so sociologičkou Oľgou Gy- árfášovou rozhodli zamyslieť aj nad fenoménom správania obyva- telstva v tomto čase. Oľga Gyárfá- šová je výskumníčka a vysokoškol- ská pedagogička so zameraním na politickú sociológiu, voličské správanie, práva menšín a situáciu ohrozených skupín. Pôsobí na Fakulte sociálnych a economic- kých vied UK v Bratislave. Dlhodo- bo spolupracuje s Inštitútom pre verejné otázky na výskumných projektoch k širokému spektru

tém. Podieľala sa aj na viacerých občianskych kampaniach.

■ **Zo Slovenska bolo v čase slo- venského štátu deportovaných približne 71-tisíc Židov do kon- centračných táborov. Vrátilo sa necelých štyritisíc. Aj z nášho seriálu však vyplýva, že postoj väčšiny Slovákov k deportáciám židovských spoluobčanov za slovenského štátu bol zväčša akoby ľahostajný, miernejšie povedané, neutrálny. Prečo to tak mohlo byť?**

- Protižidovská propaganda slo- venského vojnového štátu veľ- mi účinne využila antisemitské predsudky, ktoré boli v slovenskej spoločnosti hlboko zakorenené a značne rozšírené. Obraz ži- dovského spoluobčana ako toho bohatého, kto zneužíva chudáka Slováka, bol bežný a nenávisť voči Židom sa mohla oprieť o takú- to mentálnu výbavu veľkej časti obyvateľstva. Treba tiež popravde priznať, že veľké zásluhy na ší- rení a živení antisemitizmu mala katolícka cirkev. Vytlačanie Židov na okraj spoločnosti prišlo už koncom 30. rokov, umocnilo sa slovenskou štátnosťou, ktorá bola v úplne vazalskom postavení voči nacistickému Nemecku a antisemi- tizmus bol zákonne spečatený 9. septembra 1941 prijatím tzv. Ži- dovského kódexu. 80. výročie tejto smutnej a hanebnej udalosti sme si nedávno pripomínali. Židovský

kódex slovenského vojnového štá- tu obsahoval 270 paragrafov a bol jedným z najkrutejších protižidov- ských zákonov v Európe. Prevzal mnohé antisemitské normy, ktoré na území Slovenska vychádzali už od roku 1940 a boli prevzaté z tzv. Norimberských zákonov prijatých v Nemecku ešte v roku 1935. Boli postavené na striktno rasovom princípe a zbavili Židov všetkých práv a slobôd, majetku, slobody a v konečnom dôsledku mnohých života. Kódex dokonca zachádzal do takých absurdít, že židia nesmeli mať kožušiny, rá- dio či gramofón, nesmeli vlastniť lyže (!) ako o tom vo svojich spo- mienkach hovorí Agneša Kalinová (pozn. red.: slovenská novinárka a spisovateľka, po roku 1968 per- zekvovaná aj s rodinou režimom, v roku 1978 s rodinou emigrovala do Mníchova, kde pôsobila v rádiu

Slobodná Európa). A navyše, Slovensko bolo jedinou krajinou, ktorá za vyvezenie svojich židovských obyvateľov ešte hitlerovskému Nemecku aj zaplatila.

Keď sa hovorí o historických obdobiach prenasledovania, etnických čistiek alebo inej podobe vyvražďovania, zvykne sa hovoriť o troch skupinách ľudí – vinníkoch (páchateloch), obetiach a divákoch. Ex post páchatelia zo seba niekedy urobia obete a autentické obete sa zadostučenia často nedočakajú, ale najpočetnejšia je práve skupina divákov, ktorých ľahostajnosť zločiny umožní, čiže nie zlo, ktoré kričí, ale dobro, ktoré mlčí, sa často podpisuje pod tie najväčšie zverstvá. Treba však v kontexte slovenského štátu povedať dve dôležité veci – veľa ľudí nezištne a obetavo, s nasadením života, pomáhalo. Na Slovensku sú stovky nositeľov ocenenia Spravidliví medzi národmi, ktoré Izrael každoročne udeľuje osobám ne-židovského pôvodu, ktorí prispeli k záchrane Židov pred holokaustom. Na tej negatívnej strane treba hovoriť o arizáciách a celkom konkrétnych majetkových „benefitoch“, ktoré časť slovenskej spoločnosti – práve tí lojalní „diváci“ – v danej situácii užívala, a možno aj preto nechcela nič vedieť o osude pôvodných vlastníkov.

■ Aj po druhej svetovej vojne ešte na Slovensku došlo k pogromom a vraždeniu Židov. Mnohí z toho mála preživších tu napokon po návrate z koncentračných táborov neostali a emigrovali. Ako sa to dá vysvetliť?

- Veľmi smutnou ukážkou toho, že antisemitizmus nezanikol ani po holokauste, je pogrom v Topoľčanoch v septembri 1945. Režisér Štefan Hudec už dávnejšie o ňom nakrútil film Miluj blízneho svojho. Spúšťačom pogromu bol – dnes by sme povedali – hoax, že miestny lekár, Žid, očkuje kresťanské deti nejakými podozrivými vakcínami. Všetky antisemitské predsudky, nenávisť a násilie boli späť. Ale navyše boli spojené aj s nevô-

ľou z toho, že časť Židov sa predsa len vrátila a budú chcieť svoj majetok späť. A to je odpoveď na to, prečo sa mnohí preživší doma už necítili doma a emigrovali.

■ Ako sme čítali v našom seriáli, mnohí Slováci sa za slovenského štátu aktívne uchádzali o možnosť arizovania židovských firiem a obchodov. Museli vedieť, že sa tým spolupodieľajú na krutej nespravodlivosti voči ľuďom, ktorí žili medzi nimi a ničím sa neprevinili. V Trnave bolo približne sto arizátorov a potomkovia niektorých tu žijú dodnes. Ako sa dá vyrovnáť s takou traumou?

- K téme arizácie odcitujem výsledky výskumu, ktorý sme pred pár rokmi robili s Fedorom Blaščákom, Monikou Vrzgulovou a Ján Hlavinkom o vnímaní obdobia 2. svetovej vojny verejnosťou na Slovensku. Vo výskume sme sa okrem mnohých iných otázok pýtali na arizácie – teda vyvlastnenie a prevod majetku Židov na nežidov, arizácia sa dotkla všetkého majetku Židov žijúcich na Slovensku. Voľné odpovede respondentov na otázku „čo je / bola arizácia“, ponúkajú zaujímavý materiál na ďalšie štúdiu sémantického a kontextového ukotvenia tohto pojmu vo vedomí slovenskej verejnosti, a to najmä v dvoch rovinách: ČO bola arizácia a KTO boli jej páchatelia, aktéri. Väčšina ľudí použila neutrálne pojmy: prechádzanie, prevod, prerozdelenie, zoštatnenie prípadne odovzdanie majetku. Len časť použila slová ako konfiškácia, zhabanie, či ešte tvrdšie, ako napr. krádež, násilné odoberanie, rabovanie. Z hľadiska aktérov respondenti často uvádzali neosobné „sa“ (dialo sa / stalo sa), ale vyskytli sa aj rôzne priradenia – štát, vláda, Nemci zobrali židom majetok, alebo: aj „šikovným“ arizátorom sa z nich ušlo. Menej často zaznelo „Slováci brali židom majetok“, až po celkom osobné: „...viem, veď aj tu v dedine odoberali majetky Židom“. Aj tieto odpovede poukazujú na to, že ani u tých, ktorí vedeli

uviesť význam pojmu, nejde o jednoznačnú naráciu, ktorá má nielen svoje obete, ale aj zodpovedných vinníkov. S istým nadsadením môžeme povedať, že bez pochopenia arizácií sa sotva dá pochopiť konanie obyvateľov Slovenska počas vojnového štátu, a teda sa aj kriticky vyrovnáť s touto kapitolou národných dejín.

■ Ako naznačujete, aj tento výskum ukázal, že vinníci arizácie sa dnes ako vinníci vôbec nevnímajú. Ako sa to dá prekonať? Pripomínaním, neustálym oprašovaním pamäte? Lebo to vzletné „vyrovnávanie sa s minulosťou“ nie je jednorazovým aktom, ale nekončiacim procesom.

- V našom historickom vedomí je veľa bielych miest. Aj o tom, koľko významné a neskôr aj v komunistických časoch vážene osobnosti, boli bezohľadnými chamtivými arizátormi. Prípád Ľuda Ondrejova a antikvariátu Steiner je už akotak známy. Nedávno som však čítala spor okolo oslavnej tabule pre Jozefa Cígera Hronského, ktorú v Kremnici sponzorovala ĽSNS. Miestna samospráva chcela „zamiest pod koberec“, že Jozef Cíger Hronský nebol iba aktívny stúpenec režimu Jozefa Tisu a samostatnej slovenskej štátnosti, ale sa aj aktívne podieľal na arizácii majetku deportovaných židovských občanov v prospech Matice slovenskej. Takéto veci treba vynášať na svetlo a otvorene o nich hovoriť.

■ V čase socializmu protižidovské nálady na Slovensku pokračovali. Oficiálna história sa o holokauste zmieňovala len okrajovo, ak vôbec. Vyrástla povojnová generácia, ktorá o tejto súčasť našej histórie nevedela takmer nič. A holokaust pravdepodobne nebol z historického hľadiska dôkladne spracovaný. Platí to aj pre Trnavu, ktorá bola nápomocná protižidovským aktivitám počas slovenského štátu. Prvá toto obdobie spracovala kompletne až

Veronika Slneková-Plesníková v publikácii K osudom židovskej komunity v Trnave v rokoch 1938 – 1945, ktorú vydala v roku 2010 Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

- Na Slovensku bola interpretácia histórie obdobia 2. svetovej vojny štyridsať rokov deformovaná komunistickou totalitou. Po jej páde sa otvorili mnohé zložité obdobia v našich dejinách. Jacques Rupnik v rôznych kontextoch hovorí o hľadani „použiteľnej minulosti“ („useable past“), o ktorú sa môžu nové štátne útvary oprieť. Toto hľadanie je o to intenzívnejšie, o čo je kolektívna identita krehkejšia a konsenzus o svetlých a temných stránkach národných dejín slabší. To bol – najmä v prvej polovici 90. rokov – aj prípad Slovenska. Kľúčové historické udalosti moderných dejín – vojnový slovenský štát a Slovenské národné povstanie – boli protichodne vnímané a interpretované. Do diskusie veľmi razantne vstúpili tí, ktorí „farskú republiku“ vyzdvihovali ako prvý prejav slovenskej štátnosti a odmietali vidieť to, že to bol totalitný štát, ktorý prenasledoval a do koncentračných táborov deportoval desaťtisíce slovenských Židov. Je veľmi dôležité, aby popri celospoločenskom diskurze a spomínaní vznikali aj pamäte konkrétnych miest, komunít, lebo tam je oveľa ťažšie povedať, že páchatelia boli tí druhí. Nepoznáam celkom trnavský kontext, ale viem si predstaviť, že pre časť miestnej „honorácie“ mohla publikácia Veroniky Slnekovej-Plesníkovej hovoriť o skutočnostiach, ktoré nechceli počuť.

■ **Ako sledujeme aj v našom meste – protizidovské nálady pokračujú aj v súčasnosti. Popieranie holokaustu, prekrúcanie histórie a jej prispôsobovanie pre účely politického boja, klamlivá propaganda, zneužívanie témy prenasledovania Židov v antivaxerskom hnutí, stúpajúca agresivita. Čo to znamená pre našu súčasnosť a čo to môže priniesť v blízkej budúcnosti?**

- Zneužívanie témy prenasledovania Židov v antivaxerskom hnutí považujem za vrcholný cynizmus a zneužívanie symbolov, ktoré majú presne zadefinovaný obsah a historický kontext. Je to inak obrátenie stigmatizácie úplne naruby, čo však, bohužiaľ, v dnešnej dobe, ktorou hýbu rýchle intenzívne emócie, relativizácia hodnôt, faktov, ale aj symbolov, nie je prekvapujúce. Nielen slová, ale aj symboly ostali významovo vyprázdnené a dokonca ani žltá hviezda nebola pred touto devalváciou a zneužitím uchránená. Hovorí sa, že moderný antisemitizmus nepotrebuje Židov. Ako už pred pár rokmi napísal kolega Michal Vašečka: „Židia sa stali imaginárnymi, antisemiti sú skutoční.“ Dnešný antisemitizmus je bojom proti liberálnej otvorenej spoločnosti, je oveľa rozptýlenejší, ale tým aj nebezpečnejší.

■ **Čo môžeme urobiť, aby sme tento negatívny vývoj zastavili?**

- Historická pamäť národa, to ako sa ten-ktorý národ vyrovná so svojou minulosťou, či si priznáva chyby, alebo šíri sebaoslavné alebo sebaospravedlňujúce mýty, je mimoriadne dôležitá pre utváranie ďalších postojov, pre formovanie istej citlivosti voči možným recidívam totalitného myslenia, prejavom antisemitizmu, xenofóbie a rasizmu. Nezakrývať a neprikrášľovať minulosť pomáha vyhnúť sa v budúcnosti zlým cestám. Minulosť neodchádza do minulosti, ostáva s nami, vracia sa, nemôžeme si pred ňou zakrývať oči. Okrem neustáleho pripomínania a odstraňovania bielych miest v našom historickom vedomí, ako veľmi dôležitú vidím zásadnú zmenu toho, ako sa u nás učí dejepis. Iste, je veľa pozitívnych výnimiek, ale rozšírenou praxou stále ostáva memorovanie dátumov a politických udalostí a vyhýbanie sa kontroverzným témam.

.....
 ...Tu bola synagóga, hneď vedľa korunovačnej katedrály. Ako bolo povedané, architektúra vyjadrovala pokojné spolunažívanie

dvoch komunít, vzácny symbol veľkého významu, úžasný znak jednoty v mene Boha našich otcov. Tu cítim aj ja, ako mnohí z nich, potrebu „vyzuť si sandále“, lebo sa nachádzam na mieste požehnanom bratstvom ľudí v mene Najvyššieho.

Následne, však, bolo Božie meno zneuctené: v šíalenstve nenávisť, počas druhej svetovej vojny, bolo zabitých viac než stotisíc slovenských židov. A keď sa potom chceli zmazať stopy komunity, bola tu zbúraná synagóga. Je napísané: „Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo!“ (Ex 20, 7). Božie meno, teda jeho samotná osobná skutočnosť, sa vyslovuje nadarmo, keď sa porušuje jedinečná a neopakovateľná dôstojnosť človeka, stvoreného na jeho obraz. Tu bolo Božie meno zneuctené, lebo najhoršie rúhanie, akého sa mu môže dostať, je použiť ho na vlastné účely, namiesto rešpektovania a milovania druhých. Tu, pred dejinami židovského národa, poznačenými touto tragickou a neopísateľnou konfrontáciou, sa hanbíme to priznať: koľkokrát bolo použité nevysloviteľné meno Najvyššieho na neopísateľné činy neľudskosti! Koľko utláčateľov vyhlásilo: „Boh je s nami“; ale pritom oni neboli s Bohom.

Drahí bratia a sestry, vaše dejiny sú našimi dejinami, vaše bolesti sú našimi bolesťami. Pre niektorých z vás je tento pamätník holokaustu jediným miestom, kde si môžete uctiť pamiatku vašich drahých. Aj ja sa k vám pripájam. Na pamätníku je po hebrejsky napísané „Zachor“: „Pamätaj!“ Pamäť nemôže a nesmie ustúpiť zabudnutiu, lebo trvalý úsvit bratstva nebude bez toho, aby sa spolu najskôr neprežila a nezahnala temnota noci... ■

Pápež František, 13. septembra 2021 pri pamätníku obetí holokaustu na Rybnom námestí v Bratislave <https://www.vaticannews.va/sk/papez/news/2021-09/prihovor-papeza-frantiska-zidovskej-komunita-na-slovensku.html>

Martin Jurčo, foto: Pavol Matava

Trnava už má svoju Street Art Gallery, počet diel na múroch v budúcich rokoch porastie .....

Na stenách deviatich budov v našom meste pribudli diela domácich aj zahraničných streetartových umelcov. Farebné ilustrácie zdobia múry škôl, garáží, protihlukovej bariéry alebo výmenníkových staníc a v budúcnosti by mali spestriť aj ďalšie múry na sídliskách. Radnica chce aj takýmto spôsobom oživiť verejný priestor v rôznych častiach mesta a podporiť súčasné umenie.

Vo svete bežné – u nás skôr ojedinelé a niekde aj zaznávané. Také sú nástenné maľby, ktoré čoraz častejšie ozvlášťujú budovy v mestách. V Trnave sa objavili na stenách školy, na garážach, protihlukovej bariéry a ďalších miestach. „Miesta a lokality – múry boli vyberané podľa toho, čo bolo vhodné na zveľadenie. Teda také, čo nie sú až tak vizuálne príťažlivé, alebo sú zanedbané, preto sme sa snažili tento priestor urobiť zaujímavejším a hravejším. Galéria napomôže aj tzv. urban turizmu a zvýši záujem o starostlivosť a vnímanie verejného priestoru, ktorý všetci zdieľame,“ hovorí mestský kurátor Adrián Kobetič. Podľa Mateja Jurana z mestského kultúrneho strediska nešlo o náhodnú tvorbu. Umelci svoje námety s organizátormi Street Art Gallery vopred konzultovali. „Dopredu sme dostali od nich návrhy a na stenách sa mali objaviť ich presné repliky. Sú to umelci, každý má svoj režim práce. My sme sa im snažili vyhovieť, ale muselo to prejsť istou posudzovacou radou, ktorá povedala, že to bude v poriadku, nebude to nikoho urážať a bude to prínosné pre danú lokalitu,“ hovorí Matej Juran.

Do pilotného projektu sa zapojili renomovaní tvorcovia z Francúzska, Švajčiarska, Belgicka, Maďarska a, samozrejme, aj domáci autori. Pozvanie na pilotný ročník pouličnej galérie prijali špičkoví street artisti Carti & Jac

z Francúzska, švajčiarsky umelc Art of Bust, NilsWestergard z Belgicka a FatHeat z Maďarska, autor známej 25-metrovej spiacej líšky, ktorá sa stala obľúbenou maľbou centre Bratislavy na Kamennom námestí. Domácu scénu reprezentujú Spendlo, Dian, Da Linka a Dias, ktorí sa postarali o nový dizajn výmenníkových staníc na Prednádraží a Spartakovskej ulici.

Riaditeľ Street Art festivalu Tomáš Lukačka, ktorý s mestom spolupracuje, je spokojný: „Podarilo sa sem pritiahnúť mená, ktoré rezonujú vo svete. Na začiatok fungovania Street Art Gallery v Trnave je to dôležité. Okoloidúci sa prístavovali, tešili sa a pýtali sa, kedy takýchto diel bude viac. Svet streetartu je otvorený a umelci prídu radi. Keď sa vytvoria podmienky, majú radosť z každej steny, preto cestujú po svete,“ hovo-

rí. Hoci sa celý projekt stretol s pozitívnymi ohlasmi verejnosti, Matej Juran pripomína, že počítajú aj s kritickými reakciami: „Táto téma je istým spôsobom polarizujúca pre spoločnosť. Považuje sa to za nejaký zásah. My sa však snažíme túto stigmú zrušiť. Pretože práve streetartové umenie je aj bojom proti grafitákovi a vandalovi, ktorí popíšu nejakú budovu a neraz zničia fasádu. Takže streetart je aj aktívny spôsob boja proti znehodnocovaniu.“

Na projekte spolupracovali Zaži v Trnave – Mestské kultúrne stredisko, Mesto Trnava, spoločnosti ZSE a ZS Distribučná, ktoré poskytli do projektu výmenníkové stanice. Týmto projektom sa však trnavská pouličná galéria nekončí. Na budúce roky festivalu už radnica vytypovala viacero plôch predovšetkým v periférnych častiach mesta. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Festival rozhlasovej hry už po druhý raz v Trnave, do tvorby hier boli vtiahnutí aj študenti

Na tri dni sa Trnava už po druhý raz stala mestom Festivalu rozhlasovej hry, ktorý s partnermi zastrelil Rozhlas a televízia Slovenska. Verejné počúvanie súťažných hier bolo v Divadle Jána Palárika a v čítarni Knížnice Juraja Fándlyho. Gymnazisti i študenti univerzít sa zúčastnili viacerých seminárov, inscenovaných čítaní i besied s tvorcami, laická verejnosť mohla sledovať priame prenosy z festivalového diania na rozhlasových vlnách. Rádiá Slovensko i Regina mali svoje samostatné vysielanie spred divadla, Rádio Devín pripravilo priame prenosy z viacerých festivalových podujatí i z odovzdávania cien v divadle.

Ako odznelo už viackrát, rozhlasová hra je kráľovský rozhlasový žáner, a aj keď nie je na špičke záujmu širokej verejnosti, v posledných rokoch sa opäť dostáva do popredia vďaka fenoménu podcastov i audioknih. Aj keď nie sme na tom tak dobre ako naši českí susedia, kde vychádzajú rozhlasové hry aj na desiatkach CD albumov, v našich slovenských podmienkach aj menší záujem možno považovať za úspech. Festival sa uskutočnil aj vďaka podpore Trnavského samosprávneho kraja. Jeho predseda Jozef Viskupič na záverečnom ceremonáli odovzdal ocenenie za celoživotné dielo divadelnej, filmovej, televíznej a najmä rozhlasovej herečky Tatiane Kulíškovej pri príležitosti jej životného jubilea.

Do užšieho výberu poroty sa dostalo 30 titulov, ktoré počúvala odborná porota a aj verejnosť. Medzi inými mala svoje železko v ohni aj Trnavčanka Miroslava Kuracinová Valová. Súťažilo sa v troch kategóriách: rozhlasová hra do 45 minút, nad 45 minút a ocenenie mladému tvorcu. Odborná porota pod vedením režiséra a pedagóga Patrika Lančariča (kedysi režíroval aj na trnavských doskách) udelila ocenenie pre mladého autora hre Dávida Vyhánka Nie je kde umrieť, za výkon v rozhlasovej hre pre mladého tvorca Hane Launerovej. V kategórii rozhlasových hier do 45 minút zvíťazila rozhlasová adaptácia prózy Jarka Elena Hriech pátra Marcela z cyklu Naša zabudnutá klasika. Ako najlepší individuálny umelecký výkon v kategórii

V živom festivalovom vysielaní sa v Rádiu Regina zišli po rokoch aj herci Ivo Gogál a Marek Majeský. Práve ten na doskách trnavského divadla začína a nedávno sa opäť predstavil aj v jednej z inscenácií.

rozhlasových hier nad 45 minút odborná porota ocenila rozhlasovú adaptáciu a réžiu románu Ruda Slobodu Rozum Kalinky Búr a režisérke Táni Tadolánkovej. Cenu za originálny prístup k rozhlasovému médiu v kategórii rozhlasových hier do 45 minút si odniesol za hru Chorus delicti Ján Mikuš z cyklu Ako to bolo ďalej. Zo sprievodných podujatí pripomeňme besedu s autorom, režisérom a rozhlasovým tvorcom Lacom Keratom, ale aj zaujímavý seminár o tvorivej práci so zvukovým dielom, keď študenti Gymnázia Jána Hollého dopisovali dej hry a potom si ju aj sami naštudovali, a to vďaka režisérom Michaele Materiáčkovej, Adamovi Hanuliakovi a zvukovým majstrom Rudom Fritzmanom. Študenti na Trnavskej univerzite a UCM pretavovali literárny text do podoby rozhlasovej

hry a počúvali prednášky o jej dejinách a o moderných trendoch v tejto oblasti. Súčasťou podujatí boli aj hudobní hostia – Bystrík, Soňa Horňáková, skupina Jednofázové kvasenie aj Miloš Biháry a jeho JazzFunkBrothers. Súťažné prehliadky rozhlasových dramatických relácií majú dlhoročnú tradíciu. Najdlhšie sa uskutočňoval Festival pôvodnej slovenskej rozhlasovej hry v Piešťanoch, potom začas v Bojniciach a už po druhýkrát je podobný festival v Trnave. Prehliadka Prix Ex Aequo sa venuje rozhlasovým hrám pre deti a mládež. Okrem toho sa v Piešťanoch uskutočňuje každé dva roky festival rozprávok a rozprávkových hier Zázračný oriešok. Ďalší ročník Festivalu rozhlasovej dramatickej tvorby by sa mal uskutočniť v Trnave opäť o dva roky. ■

Martin Jurčo, foto: autor

J. Molnár: „Proces písania kníh mi robí radosť – zhromažďujem informácie, hľadám súvislosti, pátram v archívoch...“

Prežil niekoľko zriadení a republík, historických udalostí, a aj keď oslávil rovnú stovku, dodnes si zachováva čistú myseľ a neprestáva tvorivo pracovať. Je to rarita, že hoci vydával knihy aj v minulosti, najviac mu ich pribudlo po deväťdesiatke. Navyše, píše aj rôzne rodinné knihy, ktoré vydáva v malých nákladoch pre svojich blízkych. Hovoríme o Júliusovi Molnárovi. Napriek vysokému veku sa stále zaujíma o dianie v našom meste, a aj keď má profesionálne zakotvenie vo veterinárnom lekárstve, kultúra a história sú mu rovnako blízke. Svoje obdivuhodné jubileum oslávil v rodinnom kruhu, v ktorom nájdeme veľa odborníkov vo svojich odboroch – najmä v medicíne.

Dodnes by sme v Trnave našli jeho rodný dom na Halenárskej ulici, a dokonca si pomyselne stráži trnavské domčeky aspoň na drobných maľbách, ktoré majú preňho aj dokumentárnu hodnotu. Ako je známe, Július Molnár (nar. 9. augusta 1921 v Trnave) sa zaberá aj históriou veterinárneho lekárstva na Slovensku a filateliou. Študoval veterinárne lekárstvo v Budapešti (1942 – 44), neskôr aj v Brne (1945 – 47). V jeho službách pracoval 42 rokov, a to v rôznych lokalitách Slovenska – v Bánovciach nad Bebravou, Považskej Bystrici, Žiline a v Dunajskej Strede, a napokon najdlhšie obdobie aj v Trnave. Od roku 1969 bol v Trnave dvadsať rokov vedúcim veterinárnej nemocnice. Vďaka nemu bol dobudovaný trnavský Ústav zoohygieny a veterinárnej techniky a z nevhovujúcich priestorov na Kralovianskej ulici sa presťahoval do novej budovy na Zavorskej ceste. Július Molnár publikoval v odbornej i populárno-náučnej tlači a je držiteľom množstva ocenení. Mestských, župných i filatelistických. Za svoje intenzívne aktivity v oblasti filatelie dostal napríklad 1. cenu za najkrajšiu analógovú pohľadnicu sveta na Svetovom kongrese Maximafile v Singapure (Beethoven – Dolná Krupá v r. 2004) a medailu Európskeho

šampionátu Maxifrance. Najnovšie ocenenie má ako jediný na Slovensku, je to Účastnícky diplom filatelistického salónu z roku 2014 za jeho zbierku Slovensko – historická zem, jej kultúra a krásy, ktorý dostal od Francúzskej federácie združenia filatelistov.

Július Molnár má dar systematickosti. Aj preto má vynikajúco usporiadaný archív a niektoré svoje knihy napísal aj vďaka tomuto svojmu prístupu k faktom. Ako hovorí, tento dar dostal už na trnavskom gymnáziu.

„Tá naša škola sa vtedy volala Štátne reálne gymnázium Jána

Hollého. Prvým riaditeľom bol dr. Štefan Hattala, po krátkom čase nastúpil profesor František Špaček, ktorý tam bol až do roku 1938. Vtedy, v rámci odsunu Čechov, musel aj on odísť. Na začiatku môjho štúdia nás učili len traja slovenskí profesori. Ostatní všetci boli Maďari, a ich potom nahradili Česi. Vždy pripomínam, že musíme ďakovať Čechom, ktorí prišli na Slovensko a priniesli vedu, kultúru a vzdelanosť. Mali sme napríklad profesorku slovenčiny Patákovú, ktorá bola Češka a výborne učila slovenčinu. Neskôr sa vydala aj za slovenského profesora. Ja

som potom chcel pokračovať na veterinárnej škole. No do Brna sa už nedalo. Po atentáte na Heydricha boli v Čechách zavtorené všetky vysoké školy, a to trvalo až do roku 1945. Rozprchlí sme sa teda na podobne zamerané univerzity do Viedne, Lvova, Záhrebu, Belehradu a štyria sme išli do Budapešti. Skončili sme však len dvaja. Bolo to už po roku 1945, keď znovuotvorili školu aj v Brne,“ spomína Július Molnár. Aj na to, že jeho matka chcela, aby sa stal evanjelickým farárom. Otec bol obuvník, v rodine mali lekárov, ale zdalo sa mu, že štúdium nebude schopný zvládnuť. Rozhodla náhoda, keď si u otca dal opravovať topánky pán, ktorý mu sľúbil, že mu pomôže so štúdiom v Budapešti. A tak sa aj stalo, a keďže matka Júliusa Molnára pochádzala z Horných Salíb, vedel aj on trochu po maďarsky. Ako dnes spomína, do štátnej služby nastúpil 1. februára 1947. V republike boli uprázdnené pracoviská veterinárnych lekárov, a to ho zaviedlo do spomínaných Bánoviec. V tom čase sa staral najmä o kone, ku ktorým má dodnes silný vzťah aj pre ich ušľachtilosť. Vtedy riešili veterinári aj nákazy, ktoré sa mohli preniesť zo zvierat na človeka. Napríklad, v tom čase len v trnavskom okrese bolo jedenásť ohnísk sneti slezinovej, ktorá sa už nevykytla od roku 1953. Ako dnes spomína, vtedy likvidovali posledné ložiská rôznych takýchto chorôb, ako bola napríklad aj brucelóza. Na tému veterinárneho lekárstva sa s Júliusom Molnárom dá rozprávať celé hodiny. Časť spomienok vydal aj v dvoch zväzkoch knihy o histórii veterinárneho lekárstva v trnavskom regióne i historikách veterinárnych lekárov. Rovnako je aj silným lokálpatriotom. „Zbieram veci týkajúce sa histórie Trnavy

a mám celý rad kníh. Zbieram aj obrazy starej Trnavy, napríklad, ten od Júliusa Balogha zobrazuje už neexistujúcu časť mesta. Dnes je tam budova niekdajšieho Stavoprojektu (dnes Trnavskej univerzity). Veľa z tohto lokálpatriotizmu mám z detstva. Rodičia sa presťahovali na Halenársku ulicu, mám aj obraz môjho domu. Raz som v tejto štvrti navštívil pani Tomsovú. Mala chorého psa, ktorého sa mi podarilo vyliečiť. Venovala mi kolorovanú perokresbu z námestia Trnavy. Mám rád aj pohľadnice Trnavy. S kolektívom priateľov sme pred rokmi pripravili publikáciu Trnava na historických pohľadniciach od 1889 až do 1918,“ hovorí Július Molnár a ukazuje slušnú kôpku kníh, ktoré sa mu podarilo vydať v posledných desiatich rokoch, napríklad: Francúzsko – krajina slobody, rovnosti, bratstva na analogických pohľadniciach, Významné osobnosti civilizácie na analogických pohľadniciach, Kompendium personálnych bibliografií prírodovedných osobností so vzťahom k Slovensku, Významné drobnosti z filatelického zápisníka, z nemčiny preložil aj Historický opis veľmi zaujímavých osudov a bojov Evanjelického cirkevného zboru a.v. ako aj helvétskeho vyznania v slobodnom kráľovskom meste Trnava. Mnohé knihy vyšli v spoluautorstve s priateľom Branislavom Matouškom, ako napríklad aj Panteón evanjelického cintorína v Trnave. Časť z kníh sa mu podarilo vydať aj vďaka podpore už nežijúceho priateľa Williama Schmidta, ktorý žil v Belgicku. Július Molnár sa v rámci filatelie venoval maximafílii, čo je odbor filatelie, ktorý zhromažďuje filatelické objekty. Pozostávajú z pohľadnice, poštovej známky a pečiatky. Pred niekoľkými rokmi zaznamenala výrazný ohlas

knihy, ktorú v spoluautorstve pripravil s Milanom Šnircom. Jej názov napovedá aj reprezentatívnu formu: História Trnavy na filatelických a alternatívnych dokumentoch. „Trnava je historické mesto a zohrala v dejinách veľmi dôležitú úlohu. Do knihy som uviedol všetkých panovníkov, ktorí mali vzťah k Trnave, napríklad Belo IV. Bola tu založená univerzita, schovaná uhorská koruna, rôzne významné inštitúcie. O tomto všetkom boli vydané pohľadnice, známky, filatelické dokumenty. Tieto som pozbieral a poskladal podľa rokov od začiatku až do dnešnej doby,“ hovorí J. Molnár. „Proces písania knihy mi robí radosť, dávať informácie dohromady, hľadať súvislosti, pátrať v archíve. Zaujímam sa výskum a mám radosť z písania. Keď už potom neskôr kniha vyjde v tom klasickom tlačenom vydaní, vtedy akoby môj záujem o ňu upadol (smiech). Mám napríklad hotový rukopis knižky Kone jazdeckých súsoší. Je to slovenský preklad maďarskej knihy, ktorú napísal môj profesor anatómie Augustín Zimmermann a bola vydaná v roku 1913. Je to významný historický a vedecký dokument. Práve pracujem na hľadaní obrázovej časti a chcel som ju doplniť obrázkami z univerzity v Budapešti, kde profesor pôsobil,“ hovorí a spomína aj niekoľko zväzkov zviazaných spomienok z dovoleník s priateľmi po rôznych krajinách, ktoré absolvoval na aute a zmapoval a okomentoval do najmenších detailov – od fotografií, cestovných lístkov až po cestovné suveníry. Dnes popri svojej práci sleduje úspechy svojich potomkov. Ako sme už spomínali, najmä tie medicínske, jeho dcéra Božena Pekárková pracuje ako gastroenterologička a v tomto odbore rovnako aj vnuk Boris. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Fedor Svatý: Turčánymu som v Neapole vybavil stretnutie s jeho milovaným Vergíliom .....

Vie nádherne hovoriť nielen o starej Trnave, o svojej práci, hudbe, ale napríklad aj o tom, ako sa k nim domov dostalo klavírne krídlo, ktoré pôvodne bolo v Kopplovom kaštieli a jeho rodina ho kúpila po druhej svetovej vojne. Docent Fedor Svatý (1. október 1929 Trnava) je jedným zo silnej generácie trnavských gymnazistov.

Je absolventom Fakulty architektúry a pozemného stavebníctva SVŠT v Bratislave. Od roku 1952 desať rokov pôsobil ako projektant a statik. Od roku 1962 bol docentom Vysokej školy ekonomickej v Bratislave, začas tam pôsobil aj ako dekan. Hru na klavír študoval súkromne u koncertného majstra Františka Kotscha. V Cirkevnom hudobnom spolku sv. Mikuláša – v zbere účinkoval už za života M. Schneidera-Trnavského ako spevák – basista a príležitostne aj dirigoval. Aj ako umelecký vedúci chóru ovplyvnil umeleckú úroveň tohto spolku. Po smrti J. Nagya od roku 1985 do roku 1995 pôsobil ako organista. Profesionálne sa venoval práci na viacerých budovách, napríklad bol pri výstavbe športovej haly Družba. Ako odborník na stavebné konštrukcie pôsobil začiatkom 70. rokov na študijnej stáži aj v Neapole i v Bruseli.

■ Kde ste sa v Trnave narodili a vyrastali?

- Bolo to na Hlavnej ulici. Generácia Svatých tam mala reštauráciu a otec bol jedným z pokračovateľov tejto tradície. Tam som sa narodil. Nie je náhoda, že dnes tam nájdeme Svatého pasáž. Vôbec neviem, kto si spomenul, že tam niekedy Svatí bývali. Je to autentický dom, kde som sa narodil na prvom poschodí, tam som žil niekoľko desaťročí.

■ Čo si pamätáte zo starej Trnavy?

- Do ľudovej školy som chodil pod Rádio. To je známy názov. Veľká akcia boli oslavy 700. výročia povýšenia Trnavy na slobodné kráľovské mesto. Bolo to v roku 1938. Dnes, keď prechádzam pešou

zónou, presne viem, kto kde býval. Dokonca, kedysi sme robili s neskôr známym redaktorom Roháča Kalom Uhrítkom súťaže – išli sme po Hlavnej ulici a hovorili sme, kto kde v ktorom dome sídlil, aký živnostník a aký obchod. Pamätám si ale aj vojnové roky. Bol som na gymnáziu, keď sme chodili kopať zákopy na Vozovke. Vždy, keď boli nálety a leteli lietadlá, tak sme sa na nich pozerali. Boli sme presvedčení, že na Trnavu nič nezahodia. Raz išli spať tak neorganizovane, bolo už po poplachu. Jeden letel pomaly za nimi, a keď bol pri našich zákopoch, počuli sme známy pišťavý zvuk. Rýchlo sme išli dole hlavou do zákopov, našťastie to nepadlo blízko nás.

■ Aká bola atmosféra na trnavskom gymnáziu?

- Profesori Gažo, Kaprál, Hajmássy, Hadóczy – to boli profesori, ktorí vedeli zložiť mančaft v hociktorom športovom odvetví. Aj keď nefandili veľmi futbalu, keďže to bol pre nich príliš riskantný šport, ale ak

bolo treba, poskladali ho v rámci školy. Prvé Hajdóczyho hry boli fantasticky zorganizované v každej športovej disciplíne. V Trnave nebola plaváreň – len Piklecov murovaný bazén pri cukrovare. Vyrástli tam však výborní plavci. Tieto hry mali aj plaveckú časť a raz sa ich zúčastnil aj držiteľ svetového rekordu Komadel. Športová stránka gymnázia bola veľmi silná. To, že o nej rozprávam, nie je veľmi fér, pretože som nebol veľký športovec. No často sa hovorí najmä o veľkých úspechoch humanitných aktivít tohto gymnázia. Napríklad, Vajanského samovzdelávací krúžok bol nabitý literátmi – Turčány, Mihálik a mnohí ďalší. Rovnako boli silné divadelné aktivity, i hudobné. Ku každej oblasti by som mohol vymenovať študentov, neskôr známych odborníkov – napríklad skladateľa Ladislava Burlasa.

■ Prečo ste v tomto prostredí išli radšej cestou techniky, presnejšie povedané, stavebníctva?

- U nás v dome bola autodieliňa

a ako mladý chalan som sa tam stále motal. Takže som mal viac vzťah k strojárskemu odvetviu, po vojne v spojení s výstavbou. Spoznal som viacero ľudí, napríklad prof. Štefana Lukačoviča, ktorý bol neskôr riaditeľom bratislavského Stavoprojektu. To ma ovplyvnilo, že som napokon išiel na Stavebnú fakultu SVŠT. Nemal som nejaké odborné vedomosti, až keď som prišiel na techniku, získal som tam väčší vzťah k stavebníctvu. Bola to Fakulta architektúry a pozemného staviteľstva. Teda spojenie vzhľadom, rozmiestnenia, dispozícií budovy v prepojení s konštrukciami. Mňa viac zaujímali konštrukcie, teda aj statika.

■ **Čo rozhodlo o tom, ako budete pokračovať po skončení štúdia? Bolo to závislé len od toho, čo ste mali napísané na umiestnení?**

- Určité podniky si niektorých študentov už vyhládli a vyžiadali. Takže niektorí boli nominovaní, iní sa zamestnali. Ja som začal v Stavoprojekte Bratislava. Dostal som sa do ateliéru pre CO stavby, teda v oblasti civilnej ochrany. Kolektív tam bol skutočne výborný. Boli sme tajný ateliér, dokonca sa všetko z našej agendy zamykalo. Raz si jeden môj kamarát z Trnavy chcel dať opraviť fotoaparát do Bratislavy. Mal som ho v taške, že ho na druhý deň zanesiem do opravy. Akurát bola v ateliéri razia a musel som preto veľa vysvetľovať, prečo mám fotoaparát v práci. Našťastie, aparát bol nefunkčný. Robili sme napríklad rôzne CO kryty. Napríklad pre veľkú bratislavskú nemocnicu, kde bola aj operačka. Keď však robíte niečo pre prípad vojny, tak vás takéto projektovanie neteší tak, ako keď projektujete niečo, čo má slúžiť ľuďom v mieri. Neskôr bola možnosť presunúť sa do rekonštrukčného pamiatkového ateliéru, kde som pôsobil ako statik. Dostal som sa do kvalitného tímu. Spomínam si, že som pracoval na mnohých zaujímavých pamiatkach – kaštieloch a v pamiatkových rezerváciách po celom Slovensku: v Antole, Bardejove, Červenom

Kameni, na Spiši, v Markušovciach. Spoznal som veľa zaujímavých ľudí a cesta tam bola niekedy skutočne zaujímavá. Napríklad, do Haliče som cestoval od rána do večera. Pritom to nie je až tak ďaleko – pri Lučenci.

■ **Začas ste pôsobili aj na Pozemných stavbách v Trnave.**

- Nastúpil som tam ako vedúci statik. Tam sme pracovali na obytných stavbách, panelákových, napríklad aj stavbe internátu Miloša Uhra, tu, na Prednádraží. Zmena nastala, keď som si šiel robiť kandidatúru do Slovenskej akadémie vied. Robili sme tam aj laboratórne skúšky v stavebníctve. Každý si predstaví nejaké skúmvky, ale tu to bolo zložitejšie na čas i priestor – napríklad sme lámali šesťmetrové železobetónové dosky. Pri normálnom zamestnaní sa tieto vedecké aktivity nedali stíhať, preto som sa presunul na Vysokú školu ekonomickú, kde otvorili Katedru technológií. Tam boli všetky technológie a stavebnú technológiu nemali obsadenú. Tak som prijal výzvu a pôsobil som tam celé desaťročia.

■ **Život prináša mnohé pozoruhodné náhody, vy ste sa takto stretli s Viliamom Turčánym.**

Nie v Trnave – ale v Neapole.

- Bol som pred päťdesiatimi rokmi na semestrálnej stáži na Politecnice v Neapole. Na druhý deň môjho pobytu v štvormiliónovom chaotickom meste som ho stretol zoči-voči na ulici. Po absolvovaní trnavského gymnázia ma moje kontakty s ním obmedzili na zriedkavé, stručné stretnutia na bratislavských uliciach s pozdravom a niekoľkými slovami bežnej konverzácie. A zrazu, po toľkých rokoch, som stretol priateľa, ktorý učil práve Talianov na neapolskej univerzite cestou poézie rozprávať po slovensky. Vilk zastupoval pôvodne určeného, v tom čase chorého básnika Milana Rúfusa, lektorovaním slovenčiny pre slavistov na Istituto Universitario Orientale. Následne sme vo vzájomne voľnom čase takmer každodenne podnikali zaujímavé výpady. Byť s Vilom v Taliansku bolo ako nosiť so sebou encyklo-

pédiu antických reálií. Je neuveriteľné, čo vedel a čo si dokázal pamätať nielen z poézie. Počas našej trojmesačnej koexistencie sme podnikli rad exkurzií, z ktorých určite najcennejšia a nezabudnuteľná bola návšteva s adoráciou Vergíliovho hrobu. Vila veľmi znepokojoval zákaz prístupu k Vergíliovej hrobke, ktorá leží v Neapole na ohradenom, nebezpečnom svahu Posilipa, hroziacom zosuvom. Keď som denne chodil na svoje študijné pracovisko, prechádzal som okolo vysokého ochranného múra s pevnou, zamknutou bránou. Za ňou sa na svahu mala nachádzať osamotená hrobka Vergília. Vilo si ho nesmierne cenil. Jedného rána, pri mojej pešej ceste na Politecnicu, bola brána do chráneného územia odchylená. Využil som nečakanú príležitosť na nebadané vniknutie na nebezpečné, zakázané územie. To privolalo rozčúleného zametača, ktorý mal za bránou schované svoje náčinie. V rámci svojich jazykových schopností som sa ho snažil upokojiť. Zároveň som ho s miernym úplatkom presvedčoval, aby nás niekedy do zakázaného areálu vpustil. Napriek prísnemu zákazu sa dal nahovoriť na stretnutie na druhý deň. Bolo jasné, že som musel zavolať Vila, ktorého účasť na tejto akcii bola podstatná a neodmysliteľná. Odmenou bol nezabudnuteľný zážitok. Z ulice preplnenej neapolským ruchom áut a pouličného kriku sme po zelenom, nepošliapanom svahu stúpali medzi zapadnutými starobylými zvyškami do oázy ticha a pokoja. Dostali sme sa až k malej mohyle Vergília obrastenej vavrínom a diskrétno zanikajúcej v okolitej zeleni. Nadšený a dojatý Vilo pri posvätej hrobke svojho milovaného básnika ako pozdrav od Jána Hollého zarecitoval prvýkrát jednu zo svojich Nových Bukolík, pričom som bol jediným, ale veľmi dojatým poslucháčom.

■ **Aj ste sa presťahovali do Bratislavy, alebo stále žijete v Trnave?**

- To je teda otázka (smiech). Samozrejme, že som Trnavčan a pen-

dloval som desaťročia vlakom do Bratislavy. Len tri či štyri roky som pracoval v Trnave, inak som celý život dochádzal do práce vlakom. Ako aj desiatky ďalších. Pamätám sa, že keď som mal 50 rokov, naskakoval som na rýchlik a bolo to len-len. Vtedy som si povedal: Už nikdy nebudeš takto nebezpečne naskakovať. Odvtedy som bol už disciplinovaný. Partia, ktorá cestovala do Bratislavy, mala obsadený posledný vozeň. A vždy bol niekto vo dverách. Totiž vždy sa stalo, že niekto naskakoval. A ako viete, na starej stanici nebol perón, ako to poznáme dnes. Takže vždy bol niekto vo dverách, aby mu pomohol naskočiť. Našťastie sa nikomu nikdy nič nestalo. Boli tam rôzne vlakové partie, odohrávali sa tam napríklad kartové hry. So mnou však nikto nechcel hrať, pretože som ich rozčuľoval. Napríklad taký Kalo Uhrík, to bol vášnivý hráč.

■ **Sme u vás doma a vaše koncertné krídlo je jedna z vecí, kto-**

(TS DJP, mkv)

Festival divadelných premiér v Divadle Jána Palárika

Konal sa síce v júni a na začiatku júla, ale sľubuje aj bohatú divadelnú jeseň. S obligátnou poznámkou: Ak to dovoľia protipandemické opatrenia. Výlučnosť divadelnej energie, tá chémia vzťahu medzi hercom a divákom je však absolútne nenahraditeľná, a preto dúfajme, že divadlo zostane otvorené a diváci prídu... A že v ňom znovu bude znieť úprimný potlesk z plného hľadiska!

Do DJP zavítala hviezda európskeho divadla a filmu

Prvá z očakávaných premiér sa konala 18. júna 2021. Pôvodnú taliansku divadelnú hru *Maria Gelardiho Zlomátka* preložila *Miroslava Vallová*. Réžia: *Enikő Eszenyi*; dramaturgia: *Lucia Mihálová*; scéna: *Csaba Csíki*; kostýmy: *Zsuzsanna Kiss*; hudba: *Dávid Mester*. Účinkujú: *Tatiana Kulíšková, Matúš Beniák, Braňo Mosný a Ingrida Baginová*. Divadelná hra *Zlomátka* (áno, názov je presne odvodený „prechýľovaním“ od slova *zlosyn*) je pre DJP v mnohom prelomovým dielom. V prvom rade je uvedené vďaka medzinárodnej spolupráci. Režirovala ho významná osobnosť maďarského divadla a filmu *Enikő*

ré ste si preniesli z pôvodného domu do bytu, kde teraz bývate.

Aký je váš vzťah k hudbe?

- Na klavíri som začal brnkať od detstva. Zaujímalo ma nielen hranie, ale aj počúvanie. Potom som päť rokov chodil k profesorovi *Konschovi*. Učil v Žiline, ale v Trnave mal súkromných žiakov. U toho som študoval klavír. Dostal som sa do *Schneiderovho* zboru. *Schneider* ma pozval k sebe domov, aby som ho sprevádzal na klavíri. On bol dosť nervný, zvlášť v hudbe, jeho ucho zachytilo veľa. Keď som raz prišiel, dal mi ľahké noty, začali sme hrať, a odrazu hovorí: Daj to preč. To som poznal zo zboru, túto jeho vetu. Som si hneď myslel, že hrám zle. Tak som chcel odísť, ale on mi dal vtedy zahrať svoju *Sonátu pre husle a klavír*. Je mi až ľúto, že sa dnes prakticky nehraje. Je z mladých *Schneiderových* čias a je náročná aj pre klaviristu. Po prvej časti mi povedal: No. Nehráš to zle. Napokon si pamätám,

že *Schneider* bol chorý, nemohol dirigovať. Dostal som teda tú jeho paličku a začal som dirigovať ja. Prvýkrát to bolo, keď bol na chóre, no nesmel dirigovať zo zdravotných dôvodov. Bol som vtedy z toho dosť nervózny. Napokon mi povedal – dávaj na prvú dobu a s tou ľavou sa toľko nerozhadzuj. To bola jeho poučka na dirigovanie. Ja som však dirigoval aj neskôr. Učiteľ *Daniel Bulla*, ktorý bol na rade v tejto výsade – dirigoval *Bradlan* i zbor v *Cíferi*. *Schneider* nás ešte za svojho života zavolať na večeru a povedal nám – keď mi táto palička vypadne, tak ju zdvihnite. *Bulla* však z ideovo-politických dôvodov nemohol. Až o trochu neskôr, keď ho vyhodili z učiteľského zamestnania. Takže, keď majstrovi tá palička vypadla, bol som k dispozícii len ja. Som rád, že som urobil pár premiér – *Haydna*, *Brixiho*, *Mozarta*. Bola to pre mňa pasia. Hrať na klavíri som prestal asi pred rokom. Namiesto klavíra sa teraz opieram o paličku. ■

Eszenyi, herečka a režisérka, ktorá doteraz spolupracovala s mnohými divadlami v Európe i USA. V malom Ríme uviedla spolu so svojím tímom dielo z talianskeho prostredia, ktoré sa však môže na to slovenské prekvapivo podobať. Hlavnou postavou je matka, ktorá má presnú predstavu o svete aj o živote svojho jediného syna. Ale vôbec sa nezhoduje so skutočnosťou. Preto sa však potreba vzdávať svojich predstáv, práve naopak, treba im prispôsobiť skutočnosť – presne tak myslí a koná vdova *Anna* v podaní *Tatiany Kulíškovej*. A tu je tá druhá prelomovosť pre DJP: dielo pracuje s témou inakosti, absencie pochopenia, (ne)prijatia iného (v tomto prípade svojho die-

ťaťa) až na hranu života a smrti. Ako uvádza tlačová správa DJP, *Mario Gelardi* v hre odhaľuje limity rodičov prijať inakosť svojho dieťaťa a nechať ho žiť život, po akom túži. *Gelardiho* hra nie je len o homosexualite, ale celkovo o neschopnosti prekonať zažitú konvenciu a predsudky. „Pre mňa je zásadné, aby autor rozprával o svojej dobe, o spoločnosti, ktorá ho obklopuje, aby neprestal pátrať, v čom spočíva kríza, či už jednotlivca, alebo celého národa. Autor sa musí vedieť správne pýtať a týmito otázkami (v žiadnom prípade nie odpoveďami) dokáže upozorňovať na závažné témy,“ tvrdí rodák z Neapolu, ktorý veľký zdroj inšpirácie nachádza práve vo

svojom rodnom meste. Hru Zlomátka napísal v roku 2002 a v tom istom roku získala divadelné ocenenie Premio Flaiano za najlepšiu divadelnú hru. Na Slovensku bola uvedená už dvakrát, v hlavnej úlohe mohli diváci vidieť Zuzanu Kronerovú (v divadle Astorka) či Idu Rapaičovú (divadlo Arteatro). Do deja sa ako diváci dostávame „in medias res“: na prvý pohľad sympatická jednoduchá žena sa s nasadením všetkých síl snaží vyliečiť svojho dospelého syna Diega. Len postupne zisťujeme, že v jej konaní je viac šialenstva ako rozumu a viac sebeckta a nenávisťi ako materinskej lásky a pochopenia. Neporozumenie medzi nimi sa stupňuje, bolí až do smiechu cez slzy. Zvrátiť synov osud a vyliečiť ho z homosexuality všetkými možnými prostriedkami je nemožné – pre divákov, nie však pre odhodlanú Annu, ktorá sa v snahe o zachovanie svojej predstavy o svete nakoniec podujme aj... Ale to treba vidieť na vlastné oči. Hra má v sebe veľký spoločensko-kritický potenciál, keď odhaľuje zaužívané predsudky a poukazuje na ľudskú malosť v mnohých jej podobách (Anna je aj úžernička a rada klebetí), ale v trnavskom spracovaní aj provokuje prácou s miestnymi „reáliami“. Či skutočne adresne, alebo len prvoplánovo, to je na každom divákovi, čo si hru Zlomátka pozrie... Okrem hereckého majstrovstva Tatiany Kulíškovej, ktorá Anne dodáva nielen dramatický, ale aj komický charakter, v hre uvidíme talentovaného hosťujúceho absolventa herectva Matúša Beniaka, jej syna Diega. Vynikajúco sa svojej roly zhostila aj Ingrida Baginová ako „poštárka“ Oľga (ktorá opäť potvrdila, že s ňou môžu v divadle počítať od tých najkomickejších až po tie najdramatickejšie postavy, a ak treba, zvládne tento rozsah v jednom opuse) a Braňo Mosný ako Diegov priateľ. Kostýmy postáv dopĺňajú až trochu konformnú popularitu nevinnosti, „jemnosti“ Diega a „hrubosti“ Anny, „svetáckosti“ Diegovho priateľa a „usadenosti“

zlomátky. Istú jej „neotesanosť“ a jednoduchosť reflektuje aj scéna, interiér matkinho bytu, v ktorom sa celá dráma odohráva. Teda, až na záverečné vyrovnávanie sa s vlastným svedomím...

Lunapark v hlave je poctou životu a dielu Lawrence Ferlinghettiho

25. júna 2021 sa konala premiéra, v ktorej poskytlo Divadlo Jána Palárika priestor pre rozvíjanie profesionálnych skúseností mladým talentovaným absolventom VŠMU združeným pod hlavičkou OZ Viac kultúry. Podľa Ferlinghettiho textov hru napísal a režioval trnavský rodák Mária Drgoňa. Dramaturgia: Hana Launerová; scéna, kostýmy a svetelný dizajn: Andrea Madleňáková. Účinkujú: Vladimír Jedlovský, Polina Nikolaevskaya, Natália Fašánková, Peter Martinček, Michal Spielmann.

Ako uvádza tlačová správa DJP: „Hra Ferlinghetti, s podtitulom Lunapark v hlave, je autorskou adaptáciou poetickej, prozaickej a dramatickej tvorby Lawrence Ferlinghettiho. Autorom textu a zároveň režisérom inscenácie je Mária Drgoňa, dramaturg a prekladateľ, ktorý v súčasnosti pôsobí ako lektor dramaturgie v Slovenskom národnom divadle. Tvorivý tandem v oblasti dramaturgickej zložky dopĺňa poslucháčka divadelnej réžie VŠMU Hana Launerová. Ústrednými témami tejto tvorivej dvojice sú hľadanie jedinca v spoločnosti a spoločnosti v jedincovi, intimita, identita a právo na súkromie

a slobodu. V tvorbe hľadajú cesty autorského i hereckého odstupu či využitie potenciálu ľudského hlasu a tela. Výtvarno-kostýmová zložka inscenácie patrí Andrei Madleňákovovej, ktorá sa pri vytváraní atmosféry inšpirovala prvkami žánru noir a módnym štýlom 40. rokov minulého storočia.“ Uvedenie unikátnej autorskej inscenácie Ferlinghetti – Lunapark v hlave sprevádza paradox. Pôvodne bola pripravovaná k stému výročiu Ferlinghettiho narodenia, ale premiéra sa konala štyri mesiace po jeho smrti. Americký beatnický básnik Lawrence Ferlinghetti sa veru dožil takmer 102 rokov, narodil sa v roku 1919, zomrel 22. 2. 2021. Bol dieťa taliansko-francúzsko-židovských prisťahovalcov, polosirota vyrastajúca vinou matkinej psychickej choroby u tety či náhradných rodičov. V americkej armáde absolvoval povinnú vojenskú službu a zúčastnil sa aj vylodenia v Normandii. Mal magisterský titul z literatúry, doktorát absolvoval na parížskej Sorbonne. Do kultúrneho sveta ho navždy katapultovala tvorba poézie, prekladov, románov, divadelných hier, kritických statí a filmových príbehov, ale aj to, že sa prostredníctvom vlastného vydavateľstva významne pričínil o vydanie a propagáciu tvorby desiatok autorov beatnickej generácie (napr. Allena Ginsberga, Jacka Kerouaca, Gregoryho Corsa, Williama S. Burroughsa a ďalších). Pôvodne sa volal podľa pseudonymu svojho otca Ferling, od roku 1942 Ferlinghetti. To súvisí aj so

samotným predstavením v DJP, keď Mário Drgoňa svoje spracovanie tvorby Lawrence Ferlinghettiho situuje do staničného / hodinového hotela, kde uvravená recepcná Anna (Natália Fašánková) zapisuje muža menom Ferling (v podaní Vladimíra Jedľovského) do knihy hostí. Básnik sa na recepciu vracia postupne v troch vekoch muža, od zrelého po dieťa. Po konfrontácii s recepcnou prichádza do izby, kde čaká Ona, múza (Polina Nikolaevskaya), ale aj jeho ďalšie dve ja (Peter Martinček a Michal Spielmann). A prostredníctvom svojich úvah, ale hlavne básní, reflektuje svoje životné skúsenosti, lásky aj obavy... Dejová línia hry sa tak spája s líniou básnikovho života, a to celé zároveň pretkáva Ferlinghettiho manifest poézie a tvorby. Nadreálny opar diania na javisku dopĺňajú, samozrejme, verše, hlavne z knihy Smutná nahá jazdkyňa. Profesionálny prednes im dáva hĺbku a brisknosť, ktorú nemá samostatné čítanie (aj keď to zas má iné výhody). Údernosť básní vyvažuje pokojné plynutie predstavenia. Drgoňa takto priniesol večné témy poézie (láska, zmysel a krása života, smrť i váha ľudskej existencie, sny a ideály...), teda aj témy tvorby beatníka Ferlinghettiho, na trnavské javisko a znovu tak oživil divadlo poézie, ktoré má v Trnave dlhú tradíciu (spomeňme napr. inscenácie o R. Dilogovi, A. Žarnovovi, Trnavskej skupine či J. Kráľovi). Predstavenie Ferlinghetti – Lunapark v hlave má potenciál oživiť záujem o beatnickú poéziu, ktorá patrí najmä k rokom vrenia krvi, mladosti... Dúfajme, že ju budú môcť zase navštevovať nielen študenti stredných škôl, ale nevšedným divadelným zážitkom osloví aj iných divákov, ktorí sa k nej radi vrátia, alebo ju takto objavia.

Letné prázdniny odštartoval Mizantrop s hviezdny obsadením Slávnostná premiéra dlho očakávaného *Mizantropa* (pripravovaná už na apríl 2020) sa uskutočnila 2. júla 2021 vo veľkej sále DJP. Hru do slovenčiny preložila Zuzana Hekel a veršovanú podobu jej dal

jedinečný básnik a prekladateľ **Lubomír Feldek**. *Kostýmy a scénu vytvorila Zuzana Havran*. *Réžia a hudba: Juraj Bielik; dramaturgia: Lucia Mihálová*. *Výnimočný zážitok sľubujú účinkujúci herci: Martin Hronský, Michal Jánoš, Vladimír Jedľovský, Vica Kerekes, Martin Križan, Tomáš Mosný, Polina Nikolaevskaya a Tomáš Vravník*.

V júni 1666 bola prvý raz uvedená Moliérova komédia *Mizantrop*. Po 355 rokoch sa v trnavskom divadle dočkala reprízy vo veľmi vydarenej aktualizovanej podobe od Martina Crimpa – preto ten nový preklad a prebásnenie. Celá línia a zápletky Moliérovho textu zostali zachované, „presťahovať“ však dej z dvora Ľudovíta XIV., ktorý nám je historicky aj mentálne už veľmi vzdialený, do dnes mediálne zaujímavého sveta šoubiznisu, hereckých hviezd, dramatikov, kritikov a novinárov, ich vzájomných vzťahov, intríg a večierkov, sa určite oplátilo. Text má spád, britkosť a vtip, ktorý sa s odstupom toľkých storočí v Moliérovom texte nehľadá ľahko, takisto spoločenskú aktuálnosť. Crimpov *Mizantrop* sa odohráva v prostredí londýnskej smotánky, kde sa všetko točí okolo americkej hereckej hviezdy Jennifer. Hlavnou postavou je však nekompromisný dramatik, povahou *mizantrop* (alebo skôr skutočný *mizogyn*) *Alcest*, ktorého hrá najnovší člen trnavského hereckého súboru Martin Hronský. Kedysi vraj od *Alcestovho* charakteru sám nemal veľmi ďaleko.

Alcestovým životným problémom je „charakterová dokonalosť“. Túžba žiť pravdivo a v pravde. Nelichotiť, keď nie je prečo, neklamať iným do očí, neohovárať ich za chrbtom... v spoločnosti, kde „pokrytectvo a podlizovanie patria k ‚dobrým mravom‘“ (ako hovorí tlačová správa divadla) sa však táto ľudská integrita realizuje pomerne ťažko. Preto si neváži ľudí, čo žijú dvojtvárne, a vytvára množstvo konfliktov. Napriek tomu miluje (a nie sám!) „lasičku“ Jennifer, ktorá sa s veľkou radosťou oddáva dvojakému životu. To, čo *Alcest* nenávidí, Jennifer miluje... Obklopuje sa obdivovateľmi, agentmi, bulvárom, v klebetnej spoločnosti je ako ryba vo vode a *Alcest* žiarli. Slovné prestrelky dopĺňajú výborne psychologicky zvládnuté charaktery postáv ako vystrihnuté zo života. Práve tento herecký koncert si zasluži divácku pozornosť – nie je to síce komédia „do popuku“, ale stojí za to vychutnať si ju a dozvedieť sa tak viac o človeku, ako to už patrí k divadlu...

„V príbehu o *Mizantropovi* sú všetky postavy, všetci ľudia motivovaní len vlastným osohom, vlastným ziskom a ich morálka je takpovediac veľmi flexibilná. *Alcest* na nich (verbálne) útočí, no viac ako odpor voči okolitému svetu ho, zdá sa, trápi vlastná žiarlivosť a majetníckosť. Napokon, sám si je najlepšie vedomý svojich slabín, ktoré ho ešte aj v jeho vlastných očiach diskreditujú. V tom je práve forte Crimpovej adaptácie Moliérovej klasiky – *Alcesta* totiž popisuje

práve a predovšetkým prostredníctvom jeho vzťahu k Jennifer (resp. Celimene). Toto samozrejme nie je nijaká novinka – Molièra táto téma trápila aj z osobných dôvodov – avšak Crimp si ju vyberá ako nosnú, podčiarkuje a akcentuje ju. Žiarlivosť, zúfalstvo, deštrukcia. Vlastne by sme mohli povedať, že je to príbeh jedného zlého rozchodu. Vidíme pár, ktorý k sebe nepatrí, ale obaja sa silou-mocou snažia, aby spolu napriek všetkému zostali. Vzhľadom na ich morálku, integritu, zásady je to očividne nemožné a my len sledujeme, ako sa to celé zhmotní,“ hovorí režisér inscenácie Juraj Bielik. Úlohy filmovej hviezdy Jennifer sa zhostila takisto filmová hviezda – Vica Kerekes. Okrem nej v tejto

inscenácii privítali aj ďalšie dve výnimočné hosťujúce herečky. Katarína Šafaříková (hosťujúca v DJP už v predstavení Ivana Vyrypajeva: Letné osy, ktoré nás štípu ešte aj v novembri) stvárnila Alcestovu nápadníčku Marciu, ktorá sa snaží rozbiť jeho vzťah s Jennifer, a v úlohe ambicióznej novinárky Ellen sa predstavila talentovaná absolventka VŠMU Polina Nikolaevskaya. Práve ona je katalyzátorom deja, keď svojím článkom o Jennifer spôsobí mladej herečke „isté nepríjemnosti“... Po nich ponúka Alcest Jennifer lásku a odchod do ústrania, ale ako je známe už z Molièra, ona túto ponuku nemôže prijať. Žije v spoločnosti a pre spoločnosť, a tá jej odpustí „malé zlyhanie“, lebo nemôže inak... Jednoducho, patria

k sebe.

Dej sa odohráva v súčasnosti, no okrem zaujímavo riešených večerných rób uvidíte aj vydarené súčasné alúzie na historické kostýmy a parochne. Tak ako v prípade svojich predchádzajúcich inscenácií, aj do Mizantropa skomponoval vlastnú hudbu režisér Juraj Bielik. Inšpiroval sa pri tom francúzskym barokom a Molièrovým dvorným skladateľom Jeanom-Baptistom Lullym, ale aj Mozartovými dielami. A podobne ako dramatik Crimp skombinoval klasiku so súčasnou hudbou, čím vznikol originálny „barokový beat“. Hudba v Mizantropovi nie je len reprodukováaná, ale aj živá. O nevidaný hudobný zážitok sa na javisku stará známy trnavský virtuóz Miloš Biháry. ■

Jaroslav Lieskovský

Triumf nohejbalistov KAC Košice v Pohári SNP

Turnaj v kráľovskej disciplíne trojíc sa hrá na trnavskej Slávii od augusta 1973

Pretože predošlé Novinky z radnice boli dvojčíslom, do októbrového vydania nášho mestského časopisu zaraďujeme rozšírené spravodajstvo z pestrého leta na trnavských športoviskách. Tiež doň patrili tradičný nohejbalový turnaj v kráľovskej disciplíne trojíc. Pod názvom Pohár SNP sa hral v mestskom športovom areáli na Hajdócyho ulici v sobotu 28. augusta.

Súboje nad nízkou sieťou boli i teraz venované spomienke na Trnavskú posádku, ktorá ako jediná z nášho kraja sa pred sedemdesiatimi siedmimi rokmi zapojila do Slovenského národného povstania. Túto dejinnú udalosť si nohejbalisti v malom Ríme uctievajú letným turnajom od roku 1973.

Ostatnú víťaznú trofej získal extraligový celok KAC Košice. Jeho oporou bol dlhoročný reprezentant SR Branislav Belko. Ďalšie poradie semifinalistov: 2. Slávia Trnava A, 3. ŠK Laborec Humenné, 4. Knihárstvo Hanzlík. Oba záverečné duely s vyrovnaným

Sezóna 1973: otvorenie 1. ročníka Pohára SNP v nohejbale na ihrisku Slávie Trnava. Foto: archív autora

priebehom sa hrali na tri sety. Usporiadateľský štáb viedla osvedčená funkcionárska dvojica Mikuláš Hanzlík – Peter Hlinka. Skôr menovaný organizátor kouchoval trio svojich „knihárov“ aj prijímal gratulácie k 70. narodeninám, ktoré oslávil v piatok 13. augusta.

Dlhé roky popredný nahrávač si v pamäti uchováva veľa vydatých nohejbalových súbojov. „Najkrajšie zážitky mi zostali zo

sedemdesiateho ôsmeho roku, keď v dresoch TJ SZM Fortuna Trnava sme vyhrali majstrovstvá Slovenska trojčlenných zostáv,“ priblížil M. Hanzlík. Podľa jeho slov bol vtedajší národný šampiónat v areáli trnavského sídliska Šafaříkovo. Všetky extraligové celky z krajiny pod Tatrami mali povinnú účasť. Zlaté A-družstvo domácich fortunákov si z deviatich stretnutí zapísalo osem víťazstiev. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marta Országhová

Strieborný olympionik Rory Sabbatini navštívil golfový raj na okraji Trnavy

Veľký divácky záujem o jednu z vrcholných športových udalostí aktuálnej sezóny

Hoci pandemické opatrenia poriadne okresali tohtoročný športový kalendár, na tretí augustový deň budú Trnavčania dlho spomínať. Hneď po návrate z olympijského Tokia sa totiž stretli v tamojšom golfovom areáli so vzácnou návštevou, držiteľom striebornej medaily Rorym Sabbatinim. Sprevádzala ho manželka Martina.

Fenomenálny velikán svetového golfu sa občanom našej vlasti oficiálne stal v decembri 2018 na pôde Generálneho konzulátu SR v New Yorku. Toto leto za imponoval trnavskému publiku svojou skromnosťou a veľkorysťou, hoci krátko predtým rozžeravil olympijskú vyhňu počas štvordňovej súťaže naplno. Reprezentant slovenského golfu v nej dokázal ukuť na našu potechu vzácny strieborný kov. Samozrejme, po návrate z krajiny vychádzajúceho slnka zavítal do Trnavy s medailou na hrudi. Ako prezradil, jeho najväčšou silou je zrejme odhodlanie nikdy sa nevzdať a skúsiť bojovať do konca. Odkúšaný recept sa mu osvedčil po zbabranej tretej časti, keď v záverečnom dni japonskej súťaže OH mu vyšlo všetko, na čo siahol. „V novembri pred necelými desiatimi rokmi sme na tomto trnavskom priestranstve slávnostne začali s výstavbou rozsiahleho golfového areálu,“ uviedol Michal Novotný, ktorý sa svojho času s vervou pustil do brigádnických prác spolu s bratom Ivanom a ďalšími ka-

Vzácná golfová návšteva v Trnave, sprava: Rory Sabbatini, jeho manželka Martina a zväzový šéf Rastislav Antala.

Hviezdny Sabbatini a trnavská golfová mladá.

maráťmi tej istej telovýchovnej záľuby.

Ako moderátor spoločenského stretnutia z jesene 2011 mám úvodné popoludnie v živej pamäti. Aj dialóg na mikrofón s hostkou priekopníckej oficiality Zuzanou Kamasovou, v tom období najlepšou slovenskou profesionálkou a nateraz úspešnou trénerkou. Pozvanie do nášho historického mesta prijala opäť.

„Pred chvíľou som si bola pozrieť mnou zasadenú a už pekne rozkošatenú okrasnú hrušku,“ povedala s úsmevom. Zväzový šéf Rastislav Antala pochválil trnavských organizátorov za príkladnú iniciatívu pri skrášľovaní golfového prostredia aj za milé prijatie na sympatickej akcii hneď po prilete minivýpravy z krajiny vychádzajúceho slnka.

Výnimočné chvíle si deti v zelených tričkách hosťiteľského klubu zapamätajú na celý život. Tiež Tatiana Jančovičová, 10-ročná školáčka z Vančurovej. Golfu sa venuje dva roky. Športové gény zrejme zdedila po starej mame Božene Sabovej, bývalej atlétke Slávie Trnava a Lokomotívy Leopoldov, ktorá zabehla ako prvá Slovenka cestnú dvadsaťpätku. Akiste netreba zdôrazňovať, čo všetko Táňa prežívala, keď idol

z OH v Japonsku sa im v utorok 3. augusta osobne venoval na odpalisku.

Golfová oáza ticha a pohody v lone zeleného okraja mesta postupne objavuje čoraz viac ľudí z Trnavy a okolia. Chodia sem za telovýchovným relaxom, ale aj na priateľskú posiedku so známymi pri káve.

Tiež vďaka medailovému striebriu naturalizovaného Slováka, ktorý zviditeľnil republiku

zo srdca Európy po vzore biatlonistky Kuzminovej, sa o golf hŕfne začínajú interesovať dievčatá a chlapci aj z Trnavy. „Radi privítame v našom klube ďalších mladých záujemcov,“ dodal M. Novotný. Niet pochyb, že z celosvetového pohľadu mimoriadne populárne odvetvie ich ešte výraznejšie osloví po augustovom zoznamení sa s olympijským medailistom R. Sabbatinim. ■

Jaroslav Lieskovský, čestný člen MOV a SOŠV

Osem úspešných rokov Danky Bartekovej v čelnej pozícii komisie športovcov MOV.....

Národné strelecké centrum v trnavských Štrkoch vychovalo veľa skvelých reprezentantov, vrátane držiteľky bronzovej medaily z olympijského Londýna 2012

Malženičanka Danka Barteková, dlhoročná členka Športového klubu polície Trnava, získavala medaily vo vrcholných medzinárodných podujatiach ako na bežiacom páse. Premiérovo priniesla cenný kov z juniorských majstrovstiev sveta 2001 v Káhire. Spolu s ňou sa vypracovala na poprednú svetovú a európsku strelkyňu aj dvojica Lenka, po vydaji Kostelecká.

Hlboké spomienky zostali Danke na Hry XXX. olympiády v Londýne. Zverenka trnavského trénera Juraja Sedláka si v lete 2012 vystrelala pod piatimi olympijskými kruhmi bronzovú priečku v skeete a na diplomatickom poli ju zvolili s najvyšším počtom hlasov spomedzi všetkých uchádzačov do komisie športovcov Medzinárodného olympijského výboru.

Mandát trval osem sezón. Teraz v Tokiu kandidovalo do rovnomennej komisie tridsať športovcov. Uspeli štyria z nich. Danka Barteková skončila na siedmom mieste. K opätovnému zvoleniu jej chýbalo necelých štyristo hlasov. Na rozlúčku s Hrami XXXII. olympiády v Japonsku pripadla

Strelkyňa Danka Barteková sa už ako juniorka tešila zo štyroch medailí vo vrcholných podujatiach, po dve priniesla z majstrovstiev sveta a majstrovstiev Európy. Mladú reprezentantku Slovenska prijal v obradnej sieni mestskej radnice vtedajší primátor Trnavy Štefan Bošnják. Foto: Blažej Vittek

Bartekovej milá úloha v podobe dekorovania najúspešnejších pretekárov v rýchlostnej kanoistike K4. Bronzové medaily priniesla na podnose k stupňu víťazov pre štvorkajak SR. Laureátov tej istej olympijskej disciplíny dekorovala naša zástupkyňa aj pred piatimi rokmi v Riu de Janeiro. Vtedy obsadila slovenská „ká-štvorka“

striebornú pozíciu. Napokon dodajme, že na poste viceprezidentky komisie športovcov MOV odvieďla D. Barteková v uplynulom období obrovský kus záslužnej práce. Tiež nezištne pomáhala Slovenskému olympijskému a športovému výboru aj nášmu Trnavskému olympijskému klubu. Úprimne ďakujeme. ■

Jaroslav Lieskovský

Štít mesta Trnavy korisťou Lucie Keszeghovej ...

Sprivedné súťaže vyplnili program štvrtého kola celoštátnej ligy mužských a ženských družstiev na štadióne Antona Hajmássyho

Letná sezóna na atletickom štadióne Slávie Trnava bola poriadne nadupaná. Kráľovná športov tu vo veľkom rozdávala majstrovské medaily aj body do ligových súťaží. Radi konštatujeme, že po rekonštrukcii areálu sa naše starobylé mesto stalo významnou baštou tohto olympijského odvetvia.

Z obsiahlej termínovky sa pristavme pri štvrtom kole celoštátnej tímovej ligy mužov a žien. Celodenný program otvorila v stredu 1. septembra viceprimátorka mesta Trnavy Eva Nemčovská. Riaditeľ pretekov, predseda slávistickej AŠK Vladimír Gubrický, zasa informoval prítomných o ďalších premenách rozsiahlej telovýchovno-oddychovej zóny Na rybníku, vrátane vybudovania (jls)

Šport v skratke

■ **ŠPORTOVÁ STRELBA** – Zuzana Reháková Štefečeková (* 15. január 1984, Nitra) je od 29. júla 2021 držiteľkou zlatej olympijskej medaily v disciplíne trap. Na tokijskej strelnici získala najvyššiu telovýchovnú poctu pod dohľadom reprezentačného trénera Branislava Slamku, bývalého člena športovej komisie MsÚ v Trnave, ktorý už dva razy privedol Zuzanu v OH k strieborným oceneniam (Peking 2008, Londýn 2012). Pripomeňme, že naša famózna strelkyňa vyrástla na trapistku svetovej extratriedy v trnavských Štrkoch. Národné strelecké centrum v slovenskom Ríme bolo Štefečekovej tréningovou baštou počas jej štúdia v Športovom gymnáziu Jozefa Herdu v Trnave. V tom období patrila v našom starobylom

atletického tunela na zanedbanom priestranstve za futbalovými ihriskami.

Súčasťou osemhodinovej nádielky boli Trnavské memoriály, ktorými si športová verejnosť uctila pamiatku štyroch atletických osobností: Mikuláša Čordáša (jeho úspešným trénerským nástupcom je syn Eduard), Antona Hajmássyho, Jána Butku a Radky Charfreitagovej. Škoda len, že silný vietor neumožnil pretekárom zapísať dosiahnuté časy a výkony do rekordných tabuliek.

Priestor dostal v ten deň aj 48-ročník Štítu mesta Trnavy v behu žien na 1 500 metrov. S prehľadom ho vyhrala Lucia Keszeghová (Slávia STU Bratislava). Tisícpäťstovka v tejto podobe mala ouvertúru na slávistickom ovále

meste do členskej základne tamjšieho ŠKP.

■ **TENIS** – Profesionálnu kariéru skončila v auguste popredná slovenská tenistka Chantal Škamlová (nar. 4. septembra 1993). Okrem rodnej Banskej Bystrice sa populárnemu športu na kurtoch venovala najmä v Piešťanoch. Tiež výraznou mierou pomohla k medailovej sérii ženského družstva TC Empire Trnava v celoštátnej extralige, ovenčeného aj majstrovskými titulmi. Chantal prezentovala svoj talent i v pozícii moderátorky tenisových podujatí. Z juniorského obdobia Ch. Škamlovej zostalo neprehliadnuteľné jej grandslamové prvenstvo v turnajovej štvorhre junioriek, spolu s J. Čepelovou, v Melbourne 2010. Rovnaká se-

Dve osobnosti trnavského športu. Eduard Čordáš (vľavo) učil telocvik v 70-ročnej SPŠ strojníckej úctyhodných 44 rokov. Spolu s ním je na snímke Vladimír Gubrický, predseda AŠK Slávia od roku 2003. Foto: zdroj SAZ

4. októbra 1970 a doteraz sa štyrikrát nebežala (1973, 1978, 1979, 1980). ■

zóna priniesla tej istej dvojici deblové striebro v olympijských hrách mládeže (Singapur).

■ **SPOMIENKA** – Atléti Slávie Trnava a ich kamaráti si uctili pamiatku športovej legendy Janka Szabu (* 12. júl 1951 – † 1. január 2021) pri príležitosti nedožitých sedemdesiatych narodenín. Pod vedením Vladimíra Gubrického a Eduarda Čordáša navštívila deväťčlenná skupina Jankove rodisko Dulovce, dedinu v komárňanskom okrese. Tamojší cintorín je od tohtoročného januára miestom jeho posledného odpočinku. Trnavskí športovci položili na rodinný hrob Szabovcov veniec úcty a piety. V slovenskom Ríme sa J. Szabo usadil po absolvovaní pedagogickej fakulty (1973) a počas vyše štyroch de-

saťročí patril medzi popredné osobnosti telesnej kultúry v Trnave i celom regióne.

■ **CYKLISTIKA** – Tradičná časovka registrovaných i neregistrovaných záujemcov, nazvaná Trnavských 6 666 metrov, sa jazdila v sobotu 11. septembra na Malženickej ceste. Organizátori z občianskeho združenia Cyklisti Trnava, pod vedením poslanca mestského zastupiteľstva Vladimíra Ekhardta ml., privítali rovných 100 štartujúcich. Bol medzi nimi aj jeden exotický pretekár, Mexičan Ramiro Bazaldúa. K vy-

darenému priebehu víkendovej jazdy proti chronometru prispela aj mestská polícia, ktorá počas pretekov uzavrela cestu na okraji Trnavy pred verejnou premávkou. V absolútnom poradí 28. ročníka T-6 666 si prvenstvo odniesol Eduard Evinic. Medzi ženami získala primát Romana Komarňanská. Preteky boli zároveň posledným, dvanástym kolom Trnavskej cyklistickej ligy 2021.

■ **GYMNASTIKA** – Po ročnej odmlke, zapríčinenej vírusovou pandemiou, súťažili cez druhý septembrový víkend v trnavskej

MŠH športové gymnastky zo štyroch krajín. Dvojdňový Gym-festival Trnava 2021 bol súčasne medzinárodnými majstrovstvami SR junioriek a žien. Tituly za cvičenie na jednotlivých náradiah si z haly na Rybníkovej odniesli dve pretekárky, maďarská reprezentantka Szilágyiová (prosné, preskok) a 24-ročná slovenská účastníčka nedávnych OH v Tokiu Barbora Mokošová (bradlá, kladina). Členka Slávie GC Bratislava sa pod dohľadom trénera Martina Zvalu chystá na majstrovstvá sveta, ktoré absolvuje od 18. do 24. októbra v Japonsku. ■

GK Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Otvorenie a stredná hra v šachovej partii: Lanč – Petrán, MMSR seniorov – T. Matliare 2021, postavenie po ťahu 12. - Da5

Viacere šachové turnaje majú už svoju tradíciu a históriu. Patria k nim aj Medzinárodné majstrovstvá Slovenskej republiky seniorov, ktorých 16. ročník sa uskutočnil aj vďaka zlepšenej pandemickej situácii na Slovensku a prísnyim zdravotníckym opatreniam v Hoteli Hutník II v Tatranských Matliaroch od 20. 6. do 27. 6. 2021 s účasťou 95 šachistov zo Slovenska a 10 z Česka. Nežné pohlavie malo len jednu svoju zástupkyňu. Seniori súťažili vo dvoch kategóriách od 50 do 65 rokov (25) a nad 65 rokov (80). Trnavu v staršej kategórii reprezentovala skupina troch šachistov z Lokomotívy na čele s veľmajstrom v korešpondenčnom a medzinárodným majstrom v praktickom šachu Aloisom Lančom, s ktorým pricestovali Anton Klanica a Peter Benkovský. Takmer všetky partie sa hrali po 18. hodine, aby sa počas dňa mohli šachisti venovať turistike, pokiaľ bolo vhodné počasie, a tak kombinovali duševnú aktivitu s fyzickou, lebo to je motto podujatia. Po 9. kole v kategórii 65+ bol z trnavských šachistov

najúspešnejší A. Lanč (5. m. - 6,5 b.) s piatimi víťaznými partiami, jednou prehrou a tromi remízami, ďalej nasledovali A. Klanica (57. m. - 4 b.) a P. Benkovský (67. m. - 3 b.). Jedno predpoludnie sa konal 11 kolový bleskový turnaj,

ale bez trnavskej účasti, do ktorého sa prihlásilo 29 šachistov (27 SVK + 2 CZE). Medzinárodný turnaj v Matliaroch organizovali šachisti zo Slovana Bratislava s riaditeľom Gustávom Šturcom; hlavný roz-

hodca bol Peter Falťan so svojimi pomocníkmi Ondrejom Markom a Karolom Pekárom, keď podujatie zastrešoval Slovenský šachový zväz. Na záver boli finančnými cenami odmenení niekoľkí šachisti v oboch kategóriách. Účastníci vydarenej akcie sa rozišli podľa plánu v nedeľu 27. júna o 14.30 hodine do svojich domovov a už sa tešia na jej 17. ročník, ktorý sa uskutoční možno o rok v tom istom tatranskom hoteli, lebo riaditeľ turnaja oznámil, že vzhľadom na svoj pokročilý seniorský vek (takmer 80 r.) už nebude v jeho organizácii ďalej pokračovať a štafetový kolík odovzdáva mladšiemu.

Šachisti sa poďakovali Gustávovi Šturcovi za doterajšiu vykonanú organizačnú prácu pre seniorov. Ich účasť bola o niečo nižšia ako pred dvoma rokmi, čo možno pripísať aj na vrub vírusu COVID-19, ktorý je veľmi nebezpečný najmä pre nezaočkovaných seniorov. Tiež nebola poskytnutá finančná dotácia od štátu ako po iné roky.

Prinášame dve ukážky z hry trnavského medzinárodného majstra:

Alois Lanč – Peter Petrán

(MMSR seniorov 65+, T. Matliare 23. 6. 2021, 5. k.) B06
 1.e4 g6 (2.h4 h5 3.Sc4 Jf6 4.Jc3 c6 5.e5 d5 6.e:f6 d:c4 7.De2 Se6 8.Jh3 e:f6 9.Jf4 Dd6 (9. - Dd7) 10.d3 c:d3 11.J:d3 Se7 12.Je4 Dd8 13.Jf4 0-0 14.Je6 f:e6 15.g4 Rigó vs. Kristiansen, Maďarsko 1985)
 2.d4 Sg7 3.Jc3 (3.c3 b6 4.Sd3 c5 5.Jf3 Sb7 6.0-0 c:d4 7.c:d4 Jf6 8.Jc3 0-0 9.De2 d5 10.e5 Je8 11.h4 Jc7 12.h5 Sa6 13.S:a6 Jb:a6 14.e6 Dd6 15.e:f7+V:f7 16.h:g6 h:g6 Romanovič vs. Galdunts, Pardubice 1996; 3.Jf3 d6 4.Sc4 Jf6 5.De2 c6 6.Sb3 0-0 7.0-0 Dc7 8.e5 d:e5 9.d:e5 Jd5 10.Ve1 Ja6 11.c3 Jc5 12.Sc2 Sg4 13.Jbd2 b6 Nerney vs. Zlotnikov, USA 1985)
 3. - d6 [3. - c6 4.Jf3 (4.Sc4 d6 5.Df3 e6 6.Jge2 b5 7.Sb3 a5 8.a3

Sa6 9.d5 c:d5 10.e:d5 e5 11.Je4 h6 12.g4 Jf6 13.J2g3 J:e4 14.J:e4 0-0 15.Dh3 f5 Anand vs. Širov, Dos Hermanas 1996) 4. - d6 5.Se3 Jd7 6.Dd2 Jgf6 7.Sh6 S:h6 8.D:h6 e5 9.0-0-0 De7 10.h3 a6 11.d:e5 d:e5 12.Sc4 b5 13.Sb3 a5 14.a4 b4 15.Jb1 Kasparov vs. Radžabov, Moskva 2002; 3. - a6 4.Se3 d6 5.Dd2 Jd7 6.Jf3 h6?! 7.a4 b6 8.d5 Sb7 9.Jd4 Jgf6 10.Se2 Jc5 11.f3 Dc8?! 12.0-0 e5 13.Jc6 S:c6 14.d:c6 Je6 15.a5 Timoščenko vs. Siebrecht, Berlín 1997] 4.f4 [4.Se3 a6 5.Dd2 b5 6.Jf3 Jf6 7.Sh6 0-0 8.S:g7 K:g7 9.Sd3 Jc6 10.h3 e5 11.d5 Je7 12.0-0 Sb7 13.a4 Anand vs. Černin, Francúzsko 2001; 4.Sc4 c6 (4. - Jf6 5.De2 Jc6 6.e5 Jg4 7.e6 Jd4 8.Dg4 Jc2 9.Kf1 Ja1 10.e:f7 Kf8 11.Dh4 Plassche vs. Piket, Holandsko 1985) 5.Df3 Jf6 6.e5 d:e5 7.d:e5 Jd5 8.J:d5 c:d5 9.D:d5 D:d5 10.S:d5 S:e5 11.Jf3 Sg7 12.c3 Jc6 13.Sf4 e6 14.Se4 Sd7 15.0-0-0 0-0-0 Krajiňák vs. Ochotnik, Košice 1997; 4.Jf3 c5 5.c3 c:d4 6.c:d4 Sg4 7.Se3 S:f3 8.D:f3 Jc6 9.Sb5 Db6 10.Jc3 Miles vs. Dizdarevič, Seefeld 1989] 4. - a6 (4. - c6 5.Se3 Db6 6.Vb1 Jh6 7.Jf3 f5 8.e5 Jf7 9.Dd2 Dc7 10.Sd3 0-0 11.0-0 Vd8 (11. - Se6!?) 12.Vf6 d:e5 13.d:e5 e6 14.a4 Jd7 Hansen vs. Lau, Palma de Mallorca 1989; 4. - Jc6 5.Se3 e6 6.Jf3 Jge7 7.Dd2 a6 8.0-0-0 d5 9.e5 b6 10.Vg1 Sb7 11.g4 Dd7 12.Je2 h5 13.h3 h:g4 14.h:g4 Ja5 15.b3 Sf8 Rogulj vs. Kljako, Citta di Castello 1986) 5.Jf3 b5 (5. - Jc6 6.Se2 e6 7.Se3 Jge7 8.0-0 0-0 9.Dd2 b6 10.Sf2 Sb7 11.a3 Dd7 12.Sd3 Jb8 13.Se2 c5 14.d:c5 d:c5 15.Vad1 D:d2 16.J:d2 =) 6.Sd3 Jd7 7.e5 (7.0-0 Sb7 8.a4 c5 9.a:b5 c:d4 10.Je2 a:b5 11.V:a8 D:a8 12.Je:d4 S:e4 13.J:b5 Kf8 14.b4 h5 15.De2 S:d3 16.D:d3 h4 17.Jg5 Sf6 18.Jd4 Jh6 19.Sb2 Db7 20.b5 Kg7 +/=) 7. - c5 8.Se4 Vb8 9.Se3 Jh6 10.d:c5 Jg4 11.Sg1 b4 12.Ja4 Da5 (Pozri diagram!) 13.Jd4?? (Prehrávajúci ťah!) 13. - d:e5 14.Jc6 D:a4 15.J:

b8 (15.D:g4 f5 16.Dh4 Sf6 17.Dh3 f:e4 18.J:b8 D:c2 19.Vd1 e:f4 20.J:d7 f3 21.J:f6+ Kf7 22.g:f3 S:h3 23.J:e4 Sg2 24.Sd4 h6 25.Vd2 Dc1+ 26.Vd1 Df4 27.Vd2 S:h1 28.S:h8 S:f3 29.Jg3 De3+ 30.Je2 e5 -+) 15. - J:b8 16.Sf3 Jh6 17.f:e5 0-0 18.De2 Sd7 (18. - Jd7 19.e6 f:e6 20.D:e6+ Jf7 21.Db3 D:b3 22.c:b3 S:b2 23.Vd1 Jde5 24.Sd4 S:d4 25.V:d4 J:f3+ 26.g:f3 Je5 27.Ke2 a5 28.f4 Jc6 29.Ve4 Vf5 30.Vc1 Vh5 -+) 19.b3 Da5 20.a4 (20.Vd1 Sb5 21.De4 Jc6 22.Se2 S:e5 23.S:b5 Sc3+ 24.Kf1 D:b5+ 25.De2 Jf5 26.Sf2 Jfd4 27.D:b5 a:b5 28.h4 Va8 29.Vh3 e5 30.a3 V:a3 -+) 20. - b:a3+ 21.Dd2 Dc7 22.V:a3 D:e5+ [23.Kd1 Db2 24.Dc1 Vd8 25.D:b2 S:b2 26.Va2 Sb5+ 27.Ke1 Sc3+ 28.Kf2 Jf5 29.Sb7 Vd2+ 30.Kf3 Se2+ 31.Ke4 Sf1 32.Kf4 e5+ 33.Kg4 h5+ 34.Kh3 g5 35.Va4 e4 36.V:e4 (S:e4) S:g2 (g4) mat] 0:1
 V dueli z 5. kola obaja protagonisti, medzinárodní majstri s rôznym ratingom, rozohrali kráľovské fianketo – B06 (v ruskej šachovej literatúre ho označujú ako sovremennaja zaščita = súčasná obrana), čo znamená, že čierny vyvinie svojho kráľovského strelca na pole g7, aby mohol pôsobiť na uhlopriečke a1 - h8. Systém otvorenia je príbuzný Pircovej – Ufimcevej obrane. Až do šiesteho ťahu bieleho kopírovali partiu Barejev vs. Pekárek, Dortmund 1990, ktorá sa ďalej vyvíjala iným spôsobom: 6. - Sb7 7.0-0 Jd7 8.e5 c5 9.Se4 S:e4 10.J:e4 c:d4 11.e:d6 Db6 12.f5 g:f5 13.Jg3 e6 s odporúčaním Barejeva: 14.De1! 0-0-0 15.a4 b4 16.a5 Dd6 17.Va4 a výhodou bieleho. Pozorný čitateľ si môže všimnúť, že biely (Barejev) vykonal rošádu už v 7. ťahu, ale A. Lanč ju odkladal na neskôr, resp. sa k nej vôbec ani nedostal. Za prehrávajúci ťah môžeme označiť 13.Jd4, po ktorom sa už partia nedala zachrániť. Ako mal správne hrať biely v pozícii zobrazenej na di-

agrame? Otázku kladieme našim čitateľom – riešiteľom. Odpoveď sa dozvedia v ďalšom čísle NzR. Pre porovnanie uvádzame, že pred dvoma rokmi na tom istom turnaji aj s rovnakými farbami kameňov pokračovali do tretieho ťahu podobne a potom nasledoval iný pohyb čiernym pešiakom: 3. - c6 4.f4 d5 5.e5 Jh6 6.Jf3 f6 7.Sd3 0-0 8.h3 Jd7 9.Je2 f:e5 10.f:e5 e6 11.Se3 c5 12.c3 c:d4 13.c:d4 Da5+ 14.Dd2 D:d2+ 15.K:d2, keď nakoniec zvíťazil A. Lanč v 55. ťahu, čo si iste dobre pamätal člen ŠK Slovana Bratislava, a preto zvolil iný variant, ktorý mu priniesol skoré víťazstvo v podobe miniatúrnej partie. Trnavský medzinárodný majster musel byť z priebehu partie poriadne frustrovaný, keď sa po 22. ťahu vzdal a nebol zvedavý na jej koniec, lebo niekedy šachista opojený svojím rýchlym víťazstvom dokáže spraviť psychologicky ťažko vysvetliteľnú chybu. Určite mala táto rýchla prehra dopad na celkové umiestnenie v záverečnej tabuľke šachistu z trnavskej Lokomotívy, hoci do konca turnaja chýbali ešte štyri kolá.

Alois Lanč – Igor Prívvara

(MMSR seniorov 65+, T. Matliare 25. 6. 2021, 7. k.) B31
1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 g6 4.S:c6 [4.0-0 Sg7 5.Ve1 Jf6 6.e5 Jd5 7.Jc3 Jc7 8.S:c6 d:c6 9.d3 (9.Je4 Je6 10.d3 0-0 11.Se3 b6 12.Dd2 Jd4 13.J:d4 c:d4 14.Sh6 c5 15.Jg3 Sb7 Kotán vs. Pál, SVK 1.liga dr. 1997/98) 9. - 0-0 10.Je4 b6 11.h3 Je6 12.a3 a5 13.Sd2 a4 14.Dc1 Jd4 15.Jeg5 Dd5 Mašinskaja vs. Salai, T. Lomnica 1997] 4. - d:c6 (4. - b:c6 5.0-0 Sg7 6.Ve1 Jh6 7.c3 0-0 8.d4 c:d4 9.c:d4 f6 10.Da4 Jf7 11.Jbd2 Db6 12.Jc4 Da6 13.Ja5 Vb8 14.b4 Db5 15.D:b5 V:b5 Komliakov vs. Šiškin, Kyjev 1997) 5.h3 (5.d3 Sg7 6.h3 e5 7.Se3 De7 8.Dd2 Jf6 9.Sh6 0-0 10.Jc3 Jh5 11.Je2 S:h6 12.D:h6 c4 13.0-0 c:d3 14.c:d3 f6 15.Dd2 c5 Svidler vs. Sutovskij, Tilburg 1996; 6.

- Jf6 7.Jc3 Jd7 8.Se3 e5 9.0-0 b6 10.Jh2 Jf8 11.f4 e:f4 12.V:f4 Se6 13.Vf2 h6 14.Dd2 g5 15.Vaf1 Dd6 1.p., Caruana vs. Carlsen, Londýn 2018) 5. - Sg7 6.d3 Jf6 7.Jc3 Jd7 8.Se3 e5 9.Dd2 h6 10.Jh2 b6 11.0-0 Jf8 12.f4 e:f4 13.V:f4 (13.S:f4 g5 14.Sg3 Jg6 15.e5 0-0 16.Vae1 Dd4+ 17.Ve3 Se6 18.Jf3 Db4 19.Ve4 c4 20.b3 Dc5+ 21.Ve3 c:d3 22.c:d3 Da5 23.Ve4 Vad8 24.Va4 Dc5+ 25.d4 De7 =) 13. - Se6 14.a3 Dd6? 15.Vf2 g5 16.Vb1 0-0 17.Jf3 Sd4 18.S:d4 c:d4 19.Je2 c5 20.b4 Vd7 (20. - Dc7 21.c3 d:c3 22.J:c3 c4 23.d4 Jg6 24.d5 S:h3 25.g:h3 Dg3+ 26.Kh1 D:h3+ 27.Jh2 Je5 28.Jb5 Kb8 29.Vf6 Vhe8 30.Dg2 Dh4 31.Vbf1 g4 32.V1f4 Ve7 33.Jd4 h5 34.b5 De1+ 35.Jf1 +/-) 21.b:c5 b:c5 22.c3 g4 23.h:g4 S:g4 24.c:d4 S:f3 25.V:f3 c:d4 26.Vf5 D:a3 (26. - Kd8 27.Da5+ Ke7 28.Vd5 +/-) 27.Vfb5 Kd8 28.Jf4 Vc7 29.Df2 Jd7 30.D:d4 Vg8 31.Vb8+ Vc8 32.V:c8+ K:c8 33.Dc4+ Kd8 34.D:f7 Ve8 35.Je6+ V:e6 36.D:e6 D:d3 37.Vf1 De3+ 38.Kh1 D:2 39.Df5 a5 40.D:a5+ Ke7 41.Df5 Dc4 42.Dh7+ Ke8 43.Va1 Dc6 44.Vf1 Dc4 45.Df5 Kd8 46.Vf4 Dd4 47.Kh2 Ke7 48.Dh7+ 1:0

V systéme sicílskej obrany (B31) sa biely pokúša využiť nedostatok pešiakovej štruktúry čierneho po 4.S:c6, ktorý môže brať strelca 4. - d:c6 alebo aj 4. - b:c6 (5.0-0 Sg7 6.Ve1 f6 7.d4 c:d4 8.J:d4 e5 9.Jb3 Jh6 10.c4 Jf7 11.c5 0-0 12.Ja3 a5 Kasparov vs. Salov, Francúzsko 1993). Biely sa však môže vyhnúť výmene, ale bez dosiahnutia výhody: 4.0-0 Sg7 5.c3 Jf6 6.Ve1 0-0 7.d4 c:d4 8.c:d4 d5 9.e5 Je4 10.Jc3 Sf5 11.Jh4 Se6 12.S:c6 b:c6 13.Ja4 g5 Kasparov vs. Širov, Linares 2002. Výpad strelcom (3.Sb5) v „sicílke“ majú vo svojom repertoári aj svetové šachové hviezdy ako Kasparov, Timman, Caruana a ďalší. Čierny môže vynechať 3. - g6 a hrať: 3. - e6 4.0-0 Jge7 5.c3 a6 6.Se2 d5 7.e:d5 J:d5 8.d4 c:d4 9.J:d4 Sd6

10.J:c6 b:c6 11.Jd2 0-0 12.Sf3 Dc7 s obojstrannými možnosťami podľa duelu Bruzon vs. Ivančuk, Havana 2007. S ťahom 10.Jh2 sa nemusel biely ponáhľať, ale mohol ihneď rošovať: 10.0-0 (10.0-0-0 a5 11.Je2 a4 12.Jg3 a3 13.b3 b6 14.h4 h5 15.Kb1 De7 16.Sg5 f6 17.Se3 Sb7 18.c3 b5 19.d4 0-0-0 20.Dc1 c4 +/-) 10. - b6 11.a4 a5 12.Jh2 Jf6 13.Vae1 Se6 14.f4 e:f4 15.S:f4 Jh5 16.Se3 De7 17.g4 Jf6 18.Sf4 0-0-0 19.Se5 Sc4 20.Jf3 Sa6 s približnou rovnováhou. Slovanista Prívvara nezvládol stratégiu otvorenia, keď mohol svoju malú výhodu udržiavať aj naďalej. Mal sa snažiť vykonať malú rošádu a otvoriť f-stĺpec pre svoju vežu, lebo dámske krídlo mal pod kontrolou: 14. - g5! 15.Vff1 Jg6 16.b4 c:b4 17.a:b4 0-0 18.Jf3 f5 19.e:f5 S:f5 20.Vae1 Dd7 21.Je2 S:h3 22.g:h3 D:h3 23.Jed4 c5 24.b:c5 b:c5 25.Dg2 D:g2 26.K:g2 c:d4 27.J:d4 a5 28.V:f8+ S:f8 29.c4 a4 30.Jc2 a3, kde by si bol vytvoril voľného pešiaka a postupoval ním na pole premeny. Veľká rošáda čierneho v tomto prípade bola vodou na mlyn bieleho.

Záver šachovej partie Slameňa vs. Bahna (NzR č. 7/2021):

28.e5! V6e7 29.Da6 d:e5 30.V:e5 V:e5 31.f:e5 V:e5 (31. - D:c2? 32.Db7 Dc5 33.a4 Vf8 34.a:b5 Dc3 35.Ve2 Dd3 36.Vf2 De3 37.Kg1 Dc1+ 38.Vf1 Dc5+ 39.Kh1 c:b5 40.e6 g6 41.Vd1 Dc8 42.De7 +/-) 32.Dc8+ Kf7 33.Dc7+ Kf6 34.D:e5+ D:e5+ 35.V:e5 K:e5 36.a4 Kd6 37.Kg3 g5 38.h4 h6 39.h:g5 h:g5 40.Kf3 b:a4 41.b:a4 Kc5 42.Ke3 Kb4 43.Kd4 K:a4 44.Ke5 c5 45.K:f5 Kb4 46.K:g5 Kc3 47.g4 K:c2 38.Kf5 c4 49.g5 c3 50.g6 Kb2 51.g7 c2 52.g8D c1D remíza. Biely mal prelomiť obranný val svojho súpera a zaútočiť na jeho kráľa s výmenou ťažkých figúr, aby takým spôsobom potlačil nebezpečnú aktivitu čierneho. ■

Západoslovenské múzeum

tel.033/5512913, 033/5512 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk,
info: www.zsmuzeum.sk

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 17.00

Víkend – 11.00 – 17.00

V pondelok zatvorené

Režim vstupu do múzea sa mení
podľa aktuálneho covid semaforu.

Prosíme návštevníkov, aby sledovali aktuálne informácie každý týždeň na sociálnych sieťach a webovej stránke Západoslovenského múzea v Trnave.

EXPOZÍCIE .....

Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Ľudová hrnčína, Kampanologická expozícia, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias, Archeologická expozícia, Ľudový textil trnavského regiónu

VÝSTAVY .....

■ TRNAVA A OKOLIE V DOBE RÍMSKEJ

Výstava z archeologického fondu
1.10. – 31. 12. 2021

■ ĽUDMILA ROGOVSKÁ

Výstava amatérskej výtvarníčky
od 14.10. 2021 do 16. 1. 2022

■ SVADOBNÉ ŠATY

Výstava svadobných šiat zo zbierky Jany Mládek Rajniakovej doplnená dobovými svadobnými fotografiami
do 15. 11. 2021

■ KREHKÉ SVETY

Maľby na skle zo zbierok múzea
do 30. júna 2022

■ TREŤOHORNÉ MORE

Geologická výstava
do 30. 4. 2022

■ DETSKÝ SVET

Výstava pre malých i veľkých
do 31. 12. 2024

ZBIERKOVÝ PREDMET Mesiaca

Výber z archeologického zbierkového fondu

PODUJATIA .....

■ 8. 10. 2021 o 14.00 h

ŽENY V HISTÓRII A UMENÍ

Konferencia s príspevkami a prezentáciami k téme (podmienky podľa aktuálneho covid-semaforu)
PhDr. Júlia Ragačová (Štátny archív v Trnave): O láske neláskavej...

Mgr. Katarína Boledovičová, PhD. (Štátny archív v Trnave): Verejné domy v Trnave v období Rakúsko-Uhorska

Ing. Pavol Tomašovič (Knižnica Juraja Fándlyho): Literatúra a žena (Esej o pupočnej šnúre)

Mgr. Lucia Duchoňová (Západoslovenské múzeum v Trnave):

Žena v reholi

PaedDr. Simona Jurčová (Západoslovenské múzeum v Trnave): Cherchez la femme! (alebo koho prilákali Trnavčanky do nášho mesta)

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava
LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 12.30 na objednanie
13.00 – 14.30 prítomný lektor
v budove

V pondelok zatvorené

Víkend – 11.00 – 17.00 – pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok – štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE .....

ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO
DOBRO – DVORANA SLÁVY

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10,
tel. č. 033/5514421

LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 12.30 prítomný lektor
v budove

13.00 – 15.00 na objednanie

V pondelok zatvorené

Víkend – 11.00 – 17.00 pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok – štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE .....

WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

■ S LÁSKOU ZA PRAVDU

Reinštalovaná expozícia – unikátny nábytkový súbor z pozostalosti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha, prvého apoštolského administrátora Apoštolskej administratúry v Trnave

VÝSTAVY .....

SEDEMNÁSTE STOROČIE SLOVOM A OBRAZOM

Historické tlače z fondov Západoslovenského múzea
do 31. 3. 2023

SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!

do 31. 12. 2021

Knižnica J. Fándlyho

PRE DOSPELÝCH

■ 1. októbra o 10.00 h v hudobnom oddelení KONCERT PRI PRÍLEŽITOSTI MEDZINÁRODNÉHO DŇA HUDBY

Účinkujú: Juraj Herák – klavír a Ladislav Lanský – klarinet. Klavírnny sprievod: Tamás Oláh. Súčasťou koncertu je prehliadka Pamätnej izby Mikuláša Schneidera Trnavského a expozície Dobro – dvorana slávy.

■ 6. októbra o 17.00 h v čítárni TRVALKY

Stretnutie s poetkami Zlatou Matlákovou a Ľubomírou Mihálikovou. Hudba a spev: Kliment Ondrejka. Moderátor: Pavol Tomašovič.

■ 7. októbra o 10.00 h v hudobnom oddelení MÔJ ŽIVOT S HUDBOU

Stretnutie s huslistkou Ninou Kristínou Michálikovou, violončelistkou Martinou Ruttmarovou a klaviristkou Zuzanou Reiffersovou spojené s koncertom.

■ 14. októbra o 16.00 h v čítárni ŠTEFÁNIK – MILENEC HVIEZD

Putovanie po stopách M. R. Štefánika. Prednáška českého dokumentaristu a novinára Stanislava Motla. V spolupráci s Českým spolkom v trnavskom regióne.

■ **20. októbra o 17.00 h**
v čitárni SOM REALISTKA

Stretnutie čitateľov s Trnavčankou Petrou Hederovou. Moderátorka: Martina Kubalová.

PRE DETI

■ **1. októbra o 10.00 h**
v pobočke Tulipán

MÁRIŠKA BOMBREKATÁ A JEJ POKLADY V KNIHÁCH UKRYTÉ
Prezentácia knihy za účasti spisovateľa Branislava Jobusa a vydavateľky Danuše Dragulovej-Faktovej.

■ **1. októbra od 18.00 do 22.00 h**
v oddelení pre deti
NOC S ANDERSENOM

Deti budú čítať, tvoriť a besedovať so spisovateľom a hudobníkom Branislavom Jobusom a ilustrátorom a dizajnérom Filipom Horníkom. Na podujatie je potrebné prihlásiť sa vopred v oddelení pre deti.

■ **4. októbra o 10.30 h**
v herni ŠKAREDÉ KÁČATKO

Obrázkové čítanie pre deti od 2 do 6 rokov. Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi.

■ **14. októbra o 14.00 h**
v oddelení pre deti
TVORIVÁ DIELŇA

Tvoríme s jesennými listami.

■ **15. októbra o 10.00 h**
v pobočke Tulipán

18. októbra o 10.00 h v pobočke
Prednádražie

ŽIJÚ MEDZI NAMI

Svetový deň bielej palice. Stretnutie detí s nevidiacim knihovníkom.

■ **21. októbra o 10.00 h**
v pobočke Tulipán
UDATNÝ JEŽKO

Prezentácia knihy za účasti spisovateľky Kristíny Baluchovej a ilustrátorky Žanety Aradskej. Spojené s výstavou ilustrácií, ktorá potrvá do 30. novembra.

■ **25. októbra o 10.30 h**
v herni KRTKO A DÁŽDNÍK

Zážitkové čítanie pre deti od 2 do 6 rokov. Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi.

■ **PRÁZDNINY V KNIŽNICI**

Čítačka so súťažou. Hravé dopoludnie v herni so spoločenskými hrami a kúzelným čítaním.

28. októbra o 10.00 h v pobočke Tulipán

28. októbra o 10.00 h v herni

29. októbra o 10.00 h v herni

PRIŠLA JESEŇ

Hudobno-slovné pásmo o jesennom období, zvykoch, detských ľudových hrách a tradíciách v hudobnom oddelení, Ul. M. Schneidera Trnavského 5. Určené pre žiakov I. stupňa ZŠ a pre školské kluby. V prípade záujmu kontaktujte hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk alebo 033/5511590.

PRE TÍNEDŽEROV

■ **8. októbra o 15.00 h**
v oddelení pre deti

KEĎ SA AJ TÍNEDŽERI HRAJÚ
Stretnutie pri spoločenských hrách.

■ **11. októbra o 10.00 h v oddelení pre deti**

18. októbra o 10.00 h
v pobočke Tulipán

KORUNA

Stretnutie so spisovateľkou Svetlanou Majchrákovou a jej najnovšou knihou z prostredia stredovekej Trnavy.

■ **UČENIE**

BEZ ŠKOLSKÝCH LAVÍC

Prednášky vedeckého publicistu Dušana Valenta
o 9.00 a 10.00 v pobočke Tulipán
12. októbra – Zem
14. októbra – Svet zvierat
15. októbra – Pradejiny života

■ **22. októbra o 15.00 h**
v oddelení pre deti

KNIHA VERZUS FILM

Rozprávanie o knihách a filmoch.

SÚŤAŽ

september – november 2021

MAŤKO, KUBKO A UJO KLOBÁSA

Súťaž o skvelé ceny. Otázky na www.kniznicatrnava.sk alebo priamo v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie a Tulipán.

SLEDUJTE NÁS

<https://www.kniznicatrnava.sk/>

<https://www.facebook.com/kniznicatrnava/>

<https://www.youtube.com/kniznicatrnava>

Galéria Jána Koniarka

■ **TALKING HANDS**

Projekt sa selektívne zameriava na motívy rúk a naratívny potenciál gest v súčasnom vizuálnom umení, ktoré sú formálne a ideovo doplnené a konfrontované výberom zo zbierok Galérie Jána Koniarka v Trnave

kurátor: Michal Stolárik

autori: Leontína Berková, Radek Brousil, Robert Gabris, Ján Gašparovič, Anetta Mona Chiša a Lucia Tkáčová, Nika Kupyrova, Jaroslav Kyša, Kristián Németh, Miroslav Pelák, Katarína Poliačiková, Terézia Tomková, Ján Triáška a diela zo zbierky Galérie Jána Koniarka do 3. 10. 2021 v Koppelovej vile

■ **Erik Šille: PORUCHOVÉ KRAJE A DIVNÉ SNY**

Výstavný projekt výrazného predstaviteľa slovenskej súčasnej maľby, v dvoch základných rovinách. Na prízemí je záplava topiacich sa figur a figúrok (kresby a akvarely na papieri). Ide o nápor komiksovej kresby – ľahko čitateľnej, ale ťažšie stráviteľnej. Na poschodí je striedamejšia manifestácia aktuálnej maliarskej tvorby Erika Šilleho. Ovlivnený pop-kultúrou, komiksom, graffiti či japonským anime, modeluje podivné čarovné krajiny s mixovanými postavickami a desivým vyznením ich príbehov.
kurátor: Vladimír Beskid
do 10. 10. 2021 v Koppelovej vile

■ **VŠEMI SMĚRY: Devadesátá léta ze sbírek Galerie Klatovy / Klenová**

autori: A. Čierny, A. Šimotová, V. Boštk, M. Rachlák, V. Stratil, J. Wojnar, Z. Majerčák, M. Maur, O. Karlíková, D. Chatrný, V. Janoušková, M. Mainer, J. Černický, O. Placht, V. Kokolia, J. Ambrúz, M. Kotrba, S. Milkov, J. Róna, Z. Kolečková a ďalší...

kurátori: Jiří Machalický Michal Lazorčík

do 24. 10. 2021 v Synagóge – Centre súčasného umenia

Stále expozície

GALÉRIA PORTRÉTOV
OBRAZ TRNAVY V ČASE 1920
– 2020

■ GALÉRIA VÝKLAD

do 17. októbra v Galérii Výklad,
Hlavná 10

Lukáš Procházka: BILLING-SCAPE

Kurátor: Peter Molari

Fotograf a vizuálny umelec Lukáš Procházka fascinovaný súčasnými fenoménmi vo verejnom priestore sa rozhodol intervenovať priamo do ulice prostredníctvom priestorovej inštalácie umiestnenej na pešej zóne pred Galériou Výklad. Svojím charakterom a umiestnením predstavuje kritiku zahltenia verejného priestoru vizuálnym smogom, ktorý nás obklopuje v podobe všadeprítomných billboardov. Autor sa však snaží ísť aj ďalej než len ku kritike nelichotivého prvku urbanizovanej krajiny. Zbavený akéhokoľvek reklamného posolstva pretvára túto štruktúru na monumentálne svojbytné dielo vystavujúce na obdiv geometriu vlastnej konštrukcie, v ktorej možno čítať reminiscencie na umelecké smery ako arte povera, duchampovský ready-made, pop-art či postkonceptuálne tendencie.

Projekt a chod galérie na rok 2021 z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Malý Berlín**■ 2. októbra o 14.00 v Malom Berlíne****KUCHYNSKÁ LITOGRAFIA**

Na workshope s lektorkou Michaelou Lehoczku sa dozviete viac o starej grafickej technike litografie, inak zvanej aj kameňotlač. Domov si odnesiete vlastné dielo, ktoré budete tlačiť s pomocou kuchynského náčinia.

Potrebná registrácia na workshop@malerberlin.sk. Vstupné 5 €.

■ 2. októbra o 20.00 h v Malom Berlíne**JOZEF VAN WISSEM**

Holandský hudobný skladateľ a svetovo uznávaný hráč na lutne

Jozef van Wissem prichádza do Trnavy. Svetobežník a geniálny muzikant, ktorý šiel vždy popri prúde a posunul hranice ovládania svojho hudobného nástroja takmer k dokonalosti, spolupracoval s hviezdami ako Jim Jarmush či Tilda Swinton. Nepremeškajte minimalistický dark-ambient v jeho podaní.

Vstupné v predpredaji 9 €, na mieste 12 €.

■ 12. októbra o 19.00 h v Malom Berlíne**RONI CHADASH: BODY # 1 + GOOFY**

Izraelská tanečníčka Roni Chadash nepretržite vystupuje na celom svete a za svoju originálnu tvorbu získala množstvo ocenení, okrem iných Cenu Ministra kultúry štátu Izrael pre mladých choreografov za rok 2018.

Vstupné v predpredaji 5€, na mieste 8€, seniori/študenti/ŤZP 4€

■ 17. októbra o 15.00 h v Malom Berlíne**Divadlo Fí: DOMY – STROMY**

Príbeh pre deti o dobrodružstve súrodencov Peťa a Peti počas stanovačky v lese. Ich výlet naberie nečakané rozmery, pretože okolo nich sa dejú zvláštne veci. Stretnú pani Les, zubatý kaleráb a aj sovu, ktorá má problémy so spánkom. Dobrodružstvo prinúti súrodencov, aby konali spolu. No postačí to, aby našli príčinu záhad, a aby sa z hašterivých súrodencov stali hrdinovia lesa?

Vstupenky na www.malyberlin.sk

BATERKÁREŇ**■ 28. 9. – 2.10. TÝŽDEŇ JESENNÝCH DEKORÁCIÍ**

Jesenné dekorácie, svietniky, sviečky, šálky na čaj a iné vecičky, ktoré neodmysliteľne patria k jeseni, budú ako vždy dostupné za symbolické príspevky.

■ 2. októbra od 10.00 do 12.00 h SWAP JESENNÝCH DEKORÁCIÍ

Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1ks/1€. Samozrejme, môžete priniesť aj veci na výmenu, čisté,

funkčné, kompletne, max. 5 – 10 kusov.

■ 4. októbra od 17.00 do 18.30 h KURZ ŠETRNEHO PRANIA

Naučíme sa, ako prať s ohľadom na životné prostredie tak, aby bolo pranie naozaj účinné. Povieme si, ako si poradiť so zašednutou a zatačnutou bielizňou, ako sa zbaviť škvrn či ako sa starať o práčku.

Naučíme sa, ako si vyrobiť náhradu aviváže a jednoduchý prací géľ. Cena: 10 €

■ 5. – 9. októbra**TÝŽDEŇ DETSKÉHO OBLEČENIA**

Ponuka oblečenia a rôznych doplnkov pre deti z druhej ruky, ktoré si budete môcť osvojiť za symbolické príspevky putujúce na podporu týchto a iných aktivít nášho občianskeho združenia.

■ 9. októbra od 10.00 do 12.00 h SWAP DETSKÉHO OBLEČENIA

Pozor zmena! Upravili a zjednotili sme pravidlá: VSTUPNÉ 0 €, hradia sa odnesené veci – 1ks/1€.

Samozrejme, môžete stále priniesť aj veci na výmenu, čisté, funkčné, kompletne, max. 1 bežnú tašku.

■ 11. októbra od 17.00 do 18.30 h KURZ ŠETRNEHO UPRAŤOVANIA

Naučíme sa, aké jednoduché suroviny nám v domácnosti na jej udržiavanie postačia a ako nám predchod na šetrnejšie upratovanie dokáže ušetriť čas, energiu i peniaze. Cena: 10 €

■ 12. – 16. októbra**TÝŽDEŇ HRAČIEK A HIER**

Ponuka hračiek pre drobcov, z ktorej si môžete odnieť všetky predmety za symbolické príspevky, ktoré putujú na podporu činnosti centra a občianskeho združenia SaUvedom. Nepotrebné, no stále funkčné a čisté hračky môžete do reuse centra i prinášať.

■ 16. októbra od 10.00 do 12.00 h SWAP HRAČIEK A HIER

Upravili a zjednotili sme pravidlá: VSTUPNÉ 0 €, hradia sa odnesené veci – 1ks/1€. Samozrejme, môžete stále priniesť aj veci na výmenu, čisté, funkčné, kompletne, max. 10 ks.

■ 18. októbra od 17.00 do 18.00 h KURZ VÝROBY VOŇAVÉHO MYDLA

Zábavný kurz, na ktorom sa okrem iného naučíte aj to, aké silice a bylinky kombinovať, aby bolo vaše mydielko nielen voňavé, ale aj príjemné pre pokožku. Kurz je vhodný aj pre deti (sprievod je potrebný do veku 10 rokov). Cena 10 €

■ 19. októbra od 11.00 do 17.00 h SWAP KNÍH

Na našom celodennom SWAP-e si môžete povymieňať knihy, ktoré už nečítate, za knihy od iných návštevníkov. VSTUPNÉ 0 €, platíte za to, čo si odnesiete – 1ks/1€.

■ 19. – 23. októbra TÝŽDEŇ OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH

Ponuka oblečenia a doplnkov pre dospelých, z ktorej si môžete odnieť všetky kúsky za symbolické príspevky. Počas tohto týždňa môžete nepotrebné, no stále funkčné a čisté oblečenie do reuse centra i prinášať (v max. počte 1 bežná taška).

■ 23. októbra od 10.00 do 12.00 h SWAP OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH

Upravili a zjednotili sme pravidlá: VSTUPNÉ 0 €, hradia sa odnesené veci – 1ks/1€. Samozrejme, môžete stále priniesť aj veci na výmenu, čisté, funkčné, kompletne, max 1 bežná taška.

■ 25. októbra od 17.00 do 18.30 h KURZ VÝROBY VOSKOVÝCH OBRÚSKOV

Naučíme sa, ako si vyrobiť voskový obrúsok, ktorý je skvelou náhradou potravinovej fólie. Obrúsok sa dá využiť na balenie desiaty, zvyškov ovocia, zeleniny či syrov i na cestovanie. Dá používať niekoľko rokov a je šetrný k prírode. Z kurzu si odnesiete dva voňavé voskové obrúsky. Kurz je vhodný aj pre deti (sprievod je potrebný do veku 10 rokov). Cena: 10 €

■ 26. októbra od 11.00 do 17.00 h SWAP RASTLINIEK A PESTOVATEĽSKÝCH POTRIEB

Ak máte doma rastlinky nazvyš a radi by ste ich niekomu podarovali, nepotrebné črepníky či rôzne iné pre vás nepotrebné pestovateľské potreby, prineste ich na náš SWAP.

■ 26. – 30. októbra BAZÁRIK VECÍČEK DO DOMÁCNOSTI

Ponuka doplnkov a potrieb do domácnosti, z ktorej si môžete odnieť všetky predmety za symbolické príspevky. Nájdete tu napríklad šálky, poháre, taniere, bytový textil, dekorácie, potreby na varenie, na šport či voľný čas, atď. Nepotrebné, no stále funkčné a čisté predmety môžete počas týždňa do reuse centra i prinášať – max. 10 ks.

■ 30. októbra SWAP VECÍČEK Z BAZÁRIKU

Upravili a zjednotili sme pravidlá. VSTUPNÉ 0 €, hradia sa odnesené veci – 1ks/1€. Samozrejme, môžete stále priniesť aj veci na výmenu, čisté, funkčné, kompletne, max 10 ks.

■ NOSÍME DETI TRNAVA

Každomesačné stretnutie mamičiek a oteckov, ktorí si chcú vymeniť skúsenosti s nosičmi a šatkami, je určené všetkým rodičom, ktorí si chcú nosiče a šatky vyskúšať prvýkrát, naučiť sa o nich viac, pomôcť si ich nastavovaním či podeliť sa o svoje skúsenosti. Termín sa upravuje vždy podľa aktuálnej situácie, pre konkrétne dátumy, prosíme, navštívte našu Facebook stránku Batekareň.

Viac sa o našich podujatiach a aktivitách dozviete na stránke www.batekaren.sk v sekcii Program.

Zaži v Trnave

■ 3. októbra o 16.00 h v Synagóge – Centre súčasného umenia

PRÍBEH HUDBY NA CESTÁCH Detská opera O komíne nakrivo postavenom

Autor: Karel Loos, slovenský text: Ľubomír Feldek

Účinkujú:

Bratislavský chlapčenský zbor a jeho sólisti

Dirigujú:

Magdaléna Rovňáková, Gabriel Rovňák ml.

Moderuje: Gabriel Rovňák ml.

Vstupné: 5 €. Predpredaj vstupeniek v sieti Ticketportál alebo pred koncertom v synagóge.

Vstup je možný iba pre osoby s kompletným očkovaním, s platným testom alebo po

prekonaní ochorenia na covid. Prosíme, pripravte si príslušné potvrdenie. Ďakujeme za porozumenie.

Deti do 12 rokov bez obmedzení.

Trnavská hudobná jar

■ Jesenná edícia

10. októbra o 17.00 h v koncertnej sále Marianum LETNÉ NOCI

Piesňový recitál

Lucia DUCHOŇOVÁ –

mezzosoprán

Maroš KLÁTIK – klavír

H. Berlioz, A. Dvořák, G. Mahler,

S. Barber, P. Dimov, R. Hahn, P.

Mascagni, B. Smetana

Vstupné dobrovoľné

Klub priateľov železníc

■ 21. októbra o 13.00 h

na radnici

ŽELEZNICE V TRNAVSKOM REGIÓNE

História – súčasnosť – budúcnosť Srdečne pozýva Klub priateľov železníc Trnavy a okolia a partneri: Slovenská vedeckotechnická spoločnosť dopravy – člen ZSVTS a Mesto Trnava www.kpzt.sk

Trnavské osvetové stredisko

■ Do 2. 11. 2021 na Úrade TTSK JÁN BENA: Výber z tvorby

Autorská výstava výtvarných diel v rámci projektu KreaTiviTa 2021

■ IVANA HRUŠKOVÁ: Výber z tvorby

do 31. 12. 2021 na Úrade TTSK Autorská výstava výtvarných diel v rámci projektu KreaTiviTa 2021

■ do 18. 11. 2021 v Trnavskom osvetovom stredisku

JÁN LUKAČOVIČ a RUDOLF PAVELSKÝ

Autorská výstava drevených plastík a výtvarných diel

■ Malá krajská scénická žatva 8. 9. – 9. 10. v Divadle Jána Palárika

Divadelné štúdio DISK

Súťažná prehliadka neprofesionálnej umeleckej tvorby v oblasti divadla

■ 15. 10. 2021 v Krížovanoch nad Dudváhom

ŠAFFOVA OSTROHA

Krajská súťaž sólistov v ľudovom tanci

Divadlo Jána Palárika

VEEKÁ SÁLA .....

■ 3. nedeľa 17.00 h Číra radosť

Divadlo Štúdio tanca / hosťovanie

■ 7. štvrtok 10.00, 19.00

Temperamenty (ako sa očesať vo vetre a nezahodiť srdce)

■ 14. štvrtok 19.00 Zlomátka

■ 15. piatok 19.00 Mizantrop

Molière vo verzii Martina Crimpa

■ 16. sobota 19.00 Mizantrop

Molière vo verzii Martina Crimpa

■ 22. piatok 19.00 Futbal alebo

Bílý anđel v pekle

■ 23. sobota 19.00 Futbal alebo

Bílý anđel v pekle

■ 24. nedeľa 16.00 Veľryba Gréta

■ 26. utorok 8.00, 11.00 Nemá trieda

ŠTÚDIO .....

■ 1. piatok 19.00 Pomalý svet Roberta Castlea / PREMIÉRA

Hra kanadského dramatika Norma Fostera prináša svedectvo o nezištnej ľudskej obetavosti, tolerancii a bezhraničnej materskej láske. Dej sa sústreďuje na tridsaťročného mentálne postihnutého Roberta, ktorý žije so svojou matkou Claire. Claire sa dozvedá, že má rakovinu a rozhodne sa nájsť pre Roberta niekoho, kto sa o neho postará, keď ona zomrie. Hoci príbeh vyzerá na prvý pohľad tragicky a možno až sentimentálne, Norm Foster sa vyhol akémukoľvek sentimentu, páťosu a moralizovaniu. Pomohol mu v tom originálny humor, ktorý vnáša do dialógov ľahkosť i v tých najťažších situáciách. Fascinujúci pohľad na svet okolo nás a nefalšovaná úprimnosť vás vtiahne do deja krehkého príbehu, aký poznáme aj z kultového filmu Forrest Gump. Účinkujú: Mária Jedľovská, Braňo Mosný, Michal Jánoš, Miroslav Beňuš, Dana Droppová a h. Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

■ 2. sobota 19.00 / Premiéra

Pomalý svet Roberta Castlea

12. utorok 19.00

Pomalý svet Roberta Castlea

Kino Hviezda

■ 1. 10. / 16.00 Festival pána Rifkina

18.00 Minúta večnosti

20.00 Nie je čas zomrieť

■ 2. 10. / 15.30 100% Vlk

17.30 Festival pána Rifkina

19.30 Nie je čas zomrieť

■ 3. 10. / 13.30 100% Vlk

15.30 Baby šéf: Rodinný podnik

17.30 Minúta večnosti

19.30 Festival pána Rifkina

■ 4. 10. / 16.00 Minúta večnosti

18.00 Festival pána Rifkina

20.00 Nie je čas zomrieť

■ 5. 10. / 16.00 Minúta večnosti

18.00 Útek cez hranice (FK NAOKO)

20.00 MAINSTREAM (FK NAOKO)

■ 6. 10. / 16.00 Festival pána

Rifkina

19.00 Nie je čas zomrieť

■ 7. 10. / 16.00 Zbožňovaný

18.00 Správa

20.00 Supernova

■ 8. 10. / 16.00 Labková patrola vo filme

18.00 Správa

20.00 Zbožňovaný

■ 9. 10. / 15.30 Labková patrola vo filme

17.30 Zbožňovaný

19.30 Správa

21.30 Supernova

■ 10. 10. / 13.30 Labková patrola vo filme

15.30 Baby šéf: Rodinný podnik

17.30 Supernova

19.30 Zbožňovaný

■ 11. 10. / 20.00 Tomáš Hudák: KONIEC SRANDY – stand-up comedy

■ 12. 10. / 16.00 Zbožňovaný

18.00 Láska pod kapotou (FK NAOKO)

20.00 Iná svorka (FK NAOKO)

■ 13. 10. / 16.00 Správa

18.00 Zbožňovaný

20.00 Supernova

■ 14. – 16. 10. / HORY A MESTO TRNAVA

Medzinárodný filmový festival outdoorových filmov

■ 17. 10. / 13.30 Labková patrola vo filme

15.30 Vlk a lev

17.30 Láska na špičkách

19.30 Posledný súboj

■ 18. 10. / 16.00 Láska na špičkách

18.00 VENOM: LET THERE WILL BE CARNAGE

20.00 Posledný súboj

■ 19. 10. / 16.00 Zbožňovaný

18.00 Cenzorka (FK NAOKO)

20.00 Drahí súdruhovia (FK NAOKO)

■ 20. 10. / 16.00 Vlk a lev

18.00 Láska na špičkách

20.00 VENOM: LET THERE WILL BE CARNAGE

■ 21. 10. / 16.00 Ron má chybu

18.00 Halloween zabíja

20.00 Duna

■ 22. 10. / Nepremietame

■ 23. 10. / 15.30 Ron má chybu

17.30 Láska na špičkách

19.15 Zelený rytier

21.30 Halloween zabíja

■ 24. 10. / 13.30 Ron má chybu

15.30 Ron má chybu

17.30 VENOM: LET THERE WILL BE CARNAGE

19.30 Duna

■ 25. 10. / 19.00 Radim Uzel:

EKONOMIE SEXU

■ 26. 10. / 16.00 Láska na špičkách

18.00 Quo vadis, Aida (FK NAOKO)

20.00 TITÁN (FK NAOKO)

■ 27. 10. / 16.00 VENOM: LET

THERE WILL BE CARNAGE

17.45 Zelený rytier

20.00 Duna

■ 28. 10. / 16.00 Rodina Adamsovcov 2

18.00 Jan Werich

20.00 Kurz manželskej túžby

■ 29. 10. / 16.00 Rodina

Adamsovcov 2

18.00 Paralelné matky

20.00 Parožie

■ 30. 10. / 15.30 Rodina

Adamsovcov 2

17.30 Jan Werich

19.30 Parožie

21.30 Halloween zabíja

■ 31. 10. / 13.30 Rodina

Adamsovcov 2

Nedeľa 15.30 Rodina Adamsovcov 2

17.30 Jan Werich

19.30 Parožie

■ 1. 11. / 16.00 Jan Werich

18.00 Kurz manželskej túžby

20.00 Paralelné matky

■ 2. 11. / 16.00 Jan Werich

18.00 (FK NAOKO)

20.00 (FK NAOKO)

■ 3. 11. / 16.00 Kurz manželskej túžby

18.00 Paralelné matky

20.00 Jan Werich

